

02
Б 59

МИНИСТЕРСТВО ТРАНСПОРТА И СВЯЗИ УКРАИНЫ

ДНЕПРОПЕТРОВСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА ИМЕНИ
АКАДЕМИКА В. ЛАЗАРЯНА

ВОСТОЧНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР
ТРАНСПОРТНОЙ АКАДЕМИИ УКРАИНЫ

**МАТЕРИАЛЫ
Международной
научно-практической
конференции**

**К 80-летию образования
университета и библиотеки**

**БИБЛИОТЕКА ВУЗа НА НОВОМ
ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ
СОЦИАЛЬНЫХ
КОММУНИКАЦИЙ**

22.04-23.04.2010

**ДНЕПРОПЕТРОВСК
2010**

МИНИСТЕРСТВО ТРАНСПОРТА И СВЯЗИ УКРАИНЫ
ДНЕПРОПЕТРОВСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО
ТРАНСПОРТА ИМЕНИ АКАДЕМИКА В.ЛАЗАРЯНА
ВОСТОЧНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР ТРАНСПОРТНОЙ АКАДЕМИИ УКРАИНЫ

*К 80-летию образования
университета и библиотеки*

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
«БИБЛИОТЕКА ВУЗа НА НОВОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ
СОЦИАЛЬНЫХ КОММУНИКАЦИЙ»
22.04-23.04.2010

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
«БІБЛІОТЕКА ВНЗ НА НОВОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ
КОМУНІКАЦІЙ»
22.04-23.04.2010

PROCEEDINGS
Of the International scientific and practical conference
«UNIVERSITY'S LIBRARY AT A NEW STAGE OF SOCIAL
COMMUNICATIONS DEVELOPMENT»
22.04-23.04.2010

Днепропетровск

2010

УДК [316.77+008+378](063)

ББК 71я431

Б 59

Материалы рекомендованы к печати ученым советом
Днепропетровского национального университета
железнодорожного транспорта имени
академика В. Лазаряна
(протокол № 8 от 29 марта 2010 года)

Редакционная коллегия:

- Ильганаева В.А.*** доктор исторических наук, профессор
кафедры «Библиотековедение и социальные
коммуникации» Харьковской государственной
академии культуры;
- Колесникова Т.А.*** директор научно-технической библиотеки
Днепропетровского национального университета
железнодорожного транспорта имени
академика В. Лазаряна;
- Хорошилова Н.С.*** библиограф 1 кат. научно-технической библиотеки
Днепропетровского национального университета
железнодорожного транспорта имени
академика В. Лазаряна.

Библиотека ВУЗа на новом этапе развития социальных
Б 59 коммуникаций [Текст]: материалы междунар. науч.-практ. конф.,
Днепропетровск, 22-23 апр. 2010 г. [ред. кол. В. А. Ильганаева,
Т. А. Колесникова, Н. С. Хорошилова]. – Д.: В-во Днепропетр. нац.
ун-та железнодорож. трансп. им. акад. В. Лазаряна, 2010. – 131 с.

В сборник вошли доклады ученых и практиков библиотечно-информационной сферы высших учебных заведений Украины и зарубежья, теоретиков и практиков культурно-образовательной сферы, специалистов по вопросам развития информационных технологий и систем, ученых и практиков в области социальных коммуникаций. Материалы сборника отражают все аспекты эволюции библиотек ВУЗов, конкретизируют вопросы теории и практики библиотечно-информационного дела в переходный период от эры документальной коммуникации и книжной культуры к эре электронной коммуникации и мультимедийной культуры.

Научный комитет

Председатель:

Пшинько А.Н. – д-р техн. наук, проф., ректор Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна

Заместители председателя комитета:

Ильганаева В. А. – д-р ист. наук., проф. кафедры библиотековедения и социальных коммуникаций Харьковской государственной академии культуры

Колесникова Т. А. – директор научно-технической библиотеки Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна

Члены научного комитета

Бебик В. Г. – д-р полит. наук, канд. псих. наук, проф., проректор по информационно-аналитической работе Открытого международного университета «Украина», гл. ред. научного журнала «Образование региона» (г. Киев)

Власова Т.И. – д-р философ. наук, доц., зав. кафедры филологии и перевода Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна

Демченко В. Д. – д-р филолог. наук, проф., декан факультета «Системы и средства массовых коммуникаций» Днепропетровского национального университета имени Олеса Гончара

Думбровский Е. Ю. – директор научно-технической библиотеки Московского государственного университета путей сообщения

Дригайло В. Г. – директор научно-технической библиотеки имени Г. И. Денисенко Национального технического университета Украины «КПИ», Заслуженный работник культуры Украины, Член Президиума Украинской библиотечной ассоциации (г. Киев)

Косолапов А. А. – канд. техн. наук, начальник лаборатории информационных технологий Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна

Савенкова Л. В. – канд. пед. наук, директор Научной библиотеки Национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова (г. Киев)

Селезнёв И. О. – д-р социол. наук, проф. Института социально-политических исследований Российской академии наук (г. Москва)

Хмель В. В. – проф., зав. кафедры философии и социологии Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна

УВАЖАЕМЫЕ УЧАСТНИКИ КОНФЕРЕНЦИИ!

От имени научно-организационного комитета конференции и ректората Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна поздравляю вас с началом работы 1-й Международной научно-практической конференции «Библиотека ВУЗа на новом этапе развития социальных коммуникаций».

Для нас является большой честью принимать настоящих энтузиастов, соратников и одноклассников библиотечно-информационного дела. Эта конференция является уникальной как для нашего университета, так и для всего Днепропетровского региона. Во-первых, в этом году ДНУЖТ и библиотека празднуют 80-летие. Во-вторых, на Днепропетровщине никогда не проводились конференции по научному направлению «социальные коммуникации», отражающие вопросы развития библиотек. И, в-третьих, данная конференция является первым, проходящим в нашем регионе, форумом в библиотечно-информационной сфере, имеющим статус международного.

Среди участников – учёные библиотечно-информационного дела, директора и ведущие специалисты библиотек, профессионалы в области информационно-компьютерных технологий, издатели, магистры и аспиранты из более 20 городов Украины, России, Белоруссии, Китая, Демократической республики Конго, Франции. В этой связи хочу отметить творческий вклад ученых Харьковской государственной академии культуры.

Интеллектуальная, содержательная, патриотичная, творческая личность – главное богатство любой страны. Поэтому вопросы обеспечения научно-педагогического состава, ученых, студентов необходимыми им отечественными и мировыми информационными ресурсами составляют стратегически важное направление деятельности любого высшего учебного заведения.

Безусловно, одно из ведущих мест в информационно-образовательной среде ВУЗа принадлежит его библиотеке, которая, предоставляя информационную поддержку учебной, научной и воспитательной деятельности, традиционно является центром коммуникаций представителей разных групп и подразделений учебного заведения. И именно от вас, участников конференции, и ваших коллег на местах сейчас, когда читатели массово превращаются в «удаленных пользователей», когда происходит глобальное отчуждение молодежи от книги, зависит

поиск модели строительства новых отношений «читатель/пользователь – библиотека».

Как ректор я вижу, насколько кардинально меняется сегодня вузовская библиотека, насколько быстро размываются границы между деятельностью библиотекарей и IT-специалистов. Это нелегко. Но именно вам, профессионалам в области библиотечно-информационного дела и информационно-компьютерных технологий, присущи интеллектуальность, активная позиция, интерес к новому, настойчивость, креативность и желание самим способствовать повышению престижа профессии.

Желаю участникам конференции плодотворной работы, интересных докладов, дальнейшего взаимодействия с ВУЗами Украины и зарубежья по обмену научными и практическими достижениями в области новейших информационных технологий, библиотечного дела и образования. Так как все это есть социальные коммуникации.

*Председатель научного комитета,
ректор Днепропетровского национального университета
железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна,
академик Транспортной академии наук Украины,
доктор технических наук, профессор*

Пшинько Александр Николаевич

СУЧАСНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТА ЙОГО КОМУНІКАТИВНИЙ ЦЕНТР – БІБЛІОТЕКА

Пшінько О. М.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Сучасність – це епоха глобалізації, активного формування інформаційного суспільства та суспільства знань. Тому в цих умовах проблема комунікації набуває стратегічного значення. Комунікація – це, перш за все, зв'язки, спілкування, обмін, відносини. Вони існують в усіх сферах життєдіяльності людини: будь то транспорт або економіка, освіта, наука або спорт. Але, безумовно, саме соціальні комунікації є основою розвитку суспільства. Люди не можуть нормально жити, обмінюватись знаннями про світ, своїм досвідом, трудовими та побутовими звичками, духовно-культурним надбанням, не контактуючи постійно між собою і не впливаючи один на одного. З часів появи людини розумної (*homo sapiens*), коли потреба в обміні інформацією (знаннями) як основі спілкування створила підґрунтя для формування суспільства, і до сьогодні, коли цивілізація піднімається на якісно нову сходинку свого розвитку – етап інформаційно-мережових технологій, соціальні комунікації відкривають нові можливості для розвитку суспільства знань.

Сучасна вища школа в Україні представлена широким спектром державних і недержавних ВНЗ, різних за своїм статусом, правовою та відомчою приналежністю. Поступово вони перетворюються в повноправних суб'єктів ринкових відносин, трансформують свої структури, змінюють функції, додають нові джерела фінансування, нові методи навчання і контролю знань. Сучасний ринок з урахуванням задач з інноваційного розвитку економіки висуває достатньо високі і одночасно жорсткі вимоги до випускників навчальних закладів. Одним з основних, якщо не головним, показником якості освіти є затребуваність випускників при працевлаштуванні, конкурентоздатність їх знань і компетенцій на ринку праці.

Така конкурентна ситуація на ринку освітніх послуг обумовлена новим етапом переходу до постіндустріального суспільства, відмінною рисою якого є інформатизація всіх сторін життя, пріоритет інтелектуальних сфер діяльності, перетворення інформації в стратегічний ресурс суспільства. Одним із головних результатів інформатизації в сфері освіти стало впровадження дистанційних форм підготовки, створення якісно нового освітнього середовища у ВНЗ.

Позиціювання ВНЗ (демонстрація досягнень його діяльності) на ринку освітніх послуг здійснюється за допомогою цілого ряду факторів. Найбільш вагомими з них є:

- відповідність ВНЗ вимогам освітньої політики держави. Це знаходить відображення в його місії та стратегії;
- науковий потенціал ВНЗ: наукові напрямки, школи, розробки, визнання досягнень ВНЗ професійною спільнотою;
- професорсько-викладацький склад: кількість кандидатів і докторів наук;
- інформаційне забезпечення: наявність як традиційних друкованих видань, так і електронних ресурсів, а також забезпечення доступу студентів до високоякісних локальних і глобальних інформаційних мереж, баз даних і банкам знань;
- розвинуті інформаційно-телекомунікаційні технології, які складають інформаційно-технологічну основу для здійснення комунікацій;
- матеріально-технічна база: оснащені сучасним обладнанням і комп'ютерами навчальні аудиторії, бібліотеки тощо;
- наявність системи післявузівської підготовки: аспірантура, докторантура, різні форми підвищення кваліфікації, включеність ВНЗ в різні державні/галузеві цільові програми;
- сайт ВНЗ: важливий засіб його інтеграції в світовий освітній простір.

Ці фактори є взаємозалежними і демонструють ефективне функціонування інформаційно-освітнього середовища ВНЗ, забезпечуючи його зміст та взаємодію суб'єктів комунікаційних процесів. Це дає право стверджувати, що конкурентоздатність ВНЗ тим вище, чим високотехнологічнішим та якіснішим є його інформаційно-освітнє середовище (ІОС).

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, який в цьому році святкує 80-тя свого створення, є найбільшим в Україні та одним з провідних навчально-наукових закладів на території СНД і Балтії в галузі підготовки фахівців як для залізничного транспорту, так і супутніх професій, які забезпечують модернізацію, технічне оновлення, життєдіяльність та подальший розвиток цієї стратегічної для держави галузі. Бо, наприклад, лише за об'ємами перевезень українські залізниці займають 4-е місце на Євразійському континенті (після Китаю, Росії та Індії) та 6-е місце в світі. В університеті на 10 факультетах навчається більше 12 тисяч студентів. Це майбутні фахівці швидкісного руху та управлінні процесами перевезень, енергетики, будівники колій, мостів та метрополітенів, технічні кібернетики та зв'язківці, фахівці з рухомого складу, механіки та військові інженери, фахівці з

інтелектуальної власності та охорони навколишнього середовища, економісти та перекладачі.

Незважаючи на тяжку економічну кризу, університету вдається не тільки зберігати, але й примножувати наукову базу та кадровий склад. Зараз наукову базу університету представляють 17 галузевих науково-дослідних лабораторій, Науково-дослідний інститут рухомого складу, шляхів та транспортних споруд, випробувальні центри, проектно-конструкторські бюро тощо. Тематика науково-дослідних робіт університету направлена на вирішення актуальних проблем залізничного транспорту, програм безпеки руху, енергозбереження, охорони навколишнього середовища. Учені університету розробляють технологічні процеси структурних підрозділів галузі, проводять експертизу нормативно-технічної документації, розробляють навчаючі та тестуючі програмні комплекси, проводять експлуатаційні іспити нової техніки.

В процесі еволюції міжнародних відносин на залізничному транспорті на перший план виходить підготовка фахівців, які б забезпечували всі етапи життєдіяльності галузі. З цією метою була розроблена програма MISCTIF, яка об'єднала зусилля країн Західної Європи, України, Казахстану і Киргизстану в наданні освітніх послуг для отримання наукового ступеня магістра за спеціальністю «Інтероперабельність / Безпека / Сертифікація» і повністю відповідає Болонській конвенції. Учені та науково-педагогічний склад нашого університету очолюють цю роботу в Україні.

Саме тому питання забезпечення вченого, викладача, студента необхідними потужними вітчизняними та світовими інформаційними ресурсами становить стратегічно важливий напрямок діяльності ДНУЗТ.

Безумовно, одне з провідних місць в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу належить бібліотеці університету, яка, надаючи інформаційну підтримку навчальній, науковій та виховній діяльності, традиційно є центром комунікацій представників різних груп і підрозділів ВНЗ. Активне зростання затребуваності бібліотеки вишу як інформаційного посередника між користувачем та безмежним світом інформації і в нашому університеті, і в усіх вищих навчальних закладах, обумовлено багатьма факторами, серед яких можна особливо виділити наступні:

- розвиток інтеграційних процесів національної освіти у європейське і світове освітнє товариство;
- переосмислення ролі самостійної роботи студентів в процесі навчання;
- запобігання інформаційній ізоляваності учених та прискорення їх інтеграції до світової наукової спільноти;
- інформатизація всіх бібліотечно-бібліографічних процесів.

На сьогодні науково-технічна бібліотека Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка

В. Лазаряна розвивається як інформаційне ядро університету, акумулюючи, створюючи та зберігаючи в своїх фондах різноманітні інформаційні ресурси – результати науково-дослідної, педагогічної та інформаційної діяльності, а також надаючи доступ до світових інформаційних ресурсів. Вона обслуговує за єдиним читацьким квитком майже 14 тисяч читачів. Бібліотечний фонд, що налічує 940 тисяч примірників друкованих та електронних видань, є універсальною базою для навчального процесу та наукових досліджень у своїй галузі. За рік фонд бібліотеки поповнюється на 20-25 тисяч примірників, щорічно бібліотека передплачує до 150 назв періодичних та інформаційних видань. Фонди не обмежуються лише навчальною літературою, а містять наукову та художню літературу, енциклопедичні та довідкові видання, словники, збірники законодавчих матеріалів, нормативно-технічну документацію, рідкісні науково-технічні видання, спеціальні види науково-технічної літератури, дисертації та автореферати, неопубліковані матеріали, періодичні та інформаційно-бібліографічні видання.

Працівниками НТБ впроваджуються та використовуються 7 модулів автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи «ІРБІС» на основні функціональні процеси діяльності, які надають всім категоріям користувачів максимально повні інформаційні послуги на базі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Електронний каталог налічує більше 90 тисяч записів і з'єднує інформацію про документи і користувачів, що дозволяє оперативно керувати процесами формування фонду, його розподіленням по структурним підрозділам, аналізувати книгозабезпеченість навчального процесу. Машинний парк НТБ нараховує 30 комп'ютерів; нормою є використання в роботі сучасної копіювально-розмножувальної техніки. Проводиться автоматизація всіх процесів бібліотечно-інформаційної діяльності – від електронної обробки документів до електронної книговидачі.

Пріоритетність напрямків інноваційної діяльності бібліотеки підтверджені в Програмі комп'ютеризації та інформатизації ДНУЗТ „Створення електронного університету” окремим пунктом - **«Розвиток бібліотеки як інформаційного інтелект-центру університету»**, який визначає перспективи діяльності науково-технічної бібліотеки, її інноваційну місію у формуванні й розвитку інформаційної інфраструктури університету.

Бібліотека ДНУЗТ швидкими кроками просувається до того, щоб рівень наданих нею послуг відповідав європейським стандартам. На порядку денному – створення Електронної бібліотеки та інституційного репозитарію, комплектування мультимедійними інформаційними ресурсами для організації самостійного дистанційного навчання студентів, подальша організація доступу до ресурсів мережі Інтернет та ліцензійних інформаційних ресурсів, постійне оновлення контенту на web-сайті бібліотеки, організація і проведення навчання користувачів за програмами «Основи інформаційної культури» та «Електронна бібліотека і сучасні інформаційні технології пошуку, обробки і передачі даних», подальша

інтеграція бібліотеки в корпоративні регіональні та галузеві об'єднання. Розуміння того, що інтелектуальна, змістовна, патріотична, творча людина – це головне багатство кожної держави, допомагає працівникам бібліотеки вести активні пошуки нових форм роботи з читачами, удосконалювати традиційні соціокультурні заходи.

Всі ці кроки продумані, проаналізовані, вивчені на основі теоретичного і практичного досвіду. І, що дуже важливо, у колектива книгозбірні є бажання вчитися новому, створювати креативний образ сучасного працівника бібліотечно-інформаційної сфери, працівника інформаційного інтелект-центру університету.

МІСІЯ БІБЛІОТЕКИ В КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОСТІ

Ільганаєва В. О.

(Харківська державна академія культури, м. Харків)

Сучасне суспільство вже неможливо уявити без інформаційних технологій, інтенсивний розвиток яких у 2-й пол. XX ст. зумовив формування нової культурної реальності. Інформатизація, що привела до нового стану соціуму, викликана першочерговим розвитком сфери виробництва інформації і знань; створенням технологічних умов переробки, перетворення, генерації нової інформації; умов доступності інформації на будь-якому носії, в будь-який час, у будь-якому місці, стимулюванням упровадження інформаційної техніки і технологій у соціокультурну сферу. Таким чином, матеріальна основа інформатизації склалася на виробництві та використанні апаратних і програмних засобів, систем зв'язку, що перетворюють засоби людської діяльності. Духовною основою цього процесу є способи подолання простору і часу, що інтегрують результати життя – творчості людей – незалежно від їхнього перебування на планеті Земля. Тільки в єдності матеріальних і духовних процесів, їх гуманістичному спрямуванні формується єдиний комунікаційний простір сучасності. Бібліотека залишається однією з комунікативних структур суспільства.

Достатнього рівня сталості інформаційне середовище сучасного суспільства набуло лише при формуванні системно-мережевої інформаційної технології. До цього окремо існуючі локальні об'єднання машин знаменували собою окремі точки її розвитку. Розкриваються її комунікаційні властивості, пов'язані з накопиченням цивілізаційної інформації та знань, відображенням їх у документальній пам'яті людства; актуалізацією в системах поточного і ретроспективного відображення пошуку та використання, синтезом нового знання; медіатизацією ресурсів і форм подання та споживання. Ціннісно-орієнтовані заходи фільтрації і аналізу потоків інформації, знань та їх використання людством є основним чинником загальнокультурної місії

бібліотек як комунікаційної структури, результатом діяльності якої є стан і рівень: 1 – гуманізації систем наукової, політичної, виробничої діяльності, систем виховання та освіти; 2 – гармонійних відносин у суспільстві та з природою, внутрішньої та зовнішньої гармонізації особистості; 3 – розкриття творчого потенціалу особистості через практичне оновлення її свідомості. Певна комунікаційна обмеженість, дискретність інформаційного простору соціуму долається з розвитком арсеналу засобів, організаційно-функціональних структур, розширенням каналів передачі інформації. «Тверді» і «легкі» складові інформаційної технології, периферійні засоби, засоби зв'язку сформували характерні, що розрізняються своїми комбінаціями, «інформаційні ландшафти». Нині сукупність потоків, систем і мереж, у центрі яких безперервно перебуває людина, стала великою, розгалуженою, життєво важливою, тобто особливою реальністю – культурою інформаційного суспільства. Рівень опанування інформаційної культури соціуму являє собою найвищу оцінку способів і результатів діяльності. Стан та характеристики інформаційного середовища суспільства набувають також особливого значення.

Може виникнути враження, що прагнення до використання природно-екологічної термінології в прихованому виді символізує страх перед новою реальністю. Спроби створити «дружні інтерфейси», «комфортні інформаційні умови», забезпечити «інформаційну безпеку» тощо можна пояснити бажанням подолати агресивні техногенні наслідки інформатизації. Агресію інформаційного середовища намагаються передати й іншими поняттями – «інформаційна війна», «інформаційне шпигунство», «інформаційна експансія» та інші. І все-таки, на наш погляд, правильнішим і обнадійливішим у використанні природних понять є прагнення запобігти кризовим ситуаціям у відносинах з новою реальністю, яка все більше стає середовищем існування людства, і між представниками інформаційних середовищ різного рівня соціально-культурного розвитку. «Екологія інформаційних систем», «екософія життя» – поняття, що концентрують творчий потенціал сучасної світоглядної культури суспільства.

Розуміння «Бібліотеки як пункту доступу до ресурсів інформації і культури» фактично визначило основну спільну мету діяльності бібліотек на найближчу перспективу. Подолати цифровий розрив в інформаційному просторі означає створити таке середовище всередині бібліотек та інформаційних центрів, яке б надавало можливість представникові будь-якої соціальної групи отримати всі блага від вільного і рівного доступу до інформації та свободи самовираження, а також його повноцінної участі в інформаційному суспільстві, суспільстві знань. Це картина бажаного майбутнього, у якому бібліотека, як ніяка інша соціально-комунікаційна установа, розкриває свої можливості в інтеграції технологій інформаційного суспільства і розкріпачення духовного потенціалу Людини.

Таким чином, місію бібліотек можна визначити як реалізацію соціально-комунікаційної діяльності у її сутнісному вигляді. Призначення бібліотек виявляється через основний зміст її роботи. В даний час у світовому співтоваристві особливо популярний образ електронної бібліотеки, медіатеки, технологічно оснащеної для забезпечення доступу відвідувачів до накопичених людством інформаційно-когнітивних ресурсів. Трансформація бібліотечних організацій на базі новітніх інформаційних технологій, каналів зв'язку і доступу до БД, засобів представлення інформації та документів є необхідною умовою їхньої життєздатності та виконання своїх соціальних функцій і ролей – від збереження до доступу, від доступу до користування, від користування до засвоєння. Бібліотека, якої б форми вона не набувала під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, через свої сутнісні функції, залишається найважливішою культуруотворюючою соціальною структурою. Бібліотечна сфера діяльності як соціальний інститут, трансформуючись під впливом процесів інформатизації, усіма своїми основами інтегрує до комунікаційної сфери сучасного суспільства й одночасно є джерелом і носієм інформаційної культури – фундаменту майбутнього суспільства знань. Змістом місії бібліотек у комунікаційному просторі сучасності є формування нових якостей свідомості соціуму на суспільному, колективному, індивідуальному рівнях, що забезпечують гармонізацію відносин у системі «Природа. Суспільство. Людина».

Місія бібліотек в епоху документальних комунікацій – збереження і передача в часі документальної інформації – змінилася на забезпечення доступу до інформації в епоху інформаційних комунікацій. Нині при переході до когнітивно насичених соціальних комунікацій і становленні ноосферної цивілізації – «Суспільства Розуму» – місія бібліотек трансформується в забезпечення формування свідомості соціально активної творчої особистості.

При цих структурних змінах соціального призначення бібліотек відбуваються зміни в складі і значимості їхніх соціальних ролей. Роль бібліотек у підтримці безперервного виховання й освіти визнається в урядових документах багатьох країн і програмах міжнародних організацій. Сучасні бібліотеки ВНЗ поступово перетворюються в навчальні центри. Організаційно-технологічні зміни спричиняють серйозні змістовні зміни діяльності однієї з важливіших підсистем інформаційного суспільства.

Вимогою часу і змістовними аспектами трансформацій в освіті стають якісні зміни особистості того, хто навчає, і того, хто навчається. Характерними показниками освіченості за формою є сприйнятливість до нового знання, комунікабельність, дієвість у динамічних ситуаціях, інформованість і знання джерел інформації, толерантність до альтернативних думок, уміння вчитися в предметному плані, – це забезпечується циклом гуманітарних дисциплін – літературою, психологією, педагогікою, історією, культурологією, іноземними мовами й ін. Просвітня роль бібліотек у процесі

підтримки форми – гуманітаризації освіти – залишається затребуваною соціумом, але потребує адекватних методів і технологій, у т.ч. інформаційних, у контексті зміни змісту освіти – гуманізації.

Виховання нової інформаційної культури передбачає використання системи заходів залучення населення до самонавчання через дистанційну освіту і перекваліфікацію. У цій роботі бібліотеки повинні спільно діяти з органами управління культурою й освіти, центрами зайнятості, освітніми структурами, інформаційними центрами.

У якісному вимірі орієнтирами для участі бібліотек у процесах безперервного виховання й освіти є якості особистої свідомості: позитивне мислення, креативність, відсутність «фобій» перед змінами і непередбаченими ситуаціями, готовність до змін, безперервної освіти і перекваліфікації. Сучасні бібліотеки України залишаються посередниками і провідниками в інформаційно насиченому середовищі. Якість їхньої роботи щодо задоволення запитів і потреб залежить не просто від кількості інформації, її релевантності, а й від вибору зразків поведінки і розширення свідомості особистості до рівня «безмежності» просторово-часового континіуму; вони є соціально-культурними організаціями, де виховання й освіта людини здійснюються незалежно від рівня вже наявної освіти, спеціалізації, віку, статі, сімейного стану і т.д.

Місія діяльності університетської наукової бібліотеки цілком збігається з призначенням бібліотеки як соціально-комунікаційного феномену. Системно-функціональне її призначення пов'язане зі створенням прозорого інформаційно-комунікативного простору для своїх читачів – викладачів і студентів, незалежно від форм їхньої участі в освітніх процесах університету. Виконуючи свою гуманітарну функцію, НБУ повинні долучитися до процесу забезпечення доступності інформації для широкого кола читачів, незалежно від її джерела, носія і власника (за винятком інформації, що має значення для державної безпеки, захисту науково-комерційної й інтелектуальної власності). Сучасна університетська наукова бібліотека гармонійно вбудовується не тільки в інформаційну інфраструктуру ВНЗ, а й у науково-педагогічну структуру університету, використовуючи засоби надання друкованих, аудіо, відео й електронних ресурсів, забезпечуючи умови опанування і використання технологій та засобів дистанційної освіти, реалізуючи політику відкритого доступу до наукової літератури, дослідницької і навчально-методичної документації.

Диверсифікація бібліотечно-інформаційної діяльності в умовах інформатизації розширила склад професійно-спеціальних завдань бібліотекаря і підняла його на рівень фахівця зі знань. Повного усвідомлення цього в суспільстві ще не відбулося, але для цього створюються всі соціокультурні передумови. Учений Бібліотекар, бібліотечний фахівець покликаний навчати своїх читачів і відвідувачів, допомагати їм опановувати бібліотечно-бібліографічну, комп'ютерну грамотність, комунікативні й

інформаційно-технологічні, етичні основи інформаційної культури. Він стає вчителем педагогів, організуючи їхнє навчання в середовищі дистанційної освіти, й експертом з програм е-освіти.

Місія університетської бібліотеки і бібліотекарів може бути реалізована не тільки за активної ролі самих представників цієї сфери, але і, безумовно, за наявності серйозної підтримки адміністрації університету й умови формування відповідної суспільної думки. А це і є рівень прояву цивілізованості щодо реалій сучасності.

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ ДО НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЧЕРЕЗ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕК

Агієнко І. В.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Інформація і наукове знання набувають значення головного економічного ресурсу у сучасному суспільстві. Але тут виникає проблема балансу прав виробників і користувачів інформації з точки зору законодавчо закріплених норм права інтелектуальної власності. Інформаційні ресурси бібліотек в умовах сучасного комунікаційно-технологічного вибуху опиняються на лезі цієї проблеми, особливо актуальної для вищих навчальних закладів.

З однієї сторони, автори наукових публікацій як суб'єкти правовідносин мають виключне право на дозвіл або заборону їх використання і на передачу цих прав іншим особам (наприклад, редакції, де вперше друкується текст відповідної статті у збірнику чи текст підручника або монографії), з іншого боку – найбільш актуальною така наукова публікація є для того навчального закладу, де працює автор. Цілком логічно буде її поява у відкритому інформаційному доступі через бібліотечний ресурс цього ВНЗ, де мотивованими споживачами такої інформації є студенти і колеги автора. До появи електронних носіїв інформації фактично такої проблеми балансу прав не існувало, бо доступ до публікації міг бути забезпечений тільки одним шляхом – придбанням відповідного збірника чи книги (підручника). При чітко визначеному порядку доступу до певних масивів наукової інформації у вигляді звітів, дисертацій, статей, який ґрунтувався на можливості фізичного доступу до їх друкованих екземплярів, з великою ймовірністю можна було відстежити правомірність користування ними. Сучасні технології актуалізували необхідність широкого використання інформаційних ресурсів в електронному вигляді і, несподівано для багатьох науковців, сформували неоднозначну для них проблему вільного доступу до

результатів їх інтелектуальної діяльності, яка має правовий, економічний і навіть етичний аспекти.

Норми чинного вітчизняного законодавства з інтелектуальної власності та міжнародні конвенції, до яких приєдналася Україна (насамперед Бернська, яка стосується авторського права), дозволяють бібліотекам вільне відтворення примірників твору тільки репрографічним способом, і тільки з визначеною законом метою.

Міжнародний досвід функціонування електронних бібліотек відкритого доступу містить варіанти компромісу з правовласниками інформаційних об'єктів, який базується насамперед на позиції авторів. Але пошук такого компромісу в межах норм авторського права – складна справа для бібліотек, особливо вітчизняних вищих навчальних закладів, де для значної частини науковців вільний інформаційний простір є ще незвичним і з багатьох причин неприйнятним (серед них – можливість плагіату, втрачена вигода від продажу друкованих видань тощо).

Один з важливих кроків до такого компромісу – формування традиції передачі авторами більшості своїх наукових публікацій для відтворення на електронних носіях бібліотеками вищих навчальних закладів, які можуть регулювати вільний інформаційний доступ до їх змісту хоча б у стінах вищого навчального закладу та обмежувати порядок їх копіювання. Але це – справа часу і коректної наполегливості відповідних адміністративних структур ВНЗ.

Більш значущим для вирішення даної проблеми може стати інший крок: ініціювання бібліотечним співтовариством внесення змін до діючого законодавства з авторського права з оглядом на можливості нових технологій. Потреба таких змін доведена зростаючими можливостями використання інформаційних ресурсів сучасних бібліотек.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ В БІБЛІОТЕЦІ ДонНУЕТ

Баліоз В. І.

(Бібліотека Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м.Донецьк)

Запровадження стандартів і рекомендацій Європейської системи вищої освіти вимагають розробки і впровадження її основних інструментів, одним з яких є запровадження трициклової системи: бакалавр, магістр (інтегрований магістр, професійна підготовка), доктор філософії.

Сьогодні в університеті успішно реалізується концепція ступеневої підготовки спеціалістів. Особлива увага приділяється підготовці за ОКР «магістр». Нормативно-законодавчою базою для підготовки магістрів є ряд

Документів МОН України та Положення про підготовку фахівців за ОКР «магістр» у ДонДУЕТ від 30.11.05 р.

Підготовка магістрів є суттєвою необхідністю в умовах розвитку ринкових відносин, формування новітніх суб'єктів господарювання та підвищення вимог до професійних компетенцій фахівців. Такі фахівці повинні володіти глибокими та ґрунтовними знаннями, а також мати практичні навички і концепції з конкретного напрямку підготовки для здійснення професійної практичної діяльності. У зв'язку з цим, роль університетської бібліотеки зростає.

Магістерська підготовка передбачає глибоку індивідуалізацію навчання, що забезпечується вибором магістерських програм, пакетів прикладних дисциплін, баз практики, тематики курсових і магістерських дипломних робіт. З цією метою в ДонДУЕТ видана серія навчальних посібників для магістрів певних спеціальностей з грифом МОН України, підготовлених провідними викладачами кафедр.

Слід відмітити, що за останні роки бібліотека значно активізувала комплектування фонду документами, що позитивно позначається на забезпеченості навчального процесу з напрямку підготовки «магістр», в першу чергу підручниками і навчальними посібниками з грифом Міністерства освіти та науки України. Також приділяється увага комплектуванню фонду новими сучасними виданнями, зорієнтованими на останні наукові досягнення, самостійну роботу студентів. При цьому враховується чисельність контингенту студентів даного напрямку підготовки і вимоги МОН України щодо критеріїв книгозабезпеченості.

Для визначення рівня забезпеченості навчального процесу в університеті, бібліотека постійно проводить аналізи навчально-методичного забезпечення навчального процесу, в тому числі і підготовки магістрів.

Моніторинг забезпечення дисциплін магістерської підготовки виявив, що практично всі нормативні дисципліни мають 100 % забезпеченість згідно вимог МОН України щодо критеріїв книгозабезпеченості. Кожна дисципліна представлена вибором підручників від 3 до 5 назв та електронними курсами лекцій, з текстами яких студенти мають можливість ознайомитись безпосередньо при зверненні до електронного каталогу бібліотеки. Що стосується вибірових дисциплін, то необхідно відмітити, що не всі дисципліни за вибором навчального закладу та за вільним вибором студентів, достатньо ресурснозабезпечені. Забезпеченню вибірових дисциплін за вільним вибором студентів необхідно приділити особливу увагу, відповідно до останніх рекомендацій Міністерства освіти і науки України (від загального обсягу - до 25 % дисциплін за вільним вибором студента).

Після проведення ретельного аналізу інформаційного забезпечення магістерської підготовки відділу наукового комплектування бібліотеки було рекомендовано внести до «Плану незабезпечених дисциплін» перелік

незабезпечених дисциплін для оперативного комплектування і доукомплектування.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРИ, ТЕХНОЛОГІЇ

Бебик В. М. (Університет «Україна», м. Київ)

Досліджуючи проблеми становлення системи соціальних комунікацій глобального світу, ми не можемо обійтися без дослідження змісту та уточнення поняття інформаційного суспільства.

На нашу думку, під **інформаційним суспільством** слід вважати суспільство з високим рівнем *інформаційної культури* (створення, переробки та використання інформації), яке характеризується наступними параметрами:

- здатне продукувати всю необхідну для життєдіяльності суспільства інформацію;
- має розвинену інформаційну інфраструктуру;
- забезпечує доступність необхідної інформації всім членам суспільства;
- має велику частку працездатного населення, що працює в інформаційному секторі економіки.

Інформаційне суспільство характеризується визнанням інформації одним з найважливішим суспільним ресурсом, а *інформаційний сектор економіки* (виробництво, зберігання, обробка, передача і споживання інформації) – одним з найважливіших видів суспільної діяльності, який виступає рушійною силою науково-технічного, соціально-економічного і культурно-освітнього прогресу.

Термін *інформаційне суспільство* виник на початку 80-х років ХХ ст. і використовувався представниками різних наук (А. Турен, П. Серван-Шрайбер, М. Понятовський, М. Хоркхаймер, Ю. Хабермас, Н. Луман, М. Мак-Люен, Д. Белл, А. Тоффлер, Д. Масуда) як *сутнісна характеристика особливого виду постіндустріального суспільства*. В якості основної умови формування інформаційного суспільства вони вбачали розвиток потужних і високотехнологічних глобальних інформаційних мереж.

Наприклад, Д. Белл і А. Тоффлер аналізували стан розвитку суспільства під впливом інформації та інформатизації, а також - вплив останніх на процес переходу індустріального суспільства до інформаційного суспільства.

А М. Мак-Люен уявляв майбутній світ у вигляді *глобального села*, в якому формується глобальна спільнота з *глобальною громадською думкою*, що завдяки посередництву і підсиленню засобами масової комунікації все більше починає впливати на дії урядів і міжнародних інституцій.

Зрештою, це привело до підписання урядами *Великої сімки* - найпотужніших держав світу (G-7) - загальних принципів і цілей побудови

глобального інформаційного суспільства, відображених в *Окінавській хартії* (Японія, 2000 р.).

В цьому зв'язку слід відзначити, що в науковому середовищі активно ведеться дискусія щодо ідеологічних аспектів становлення інформаційного суспільства. І не тільки в контексті формування *глобального села*, але й через призму формування *глобального уряду* та нав'язуваних *країнами золотого мільярду* своїх ідеологем та цінностей *країнам світової периферії*.

В інформаційній та культурній сферах, на думку Г. Шиллера, це проявляється в реалізації концепцій *медіа-імперіалізму* та *культурного імперіалізму*. З цієї точки зору інформаційно-комунікаційна діяльність, керована інтересами транснаціональних корпорацій (ТНК), призводить до негативних системних явищ в інформаційно-культурній сфері у світовому масштабі.

Іншої думки з цього приводу дотримується Дж. Томлінсон, який заперечує однозначність і передбачуваність ідеологічних ефектів *медіа-імперіалізму*.

Кінець ХХ — початок ХХІ ст. ознаменувався бурхливими процесами комунікативної революції в глобальних, світових масштабах. До таких традиційних ще в недалекому минулому видів засобів масової комунікації, як наземне телебачення та радіомовлення, всі різновиди звукозапису, кіно, друкованих мас-медіа, додалися нові ЗМК — супутникове, кабельне телебачення, телебачення високої чіткості зображення, відео- та комп'ютерні мережі з вдосконаленим програмним забезпеченням.

Більше того, останнім часом і засоби міжперсональної комунікації, такі як мобільний телефон, телефакс, стають прозорими для втручання із зовні і зараховуються до мас-медіа (після прийняття в США “Телекомунікаційного акту” 1996 р.).

Отже, виникає абсолютно нова ситуація не тільки в специфіці комунікації на рівні *мас-медіа — індивід*, *мас-медіа — група*, *мас-медіа — суспільство*, а й у сфері міжнародних відносин.

Супутниковий, опто-електронний, факс-модемний зв'язок, комп'ютеризація багатьох сфер життя значно спресували потоки інформації, що дало право філософу Г. Любе говорити про *пришвидшення часу і скорочення сучасного*.

Більше того, новітні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) дають все більше підстав говорити про формування *єдиного світового простору і часу*.

Технологічною основою сучасного етапу інформаційного суспільства дедалі більше стають *комп'ютерні мультимедіа* — організаційні структури, які поєднують в собі технологічні можливості текстового, звукового, графічного, мультиплікаційного і відео відтворення інформації.

Запровадження згаданих ІКТ привело до створення *інформаційних супермагістралей* - інтегральних сукупностей глобальних, міжнародних,

національних і локальних мереж супутникової, кабельної та наземної комунікації на основі елементів та ресурсів інформаційної інфраструктури.

До *елементів інформаційної інфраструктури* зараховують комп'ютери з мультимедіа-додатками, бази даних, у тому числі на флеш-носіях та лазерних дисках, побутову електроніку, а до *ресурсів інформаційної інфраструктури* - інтерактивне програмування, інтерактивні телебачення, відео, ігри, мобільний зв'язок та багато інших ноу-хау-технологій сучасної інформаційної сфери.

В цьому зв'язку важливим є й поняття *інформаційних потоків*, які розглядаються як:

- Цілеспрямований рух інформації з усіх сегментів суспільної сфери, який здійснюється усіма наявними інформаційно-комунікативними каналами від джерел до споживачів інформації (широке розуміння). До комунікаційних каналів в даному плані зараховують: мас-медіа, нові інформаційні технології, спортивні, політичні, економічні, культурні, освітні обміни, туризм, міграцію, персональні контакти тощо.

- Цілеспрямований рух інформації, яка надходить насамперед медійними (відео-аудіальними і пресовими) і телекомунікаційними (зв'язок, комп'ютерні інформаційні системи та ін.) каналами комунікації (вузьке розуміння).

Цілеспрямований вплив інформаційних потоків сприяє здійсненню змін у природі та ресурсах влади, ідеологемах та цінностях, сприйнятті (індивідуумів, соціальних груп, суспільств), національних та міжнародних системах.

Зокрема *інформаційні потоки впливають*:

- на індивідуальному рівні — на судження, культуру, освіту, роботу, відпочинок;
- на інституціональному — на політику, економіку, релігію;
- на груповому (соціальному, етнічному, професійному, віковому та ін.) — на ідентичність, мобілізацію, участь;
- на міждержавному — на співробітництво (конфлікт), ресурси, транснаціональні корпорації тощо.

Сучасний стан розвитку інформаційно-комунікаційних технологій призвів до того, що нині для користування *Інтернетом* зовсім не обов'язково мати комп'ютер, оскільки можна отримувати інформацію із *Світової павутини* через мобільний телефонний зв'язок та систему кабельного телебачення з використанням не дуже дорогих телевізійних приставок.

Проте реальними наслідками розвитку *інформаційного суспільства* на базі новітніх ІКТ, на думку деяких вчених є не стільки створення глобального світу, скільки фіксування елітарного характеру нинішньої глобалізації. У цьому випадку йдеться про те, що Інтернет не тільки стає технологічною основою нового інформаційного суспільства, але й

перетворюється на певний бар'єр (мовний, освітній, майновий, технологічний) для вступу до нього країн, що розвиваються.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЕ БАЗЫ ДАННЫХ АГЕНТСТВА «МАТРИКС ПРЕСС»

Березная Т. И., Кислова Е. П.

(Агентство дистрибьюторского и информационного сервиса
«Матрикс Пресс», г. Киев)

Оперативность создания библиографической информации и максимальное сокращение пути этой информации к читателю можно считать одной из самых наболевших проблем информационного обслуживания. Периодические издания, которые являются основным источником оперативной информации для научной и учебной работы читателей библиотек, на пути к конечному пользователю проходят определенный технологический цикл, и зачастую информация попадает к читателю, утратив свою актуальность.

Один из способов решения данной проблемы – внедрение корпоративных технологий в процесс каталогизации. Однако на пути широкого распространения корпоративных библиотечных проектов стоит проблема так называемых «межсистемных границ», а именно - проблема конверсии данных при работе с разными АБИС.

Приход новых технологий в библиотеки должен существенно изменить требования не только к библиотечным услугам и технологиям, но и к поставщикам услуг для библиотек, в том числе и к посредникам между издателями и библиотеками.

Предприятие «Матрикс Пресс» не стало мириться с ролью посредника, а предложило своим клиентам эффективное решение задачи. Вот уже 5 лет мы создаем средствами системы ИРБИС подписную базу данных аналитических записей и поставляем ее пользователям наиболее известных в Украине АБИС – ИРБИС, УФД Библиотека, МАРК-SQL, ALEPH, UNILIB.

Подписная электронная библиографическая БД «Аналитика» на сегодняшний день содержит более 1500 описаний периодических изданий Украины и России, пользующихся спросом в научных и публичных библиотеках (описание журнала в целом), и около 100000 записей уровня аналитического описания статей (начиная с 2005 года).

Преимущества подписки на БД «Аналитика», которые называют наши постоянные подписчики: максимальное сокращение пути библиографической информации к читателю; высокое качество библиографических записей; удобство получения БД; адаптация записей для разных АБИС; значительная экономия рабочего времени библиографа.

Несмотря на то, что в АБИС ИРБИС включены готовые решения для переформатирования записей перед выгрузкой, существуют проблемы, которые возникают при импорте БД в другие программы. Для решения этих проблем нами были разработаны конверторы, которые позволили преобразовывать структуру и формат записей, созданных в среде АБИС ИРБИС, в форматы и структуру, принятые в других системах, а также конверторы для обратной конверсии записей из программ УФД Библиотека и МАРК-SQL в ИРБИС. Объединив все конверторы единым интерфейсом, мы получили собственное программное средство - мультисистемный конвертор, которому дали рабочее название «МУСИК».

Именно создание «МУСИКа» позволило нам предложить библиотекам совершенно эксклюзивный инновационный сервис. Благодаря нашей разработке, библиотеки-подписчики, получив доступ к БД «Аналитика», созданной в системе ИРБИС, смогут самостоятельно заходить в веб-интерфейс каталога, выгружать записи и сохранять их в необходимом формате для последующего импорта в свои каталоги. Это открывает путь для создания абсолютно новой корпорации библиотек, в которую могут войти все желающие, независимо от региональной или отраслевой принадлежности, и, что наиболее важно, независимо от программного продукта, который они выбрали.

БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАТИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Бобакова Т. В.

(Белорусский государственный университет транспорта,
г. Гомель, Республика Беларусь)

Главной целью библиотеки университета всегда было качественное и оперативное информационное обеспечение учебного процесса и научно-исследовательской деятельности. Но в настоящее время объемы информации давно вышли за тот предел, когда ее можно надежно сохранять и эффективно использовать традиционными библиотечными методами.

Научно-техническая библиотека БелГУТа не стоит в стороне от этого процесса. Профессорско-преподавательский состав, студенты, аспиранты предъявляют все новые требования к библиотеке, заставляя перестраивать некоторые технологические процессы и смещать акценты. Вследствие этого изменяется и подход к организации информационно-библиотечного обслуживания, эффективность которого сегодня во многом достигается путем создания и использования электронных информационных ресурсов.

Главная цель библиотеки университета – качественное и оперативное информационное обеспечение учебного процесса и научно-

исследовательской деятельности. В соответствии с этим основные направления ее деятельности можно определить следующим образом:

- комплектование фонда в соответствии с учебными планами и основными направлениями научно-исследовательской деятельности;
- создание справочно-поискового аппарата библиотеки;
- библиотечное и справочно-информационное обслуживание;
- автоматизация библиотечно-информационных технологий;
- создание электронных информационных ресурсов;
- идеологическая и воспитательная работа.

Немаловажной задачей совершенствования информационного обеспечения учебного процесса является также формирование у будущих специалистов информационной культуры, навыков и умений непрерывного образования на протяжении всего периода профессиональной деятельности. Такие навыки и умения являются крайне востребованными в условиях быстроменяющихся технологий и окружающего мира, в котором нет ничего более постоянного, чем перемены.

Для развития навыков информационной грамотности требуется организация образовательного процесса таким образом, чтобы студент не принимал единственный источник информации как абсолютную данность, а учился использовать весь доступный ему информационный массив, умел отбирать информацию, необходимую для решения практической задачи и принятия собственного решения. Эту задачу также выполняет библиотека, традиционно обучая студентов основам библиотечно-библиографических знаний, необходимых для эффективного разыскания и использования имеющейся информации. Сегодня назначение этих занятий практически не изменилось, но изменилась информационная среда.

Изучая опыт работы крупнейших университетских библиотек и информационных центров, как в нашей стране, так и за рубежом, можно проследить главный вектор их развития: от центра хранения информации к информационному центру, от информационного центра к центру ресурсов обучения.

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В РОБОТІ ВІДДІЛУ КОМПЛЕКТУВАННЯ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Бухало М. М.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Інформатизація освіти неминуче вимагає інтенсивного зростання потреб вищої школи в електронних інформаційних ресурсах. Поточне комплектування ними є нагальним завданням університетських бібліотек, що прагнуть задовольнити потреби сучасних користувачів.

Процес переходу від аналогової класичної бібліотеки до гібридної передбачає впровадження процесів автоматизації бібліотек. Одним з головних кроків у цьому напрямку для відділу комплектування є штрих-кодування бібліотечного фонду. Штрих-кодування дозволяє автоматизувати введення даних та їх наступний контроль. Перший етап передбачає штрих-кодове маркування нових надходжень літератури та журналів. Одночасно штрих-коди присвоюються і тим документам, що вже знаходяться у фонді.

Впровадження сучасних комп'ютерних технологій в практику бібліотечної роботи дозволило вдосконалити багато процесів роботи відділу комплектування. Зокрема, відділом освоєний та активно працює АРМ «Комплектатор» АБІС «ІРБІС», куди заноситься первинний спрощений бібліографічний запис нових надходжень літератури. Модуль дозволяє рахувати статистику за номерами партій КСО та автоматично вести електронну інвентарну книгу. Вперше в 2009 році була роздрукована та переплетена інвентарна книга в електронному вигляді обсягом 120 сторінок.

Специфічним завданням вузівських бібліотек є аналіз та управління книгозабезпеченістю навчального процесу. Реалізація електронної картотеки на базі автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем робить можливим не тільки оптимальне придбання та розподіл підручників, але і одержання необхідних відомостей про забезпечення літературою університету при його атестації та акредитації. Ця функція відділу забезпечується завдяки впровадженню в роботу АРМу «Книгозабезпеченість» АБІС «ІРБІС-64».

Формування електронної бібліотеки на може бути без захисту всіх прав авторів. З цією метою бібліотекою був розроблений Авторський Договір на передачу невиняткових прав на використання електронної копії видання.

Актуальним напрямком роботи університетської бібліотеки повинен бути постійний глибокий моніторинг інформаційних потреб основних груп її користувачів, аналіз потреб навчальних та наукових підрозділів університету.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ БІБЛІОТЕКОЮ КРИВОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Віняр Г. М.

(Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг)

Криворізький державний педагогічний університет включає бібліотеку як структурний підрозділ. Сучасна бібліотека – поліфункціональна установа. Реалізацію її функцій – інформативної, освітянської, науково-педагогічної – потрібно пов'язувати з виконанням сучасних вимог, поставлених перед бібліотекою вищої школи: безпосередньо та ефективно впливати на процес підготовки конкурентоспроможного спеціаліста у вищій школі. Бібліотека і

університет діють паралельно, але вирішують спільне завдання. Наш колектив відчуває вимоги часу, які потребують радикальних змін на всіх напрямках роботи бібліотеки, пошуків більш раціональних форм і методів організації та виконання технологічних процесів. Перед бібліотекою постала складна проблема – якомога оперативніше адаптуватися до сучасної ситуації в суспільстві, бути готовими до виконання соціальних замовлень, відповідати загальній світовій тенденції – глобалізації. Усі ці складові визначили стратегію розвитку бібліотеки, напрями реформування її діяльності.

Колектив бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету упродовж останніх років виконував такі основні завдання:

- Формування інформаційних ресурсів бібліотеки відповідно до галузевого профілю університету та інформаційних потреб усіх категорій користувачів. Особливу увагу приділено створенню електронного каталогу, повній комп'ютеризації усіх ділянок роботи.
- Забезпечення повного якісного й оперативного інформаційного і бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотеки університету відповідно до їхніх інформаційних потреб і запитів на основі широкого доступу до інформаційних ресурсів, в тому числі, розширення доступу до світових інформаційних ресурсів через мережу Internet. Сектор інформаційних технологій і комп'ютерного забезпечення створив електронний каталог навчальної літератури, ним можна скористатися через мережу Інтернет на сайті kdpu.edu.ua.
- Удосконалення традиційних і впровадження новітніх форм та методів роботи, постійне підвищення її якості, оновлення змісту та форм організації бібліотечних процесів, удосконалення методик бібліотечних технологій.
- Забезпечення широкого доступу до інформаційних ресурсів бібліотеки.

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ В ДИСКУРСЕ ПОСТСОВРЕМЕННОСТИ

Власова Т. И.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта им. акад. В. Лазаряна, г.Днепропетровск)

Важнейшая задача, которую ставят перед собой гуманитарные науки, заключается, как известно, в том, чтобы «выявить неявное», не просто описать результаты культурной деятельности человека в их непосредственной данности, но вскрыть зачастую неосознаваемые механизмы этой деятельности, глубинные пружины культуры, приводящие ее в движение.

«Текущая современность» (по выражению З. Баумана), уживающаяся, тем не менее, с жесткостью категорий, предлагает целый комплекс научных проблем, связанных и с возникновением новых предметных и проблемных областей, и со становлением ряда новых направлений. Это теории коммуникаций, гендерные исследования, институциональные политические исследования, постмодерная литературная критика, социальная антропология и т.д. В этих новых для украинской и (в известной степени) мировой науки областях знания своего рода парадоксом является как междисциплинарность исследований, так и их субдисциплинарная дифференциация. Отсюда – одна из нерешенных научных задач – теоретическое осмысление соотношения междисциплинарности и частнонаучности в современных исследованиях.

Необходимость междисциплинарного подхода сегодня, как правило, не подвергается сомнению в научном мире, но явно недостаточно попыток проанализировать целый ряд проблем, возникающих из-за различных толкований одних и тех же понятий в разных дисциплинах, рассмотреть применение и содержание методов исследования в зависимости от специфики конкретной научной области. Последнее, бесспорно, осложняется общей «культурной ситуацией» постмодерного общества (потребительского, информационного, постиндустриального), где культура утрачивает локально-национальные свойства, приобретает черты массового товара, становится все более гомогенной. С другой стороны, теоретики утверждают: именно противоречивая природа постмодернизма предполагает включение множественных условных альтернатив в традиционные непреложные унитарные концепты «полного знания» и эксплуатацию этих концептов. Безусловно, «центр» уже не обладает прежней силой, но он по-прежнему остается привлекательной «фикцией» порядка и единства, которую постмодерная теория и искусство продолжают использовать и ниспровергать. Например, само понятие «концепт», ключевое для современной науки, интерпретируется учеными весьма противоречиво. Другой пример – широко используемое понятие качественного и количественного анализа не вполне совпадает в социологии и теории коммуникаций, и т.д. Более того, предметная область исследований коммуникаций также неоднозначна. Известно, что в XX веке в числе первых к проблеме коммуникаций обратился К. Ясперс. В коммуникации он видел путь к подлинно человеческому существованию и придавал ей настолько важное значение, что свод его трудов называют философией коммуникации. В контексте данной работы интересно отметить, что с точки зрения философии коммуникации производство знания, например, никогда не бывает «предприятием без личной выгоды». Производство знания всегда имеет ту форму, которую придают ему «держатели акций». Коммуникативный анализ ключевых тематических концепций в истории западной философии – объективности, правды, идентичности, разума – представлены в последних работах Р. Ланигана «Феноменология коммуникации», Н. Малколма «Людвиг

Виттгенштейн», М. Каузера «Эволюция коммуникации» и др. Способы рассмотрения этих концепций демонстрируют гомогенизирующий характер дуалистической стереотипизации. Связи между стереотипными характеристиками в философском дискурсе, политическом и культурном дискурсах делают естественным доминирующее положение “master” в отношении гендера. Коммуникология включает в круг своих проблем не только массовые коммуникации, поп-культуру, рекламу, маркетинг, но и лингвистику, дискурсивный анализ, политическую экономию, эргономику и т.д. Но, несомненно, главный вектор критических исследований в коммуникологии направлен на дискурс и практику.

В современной науке изучение межкультурной коммуникации строится на видении человеческой культуры как единого целого наряду с составляющими его частями. В рамках межкультурной коммуникации анализируются цивилизационные типы (Восток-Запад), отдельные лингвокультуры, коллективная и идиолектная языковая личности и т.д.

Таким образом, исследование межкультурной коммуникации предполагает обращение к весьма широкому кругу вопросов, и, как представляется, установление дисциплинарных границ, экспозиция и сопряжение нескольких направлений, обращение к их методологическим и теоретическим основаниям приведет к новым (возможно, неожиданным) плодотворным результатам.

УЧАСТЬ ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРОЕКТІ ELIBUKR: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ОСВІТИ І НАУКИ

Воропаєва А. О.

(Донецький національний технічний університет, м. Донецьк)

Важливу роль у розвитку науки та освіти в університетах України відіграє забезпечення повноцінного доступу науковців та студентів до сучасних інформаційних джерел та інтеграція до світової наукової спільноти.

Саме тому у січні 2009 року розпочато новий проект «ElibUkr. Електронна бібліотека: Центри знань в університетах України», до якого у вересні 2009 році долучився Донецький національний технічний університет (ДонНТУ). За неповний рік участі в проекті бібліотека ДонНТУ вийшла на якісно новий рівень надання інформаційних послуг своїм користувачам. Окрім традиційних вже для наших читачів баз даних Леонорм-Інформ, Зодчий, Ліга-Закон, реферативних журналів ми передплачуємо за рахунок проекту та власних коштів низку ресурсів для освіти та науки.

Серед освітніх ресурсів слід перед усім виділити пакет повнотекстових електронних підручників для ВНЗ з грифом МОН від видавництва ЦУЛ (центр учбової літератури). Пакет вміщує близько 500 книг різної тематики і

постійно поповнюється новинками, які виходять у видавництві (близько 15-20 на місяць). Наявність необмеженого доступу до такого ресурсу частково вирішує проблему нестачі підручників, особливо в періоди пікового попиту.

Науковці ДонНТУ особливо зацікавились базою повнотекстових дисертацій ProQuest та науковими журналами на платформі HINARY. Перший ресурс дозволяє з мережі університету отримувати повні тексти дисертацій на здобуття магістерського та докторського ступеню, підготовлених у провідних університетах Європи та США. Перевагою проекту HINARY є можливість авторизованого доступу з будь-якого комп'ютеру до публікацій найвідоміших видавців, зокрема, ELSEVIR.

Проект ElibUkr не тільки дозволив бібліотеці ДонНТУ збільшити кількість передплачених електронних ресурсів. Ми отримали кваліфіковану методичну допомогу: колеги проводили семінари і конференції, надали матеріали і рекомендації з організації доступу до електронних баз даних наукової інформації.

Таким чином, участь у проекті ElibUkr відкрила для бібліотеки ДонНТУ нові можливості в інформаційному забезпеченні наукових та освітніх потреб наших читачів.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В СИСТЕМІ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ

Гавриш Н. Б.

(Національний фармацевтичний університет, м. Харків)

Першочерговим завданнями галузевих бібліотек в напрямі формування бібліотечно-інформаційних ресурсів в сучасних умовах є оперативне і вичерпне забезпечення установ галузі всіх ступенів і рівнів в будь-якій точці країни науково-галузевою інформацією. Одним з важливих і пріоритетних напрямів науково-практичної діяльності традиційних бібліотек є формування розвитку сервісів і ресурсів для створення електронних бібліотек під своєю егідою.

Електронні ресурси ввійшли в інформаційну структуру суспільства й продовжують інтегруватися в систему наукової комунікації. Виходячи із соціальної функції бібліотеки в традиційному середовищі, а також з аналізу основних структурних елементів сучасного електронного наукового документопотоку, є природним, що бібліотека для їх збереження в новому інформаційному середовищі повинна включити в предмет своєї діяльності всі види ресурсів: не тільки на папері, на компакт-дисках, а й ресурси, доступні через інтернет (електронні версії традиційних видань — журнали, книги, бази даних тощо). Вагомою складовою фонду сучасної бібліотеки стають мережеві джерела інформації, що потребує активізації її інформаційно-

комунікаційної діяльності та необхідності адаптації до вимог електронного середовища процесів бібліотечної технології.

Використання інформаційних ресурсів Інтернету дозволяє значною мірою розширити інформаційний потенціал бібліотеки і компенсувати відсутність багатьох цінних зарубіжних видань. Інформаційні можливості використання Інтернету у вітчизняних бібліотеках можна розглядати в рамках традиційно сформованої бібліотечно-бібліографічної практики, тобто, у таких її напрямках, як одержання інформації: бібліографічної, повнотекстової, довідкової. Перший напрямок може бути забезпечений засобами інформаційно-бібліотечних послуг, що одержали достатній розвиток на Web-серверах американських і західноєвропейських електронних бібліотек, переважно університетських. Найбільшого поширення дістали такі види послуг, як: міжбібліотечний абонемент (Interlibrary Loan), інформування про нові надходження бібліотечних документів, довідки по електронній пошті, інтерактивні книжкові виставки, методичні рекомендації і путівники по бібліотечних онлайнових каталогах і базах даних і т.д. Такі послуги здійснюються на основі бібліографічних електронних продуктів, об'єднаних, як правило, єдиною регіональною, міською або державною мережею.

Перед створювачами та розповсюджувачами бібліотечно-інформаційних ресурсів виникають завдання щодо: здійснення і вдосконалення інформаційної підтримки фундаментальних наукових досліджень і практичної діяльності в галузі на базі інформаційно-комунікаційних технологій; забезпечення легітимного доступу до інформації, що існує виключно в електронній формі; цілеспрямованого інформаційного забезпечення працівників галузі шляхом формування повнотекстових баз даних і надання легітимного доступу до них; інформаційного й науково-методичного супроводу всіх рівнів і форм галузевої освіти і самоосвіти.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРВІСУ ВУЗІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА ОПЕРАТИВНОСТІ

Головацька І. М.

(Приватний вищий навчальний заклад Галицька Академія,
м. Івано-Франківськ)

Забезпечення повного, якісного і оперативного бібліотечно-бібліографічного та інформаційного обслуговування студентів, аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників, співробітників вищого навчального закладу згідно їх інформаційних запитів на основі широкого доступу до бібліотечних та інформаційних ресурсів – основне завдання сучасних бібліотек вищих навчальних закладів. Працівники науково-технічної бібліотеки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу на сучасному етапі розширюють номенклатуру

бібліотечно-інформаційних послуг, удосконалюють традиційні і впроваджують нові форми і методи роботи на основі новітніх інформаційних технологій та комп'ютеризації інформаційно-бібліотечних процесів, створюють електронні бази даних, організовують і ведуть довідково-бібліографічний апарат з використанням як традиційних, так і новітніх інформаційних технологій.

Університетська бібліотека повинна на високому рівні забезпечувати потреби своїх користувачів відповідно до задекларованих принципів Болонського процесу, стати інформаційною основою науково-освітнього процесу, тією творчою лабораторією, від ресурсів та послуг якої багато в чому залежить якість та зміст навчання та наукових досліджень.

В рамках цієї стратегії науково-технічна бібліотека трансформується в інтегрований інформаційний, дослідницький, культурологічний, видавничий центр з наданням широкого спектру інформаційних послуг. Від усвідомлення спільного шляху розвитку університету і бібліотеки залежить майбутній розвиток освіти і науки України, а отже і її майбутнє.

Електронні інформаційні ресурси відіграють все важливішу роль у розвитку науки і освіти. Завдяки електронним ресурсам змінюються форми бібліотечно-бібліографічного обслуговування у ВНЗ, підвищується оперативність та якість надання інформаційних послуг.

Разом з тим, досить низьким залишається рівень інтеграції електронних ресурсів науки в єдиний міжнародний інформаційний простір. Недостатньо організовано процес управління електронними ресурсами різних вузів України, що призводить до дублювання процесів опрацювання інформації.

Третє тисячоліття диктує нові умови щодо якості, повноти і оперативності бібліотечно-бібліографічних та інформаційних послуг. Необхідно створити всі умови для надання користувачам доступу до електронних документів і ресурсів інтернету як тих, що є в наявності у власному фонді, так і тих, що є в інших бібліотеках, інформаційних центрах та установах.

Для забезпечення високих показників якості, оперативності та повноти бібліографічно-інформаційного забезпечення у ВНЗ, необхідно вдосконалювати його у таких напрямках:

- ⇒ використання мультимедійних технологій;
- ⇒ формування комплексу предметно-орієнтованих БД;
- ⇒ інтеграції науково-освітніх ресурсів за допомогою спеціальних порталів.

Це дозволить не тільки значно підвищити показники обслуговування у бібліотеках вузів, але й стане передумовою успішного розвитку України на сучасному етапі і в майбутньому.

ТВОРЧИСТЬ БІБЛІОТЕКАРЯ ВНЗ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ У СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ УМОВАХ

Грабар Н. Г.

(Харківський національний технічний університет сільського господарства імені П. Василенка, м. Харків)

Бібліотека ВНЗ є відкритою інформаційно-комунікаційною системою, а розвиток і мобільність освіти уособлює значення комунікативної діяльності бібліотечних фахівців.

Комунікативність – одна із найважливіших властивостей бібліотекаря, адже йому доводиться встановлювати зв'язки як з людьми, так і з іншими комунікаційними структурами. Зрозуміло, що без творчого підходу це зробити складніше.

Творчість бібліотекаря ВНЗ – це здатність створювати в процесі професійної діяльності щось нове (для самого себе, читачів, колег, бібліотекознавчої науки), комбінувати, адаптувати відоме до вікових та індивідуальних особливостей конкретного читача з метою задоволення його потреби в спілкуванні і творчій діяльності, пошук нестандартних способів розв'язання навчально-виховних завдань і конкретної психолого-педагогічної задачі, оригінальне використання засобів стимуляції творчої ініціативи й у відвідувачів бібліотеки. Бібліотекарі разом із студентами можуть організовувати та проводити різноманітні бібліотечні заходи, як читачькі конференції, прес-конференції, круглі столи, диспути, конкурси, інтелектуальні, рольові ігри. Такі заходи розвивають допитливість, самостійність мислення, навчають студентів відстоювати власну думку або поділяти думку опонента, підвищують інтерес до роботи з джерелами інформації, розширюють їх кругозір, підвищують інтелектуальний рівень, вчать стисло, виразно й аргументовано висловлювати свої думки.

Суть творчості бібліотекаря ВНЗ як суб'єкта творчої активності полягає у здатності до саморозвитку, в процесі якого він реалізовує свій потенціал. Творча активність як активність найвищого, суб'єктного рівня, свідомої реалізації цільового або смислового аспекту цілісної професійної діяльності, спрямованої на реалізацію творчого задуму, виступає „акумулятором” поновлення енергії і наповнення професійної діяльності новим смислом.

Систематична, наполеглива і напружена праця є визначальною умовою успіху творчості. Успішність творчої праці залежить від того, якою мірою людина володіє прийомами та технікою роботи, як вона ставиться до результатів роботи. Творчим працівникам властиве критичне, вимогливе ставлення до своїх винаходів, втілень.

СУЧАСНИЙ ПРАЦІВНИК БІБЛІОТЕКИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Григоренко Т. В.

(Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,
м. Дніпропетровськ)

Бурхливий розвиток нових інформаційних технологій та засобів комунікацій призвів до утворення нового інформаційного середовища. Перед сучасною НТБ стоїть завдання активної інтеграції в інформаційний простір сьогодення. У зв'язку з цим повинен відбутися інтенсивний перехід бібліотек від практики накопичення фондів та надання традиційних послуг до створення сучасних інформаційно-бібліотечних центрів. Це передбачає здійснення ефективного управління змінами, власними і зовнішніми інформаційними ресурсами.

Працівники бібліотеки – стратегічний ресурс у сучасній концепції управління НТБ, активні суб'єкти, що забезпечують її діяльність як динамічної системи. Професійно важливим інструментарієм працівника бібліотеки є:

- комунікативна культура (здатність до діалогічного мислення, гнучкість та відкритість, метакогнітивність);
- загальний інтелектуальний рівень, аналітичний склад розуму, креативність, готовність до інновацій;
- рівень лінгвістичної культури (при роботі в Інтернет, засвоєнні нових програмних продуктів, перейнятті передового досвіду, здійсненні предметного пошуку, розширенні знань основних мов бібліотечної класифікації);
- рівень володіння електронними ресурсами (при роботі на АРМ, при веденні електронних каталогів, формуванні електронних бібліотек, БД, підтримці локальних комп'ютерних мереж, використанні Інтернет - ресурсів, пошукових систем).

Новим явищем стала технологізація бібліотечної професії. Сучасний бібліотекар повинен володіти комп'ютером, ксероксом, сканером, модемом та іншою апаратурою.

Головним комунікативним завданням працівника бібліотеки було і залишається швидке, компетентне реагування на запит читача, знання його потреб, що становить сутність комплексної роботи з користувачем.

Сучасному працівнику НТБ відведена принципово нова функція бібліотекаря – менеджера:

- організатора спілкування;
- суб'єкта, здатного до кваліфікованого пошуку та обробки значних масивів інформації;

– працівника, готового до постійної освіти, профадаптації при зміні умов праці, підвищення професійної кваліфікації.

Модернізація, технічні та структурні зміни повинні узгоджуватися з кадровою політикою НТБ, що передбачає оптимальний баланс між:

– працівниками бібліотеки, які мають професійну освіту (вищу, середню);

– спеціалістами у сфері електронної діяльності (інженерами з ЕОМ, програмувальниками, адміністраторами БД, менеджерами інформаційних систем);

– спеціалістами зі знанням мов.

НТБ ПДАБА робить впевнені кроки щодо трансформації у інформаційно-бібліотечний центр академії. Сьогодні бібліотека забезпечує оперативну та якісну підтримку навчального, наукового процесу з максимальним використанням власних ресурсів, сучасних інформаційних технологій, нових комунікаційних схем. Зокрема:

– відповідними співробітниками бібліотеки фактично реалізуються функції менеджерів з електронно-інформаційного обслуговування при апробації формування фонду електронних видань, веденні ЕК, та забезпеченні доступу до даних джерел користувачів;

– налагоджено тісний комунікаційний зв'язок з представниками кафедр, провідними вченими та адміністрацією академії;

– відділ навчальної літератури активно залучають до процесу акредитації спеціальностей академії через оперативне надання довідок щодо забезпечення навчального процесу підручниками та посібниками.

Реалізується цілий ряд інформаційних новацій.

Якісні кадрові зміни потребують постійного вдосконалення та перепідготовки працівників НТБ через асоційоване співробітництво бібліотек, проведення тренінгів, активну участь у профільних конференціях, семінарах, курсах підвищення кваліфікації, інших науково-практичних заходах.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА УНИВЕРСИТЕТА НОРМАТИВНЫМИ ДОКУМЕНТАМИ

Гросова В. В.

(Донецкий национальный университет экономики и торговли
им. Михаила Туган-Барановского, м. Донецк)

В контексте интеграции в европейское и мировое образовательные пространства главной и приоритетной задачей для университетов становится обеспечение конкурентоспособности выпускников. Качество учебного и научно-исследовательского процессов ВУЗа во многом зависит от его информационного обеспечения, что обуславливает необходимость

совершенствования информационно-библиографического обслуживания в библиотеке высшего учебного заведения.

В библиотеке университета функционирует сектор нормативной документации (сектор НД), основная задача которого – создание мощной и современной информационной базы нормативных документов по профилю университета.

Фонд нормативных документов библиотеки уникальный и самый крупный в Донецком регионе (около 20 тыс. печатных стандартов и более тысячи электронных полнотекстовых документов). Главной составной частью фонда является массив государственных, межгосударственных и международных стандартов, классификаторов технико-экономической и социальной информации, литературы по стандартизации, метрологии, сертификации и качеству. К услугам пользователей предлагаются коллекции информационных ресурсов (в первую очередь электронных).

Под коллекцией информационных ресурсов подразумевается систематизированная совокупность информационных ресурсов, объединенных по какому-либо критерию принадлежности (например, по общности содержания источников, назначения, по кругу пользователей, способу доступа). В нашем случае – по отрасли знания – стандартизации, общности содержания источников – стандарты.

Комплектование и научная обработка документов в секторе нормативной документации осуществляется и базируется на эффективном использовании компьютерных технологий и электронных баз данных. Полнотекстовые электронные нормативные документы отображаются в электронном каталоге. Через открытый доступ к электронному каталогу библиотеки с АРМа, обеспечивается оперативный и эффективный доступ к электронным полнотекстовым государственным стандартам и классификаторам.

С целью обеспечения учебного и научного процессов информацией о ресурсах сектора нормативных документов, в течение учебного года проводится работа с кафедрами университета, в рамках которой совместно обсуждаются планы комплектования и докомплектования фонда нормативными документами с учетом потребностей специалистов. Большое внимание уделяется приобретению нормативных документов, которые используются на занятиях для проведения экспертизы при исследовании качества товаров. Одно из важнейших звеньев работы – подготовка тематических подборок стандартов по запросам преподавателей и аспирантов.

В библиотеке проводятся практические занятия для студентов, изучающих стандартизацию: по направлению подготовки «Пищевая технология» специальности «Технология питания» и по специальности «Товароведение и коммерческая деятельность» (с применением тематических презентаций), на которых студенты знакомятся с правилами

работы сектора нормативных документов, учатся работать с указателями и нормативными документами. По актуальным вопросам стандартизации проводятся индивидуальные и коллективные консультации, обзоры и просмотры новинок стандартов и технической литературы.

В библиотеке большое внимание уделяется приобретению БД нормативных документов, что дает возможность обеспечить разнообразные аспекты информационных потребностей пользователей библиотеки. Пользователи библиотеки имеют доступ к информационно-поисковой системе «Леонорм-фонд-Стандарт», БД указателей документов в области стандартизации с детальным библиографическим описанием документов. Для более детального знакомства с нормативными документами приобретена БД «Леонорм–Информ», которая имеет более 21 тыс. описаний стандартов и более тысячи полнотекстовых документов, доступ к которым осуществляется через электронный каталог библиотеки. Приобретение информационно-справочной системы «Леонорм-Информ» открыло новые возможности для пользователей. Система позволяет автоматизировать основные функции использования фонда стандартов, а также:

- подключать к просмотру файлы с текстами соответствующих документов в формате (pdf, doc, rtf и др.), доступном для использования;
- вводить комментарии к документам;
- подключать к БД электронные тексты нормативных документов, просматривать их на экране монитора и распечатывать;
- автоматически заказывать официальные копии нормативных документов на бумажных носителях и CD, а также БД через Internet.

Благодаря обеспечению оперативного доступа к информации пользователи библиотеки получают ответы на их запросы, а эффективная организация информационно-библиографического обслуживания позволяет выполнять главную задачу библиотеки вуза – обеспечение учебного процесса и научных исследований в университете.

ОБРАЗОВАНИЕ И ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ НАУЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ МГИМО

Гусев Л. Ю.

(Московский государственный институт международных отношений
(Университет) МИД России, г. Москва, Российская Федерация)

В развитии и деятельности любого вуза значительную роль играет библиотека. Поэтому хотелось бы освятить основные этапы становления и функционирования библиотеки МГИМО. Я с самого первого курса и до настоящего времени по мере необходимости пользуюсь её ресурсами, как и тысячи студентов, аспирантов, преподавателей и сотрудников нашего Университета.

Научная библиотека МГИМО основана в 1944 году. Её книжные фонды составляли тогда около 100 тысяч экземпляров. В 1954 году, когда в состав МГИМО был включен Московский институт востоковедения, произошло слияние двух библиотек. Это значительно обогатило книжную коллекцию, так как Институт востоковедения вел свою летопись от Лазаревского училища восточных языков, основанного еще в 1815 году и располагавшего прекрасным книжным собранием. В 1958 году при слиянии МГИМО с Институтом внешней торговли фонды пополнились специальной экономической литературой. Так была сформирована основа коллекции библиотеки МГИМО, которая развивается в соответствии с учебными планами и тематикой научных исследований университета.

Особое место в коллекции занимают книги из библиотеки Лазаревского института восточных языков. В 1815 году на средства богатого армянина, действительного статского советника Ивана Лазарева (Иоакима Лазаряна) было открыто частное «Армянское Лазаревых училище» «для воспитания и обучения бедных детей из армянской нации». В 1827 году училище получило официальное наименование института. В 1848 году по уставу, утвержденному Николаем I, институт был приравнен к высшим учебным заведениям России, став впоследствии крупным научно-педагогическим центром востоковедения. Здесь преподавались арабский, персидский, турецкий, армянский, азербайджанский, грузинский языки. Знаменитая Лазаревская библиотека по составу востоковедческой литературы не имела себе равных в Москве и была известна далеко за ее пределами. В разные годы ее посещали наши великие соотечественники: А.С. Пушкин, Н.В. Гоголь, П.А. Вяземский, А.С. Грибоедов.

Книжное собрание института - это и результат многолетних усилий преданных своему делу профессионалов - библиотекарей МГИМО. Прежде всего, следует назвать Федора Ивановича Пухликова, возглавлявшего научную библиотеку со дня основания до 1952 года, Марию Захаровну Занегину, пришедшую из Московского института востоковедения, Марину Александровну Тюткову, Софью Фоминичну Лобач, Марию Ивановну Трахачеву и наконец Антониду Николаевну Аникушину, которая работает в МГИМО с 1951 года. Начиная с 1952 года, библиотекой руководили: Варвара Игоревна Пасынкова (1952-1960), Маргарита Ивановна Крюкова (1960-1967), Лариса Николаевна Шувалик (1967-1976), Валентина Васильевна Агеенко (1976-1979), Лариса Петровна Кушпель (1979-1983), Тамара Ивановна Князева (1983-1999). С 1999 года библиотеку возглавляет Марина Вадимовна Решетникова, заместители директора Светлана Валериевна Родина, Тамара Ивановна Князева. Продолжая традиции своих предшественников, коллектив обеспечивает на современном уровне учебный процесс и научные исследования в Университете.

С июля 2007 года библиотека носит имя Ивана Георгиевича Тюлина, первого проректора МГИМО, Чрезвычайного и Полномочного Посланника,

профессора, доктора политических наук. Иван Георгиевич внес значительный вклад в развитие научной библиотеки и её модернизацию.

Библиотека является участником Национального электронно-информационного консорциума - некоммерческого партнерства, куда входит более 200 российских организаций. Его основная цель - обеспечить доступ библиотек, университетов, академических институтов к научной информации в электронной форме. Благодаря этому партнерству наш университет располагает доступом к таким авторитетным ресурсам, как базы данных EBSCO, где представлены журналы ведущих мировых издательств; коллекции научных журналов издательств Taylor & Francis, Oxford University Press, Sage. Согласно статистике консорциума, МГИМО входит в первую десятку самых активных организаций в России по использованию научных баз данных EBSCO.

С 2001 года научная библиотека ведет свой раздел на интернет-портале МГИМО.

В рамках инновационного гранта, полученного МГИМО, запущен проект по созданию полнотекстовой электронной библиотеки, включающей монографии, учебники и учебные пособия, дипломы, диссертации, статьи, рефераты и т.п., созданные нашими преподавателями и учащимися.

Таковы основные этапы развития и работы библиотеки МГИМО. И мы, сотрудники Университета, надеемся на то, что наша библиотека будет и дальше совершенствоваться, служить делу образования студентов и аспирантов, будет верным помощником в работе преподавателей и сотрудников в их нелёгкой, трудоёмкой деятельности.

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПАРАДОКСИ РОЗВИТКУ

Демченко В. Д.

(Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара,
м. Дніпропетровськ)

Екскурс в історію теоретичних прогнозів, які сповіщали про зародження інформаційного суспільства як нової стадії цивілізації, дозволяє виділити в зарубіжній комунікативістиці три стадії вивчення цього процесу. Якщо на першому етапі вивчення все зростаючої ролі інформаційно-комунікативних чинників розвитку суспільства перепліталось з концепціями постіндустріального капіталізму, то на другому висувуються ідеї розвитку моделей саме інформаційного суспільства, підґрунтям якого стає розвиток нової комп'ютерної техніки. І лише на третьому етапі в 90-ті роки минулого століття акцент переноситься з «практичного» уславлення достоїнств «мережевого світопорядку» на соціально-історичне прогнозування реальних

переваг і труднощів переходу до інформаційного суспільства, на специфіку цього процесу в національних та міжнародних контекстах.

Розширення доступу до технологій, що значно посилює диверсифікацію каналів, послуг, а також змісту, які ми спостерігаємо останні десятиліття, змушує нас зробити деякі парадоксальні висновки, вказати на явні протиріччя, з якими людство має справу чи не кожен день. Парадокс полягає в тому, що різноманітність каналів змушує говорити про доступність інформації. З'являються нові форми дефіциту. Ми буквально тонемо в інформації, але відчуваємо нестачу знань.

Інтернет, який став середовищем розвитку віртуальних спільнот, альтернативних реальному суспільству, загрожує людині втратою індивідуальності, точніше підміною реальної особистості сконструйованою та трансформованою віртуальною особистістю. Спілкування через Інтернет для багатьох якраз привабливе своїм знеособлюванням, що і призводить до часто незворотної трансформації особистості як неповторної індивідуальної характеристики і особистості як соціокультурного феномену. Такі особливості як стабільна самоідентифікація, індивідуальний стиль реалізації соціальних ролей («творча індивідуальність») активними користувачами Інтернету практично втрачаються. Віртуалізуються не лише суспільні відносини, але й особистості, з яких складається соціум.

Бурхливий розвиток новітніх комунікацій висвітлив ще одну соціальну проблему. Сучасна людина, яка живе у світі глобальних інформаційних потоків, вже не впевнена у своїй інформаційній свободі та безпеці, як це було раніше. З подальшим розвитком інформаційного суспільства наслідки комунікаційних процесів, що відбуваються у сфері ЗМК, стають все більш очевидними: «старі» ЗМІ переходять в Інтернет, збільшується число каналів цифрового ТБ, розвивається мобільний контент, що зменшує значення колишньої регуляторної функції держави, а, значить, залишає людину сам-на-сам з новітніми засобами комунікації.

Натомість активність незнаних раніше аудиторій, депрофесіоналізація журналістики та послаблення впливу національних держав на діяльність ЗМК стають ключовими характеристиками сучасного медійного простору. В цих умовах проблема інформаційної безпеки аудиторії набуває все більшої актуальності.

СОЦІОКУЛЬТУРНА РОБОТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Долматова Н. І.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Сучасна організація системи вищої освіти кінцевим результатом передбачає підготовку не лише кваліфікованого фахівця своєї справи, але й формування всебічно розвинутої особистості, справжнього носія знань та культури. На допомогу як у навчанні, так і у вихованні та самоосвіті завжди приходять бібліотека.

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 1226-р «Про затвердження плану заходів щодо розвитку бібліотечної справи на період до 2011 року», за № 1228-р. «Про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року», відповідальна роль припадає на соціокультурні заходи, що організовує та проводить університетська бібліотека. Це - робота з пропагування науково-технічної бібліотеки як інтелект-центру та розкриття через книгу змісту загальнолюдських цінностей, наукової, історичної та культурної спадщини, вихованню інформаційної культури читачів, прищепленню їм навичок користування книгою та бібліотекою.

Екскурсії по бібліотеці і проведення тематичних бесід, зустрічі з цікавими особистостями, поетичні години, літературні читання, музичні вечори – все це допомагає студентській молоді розширити свій світогляд, інтелект, проявити себе як творчу особистість, показати свої таланти.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України за №1494 від 08.12.2009 р. «Про затвердження плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді» бібліотекою проводяться тематичні вечори «Слава козацька», «Хай сяють у віках знамена Перемоги», «Пам'ять, що гуртує покоління», «Духовні скарби України» тощо. КВЕСТ-програма ДНУ «Студенти, читайте книжки!» проводиться нами вдруге разом зі студентською профспілкою.

У планах відділу по впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій - продовження роботи зі студентами з розкриття можливостей науково-технічної бібліотеки як сучасного центру інтелектуального та культурного розвитку молоді. Найближчим часом ми плануємо запровадити спілкування зі студентською аудиторією в інтерактивному режимі, у «Форумі бібліотеки», обговорюючи сучасну українську літературу, світові бестселери, власну творчість студентів, викладачів та науковців..

Для організації та проведення всіх соціокультурних заходів бібліотеки ми обов'язково залучаємо студентів не лише як глядачів, а і як активних учасників.

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАЦИОННО–ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ЕДИНСТВА БИБЛИОТЕК ВУЗОВ В ПРОЦЕССАХ ИНФОРМАТИЗАЦИИ

Дорофеева Н. А.

(Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры,
г. Днепропетровск)

Сегодня меняется статус библиотеки, меняются ее цели и задачи - современная библиотека должна стать информационно-библиотечным центром вуза или она утратит свои позиции.

Проблемы вузовской библиотеки сегодня – устаревшие фонды, отсутствие квалифицированных кадров, минимальное финансирование, недостаточное программное обеспечение. Решению этих проблем помогает создание корпоративных сетей, которые позволят объединить усилия, разделить процессы труда и расходы при создании электронных информационных ресурсов.

Создание корпоративных проектов между библиотеками вузов позволит библиотекам выйти на новый уровень обслуживания пользователей и решить задачу обмена информацией и наполнения собственных ресурсов. Результатом такой деятельности должно стать улучшение информационного обслуживания читателей (студентов, аспирантов, преподавателей и научных работников) библиотек-участниц.

Библиотека ПГАСА поиски новых направлений развития связывает с формированием электронной библиотеки, созданием институционального репозитория, полнотекстовых баз данных, участия в корпоративных проектах.

В настоящее время на основе АБИС ИРБИС формируется электронная библиотека, которая объединяет различные электронные информационные материалы. Она включает базы данных электронного каталога, созданные сотрудниками библиотеки (с 1995г.), полнотекстовые базы данных кафедральных методических пособий, журнальных и газетных статей о ПГАСА, электронных книг по профилю вуза.

К услугам пользователей - вебблиография в поисковом Интернет-ресурсе «Навигатор», различные материалы, представленные в сети Интернет.

Библиотека ПГАСА уже сегодня готова к созданию корпоративных межвузовских сетей по вопросам комплектования периодическими изданиями, электронной доставки документов, по обмену научными профессиональными изданиями, корпоративными продуктами библиотеки.

Считаем, что существующую методику заполнения полей при корпоративном обмене, принятую для универсальных библиотек, вузовским библиотекам можно упростить, опустив отдельные позиции. Необходимо

разработать упрощенную методику заполнения полей применительно к вузовским библиотекам, позволяющую избежать излишних и нерациональных затрат времени на создание библиографических записей.

Успешная реализация проекта позволит библиотекам-участницам существенно продвинуться в решении своих задач: выйти на новый технологический уровень получения, обработки и предоставления читателям научно-образовательной и культурной информации, а также укрепить методологическую и техническую базу.

ЖУРНАЛЬНИЙ ФОНД БІБЛІОТЕКИ ЯК ВАЖЛИВА РЕСУРСНА БАЗА ДЛЯ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Журба І. В.

(Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. Михайла Туган-Барановського, м Донецьк)

Діяльність наукової бібліотеки ВНЗ спрямована на забезпечення навчального та наукового процесів шляхом організації доступу до наукових та освітніх інформаційних ресурсів, до світових знань. І саме журнальний фонд бібліотеки є важливою ресурсною базою для розвитку науки та освіти в університеті, бо загальновідомо, що серед всіх скарбниць бібліотечного фонду, найбільшу цінність з точки зору актуальності та оперативності отримання інформації для користувачів представляють наукові журнали. Згідно з дослідженнями, вони займають пріоритетне місце в інформаційному забезпеченні наукової діяльності.

Бібліотека Донецького національного університету економіки і торгівлі має у своєму розпорядженні унікальне зібрання періодики, що відображає історичний аспект та сучасний стан різноманітних галузей науки, техніки, суспільного життя регіону, країни, світу.

Фонд періодичних видань бібліотеки становить 73,3 тис примірників, 800 назв. Спробуємо зробити класифікацію журнальної продукції. Існують різні класифікації журналів за такими ознаками: читацькою аудиторією, місцем видання, характером інформації, видавничим органом, мовою, тематичною спрямованістю, цільовим призначенням. Але найважливішими визначальними ознаками виступають тематична спрямованість та цільове призначення.

По рівню сприйняття журнали умовно можна поділити на три рівня: інформація для всіх; для працівників галузі й тих, хто цікавиться певними сферами науки, техніки, культури; наукова і спеціальна інформація.

За основними тематичними класами журнали поділяються на загально-політичні та соціально-економічні, виробничо-технічні, природничо-наукові, сільськогосподарські, медичні, культурно-просвітницькі, літературно-

художні, військові, спортивні, екологічні. Кожен з цих класів у свою чергу поділяється на тематичні групи.

Найчастіше при класифікації журнальної продукції застосовується принцип цільового призначення, який характеризує суть видання, визначає його читачку аудиторію, завдання та програму, конкретизує характер і тип видання.

Розглянемо поділ журналів за цільовим призначенням на прикладі спеціальної журнальної періодики. Спеціальні журнали, незалежно від їх галузевої належності, розраховані переважно на наукових працівників та широке коло спеціалістів, які працюють у даній галузі. Відповідно до цього спеціальні журнали поділяються на наукові, фахові та інформаційні, які у свою чергу поділяються: наукові – на академічні, вузівські, галузеві; фахові – на теоретичні, практичні та масові; інформаційні – на реферативні та фахово – інформаційні. Саме наукові, фахові та інформаційні журнали складають основу фонду бібліотеки ДонНУЕТ.

Розглянемо для прикладу наукові журнали, що мають найбільше значення для перспектив розвитку галузі: академічні, вузівські, галузеві.

Перший тип наукових журналів, академічні журнали, відображають досягнення фундаментальних наук. Їх видають Національна академія наук України, наукові товариства, науково – дослідні інститути. До другого типу наукових журналів належать численні серії вісників вищих навчальних закладів Міністерства освіти України. Так, «Вісник Київського національного університету» має стільки ж серій, скільки факультетів є в університеті. Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського має три серії: економічну, технічну і гуманітарну.

До третього типу належать наукові журнали, які видають галузеві міністерства на базі наукових установ.

З метою підвищення якості спеціалізованих наукових видань України вироблено критерії добору цих видань до Переліку ВАК України.

Перший Перелік спеціалізованих наукових видань ВАК України було створено впродовж 1997-1998 років. Станом на перше вересня 2008 року до Переліку було внесено близько трьох тисяч наукових видань. З метою підвищення вимог до спеціалізованих наукових видань з 15.01.2009 року розпочато перереєстрацію цих видань ВАК України. Президія ВАК України затвердила першу сотню видань, які увійшли до нового Переліку. Передбачається впродовж півтора років цей процес завершити.

Перереєстрація всіх фахових видань ВАК України здійснюється 43-ма експертними радами ВАК України з метою підвищення якості спеціалізованих наукових видань та їх розповсюдження. При розгляді заяв про внесення видань до Переліку фахових наукових видань, експерти ради ВАК України дуже ретельно вивчали наукову цінність запропонованих журналів. Так, упродовж 1999 – 2008 років експертні ради відхилили 257

журналів і збірників наукових праць, які не відповідають вимогам ВАК України. Науковий журнал «Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського» вже внесено до оновленого Переліку наукових фахових видань. Впродовж найближчого року ми зможемо сформувати новий список спеціалізованих фахових видань, керуючись єдиним Переліком ВАК України.

Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що журнальний фонд бібліотеки відіграє найважливішу роль у задоволенні інформаційних потреб користувачів. Журнальний періодиці властиві організаторська, виховна, пропагандистська та соціологічна функції, а оперативність отримання інформації виводить журнальну періодику на перше місце щодо якості обслуговування читачів. Тому подальше детальне вивчення складу періодичних видань набуває актуальності.

ОБСЛУЖИВАНИЕ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ПЕРИОД ВНЕДРЕНИЯ НОВЕЙШИХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Камянская Н. А.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта им. акад. В. Лазаряна, г.Днепропетровск)

Библиотека ВУЗа является одной из главных коммуникативных структур учебного заведения. Учитывая, что её миссия - образовывать и просвещать, то помощь в получении образовании на протяжении всей жизни – её основная цель. Современная библиотека - это единственное место в системе социальных коммуникаций, где предоставляется доступ к достоверной, легальной, универсальной информации, как в традиционной печатной форме, так и в электронном виде.

Рассматривая сегодняшнее библиотечное обслуживание пользователей как совокупность технологических процессов с целью предоставления качественных библиотечных услуг разных форм и видов, следует выделить 3 типа технологий:

- персонифицированная: качество обслуживания определяется, прежде всего, возможностями (профессиональными, интеллектуальными, личностными и др.) библиотекаря;
- механизированная: возможности библиотекаря дополняются возможностями современных технических средств (пишущие машинки, копировальная техника, механизированная доставка литературы и т.д.);
- электронная: умения и навыки библиотекаря в предоставлении библиотечно-информационных услуг с применением компьютерной техники.

Основой обслуживания, его «пусковым механизмом» является читательский запрос, обоснованный интересом и потребностью пользователя. 75 % запросов в читальном зале научной литературы

составляют тематические запросы (написание доклада, курсовой работы, диплома, научной статьи). Небольшой процент пользователей (до 3-х %) обращаются к фондам зала с целью самообразования. Наличие постоянных неопределенных запросов (например, «Дайте что-нибудь новенькое»), связанных только с периодическими изданиями, свидетельствует о довольно доверительном общении работника и пользователя. И в то же время - свидетельствует о слабой ориентации в ресурсах библиотеки.

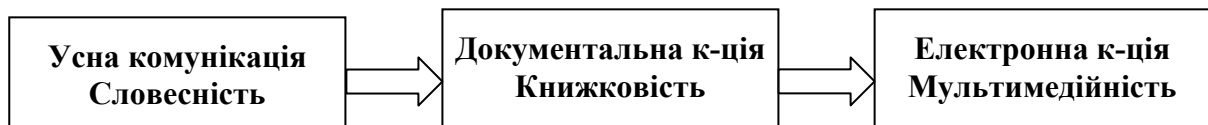
Особая технология выполнения читательского запроса складывается в условиях электронной среды. Она требует от работника библиотеки наличия умения и навыков работы в АБИС своей библиотеки, знания собственных и приобретенных баз данных, навыков навигации в ресурсах Интернет и т.д.

БІБЛІОТЕКА ВНЗ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Колесникова Т. О.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Соціальні комунікації представляють собою, за визначенням В. Ільганаєвої, сукупність процесів та структур, які забезпечують цілеспрямований обмін соціально значущою інформацією та знаннями в просторово-часовому континіумі. Такий обмін відбувається завдяки існуванню комунікаційних каналів, аналіз еволюції яких, починаючи від стадії пракультури і закінчуючи сучасною електронною комунікацією, дозволяє говорити про їх спадкоємність. При цьому слід зазначити, що еволюція соціальних комунікацій органічно пов'язана з еволюцією культури, яка визначається пануючими у суспільстві нормами і засобами фіксації, збереження та розповсюдження культурних змістів. Напрямки цих комунікацій можна представити наступним чином:

Таким чином, можемо визначити сучасну епоху як перехідний період від ери документальної комунікації і книжкової культури до ери електронної комунікації і мультимедійної культури.

Слід враховувати, що послідовна зміна суспільних комунікаційних систем відбувається не стихійно, а в силу кризи комунікаційних каналів, які є засобами передачі повідомлень від джерела до отримувача або шляхом фізичної передачі повідомлень. Ця криза, в свою чергу, полягає в тому, що ці канали перестають задовольняти комунікаційні потреби як окремих людей, так і суспільства в цілому. вирішення кризи досягається шляхом біфуркації

(розділення) перевантажених комунікаційних каналів. Так, наші предки, пралюди, передали у спадок людині розумній (*Homo sapiens*) 2 канали усної комунікації – вербальний і невербальний, до яких в період верхнього палеоліту (35000 – 8 тис. років до нашої ери) приєдналися штучний іконічний та символічний канали. Таким чином, у кам'яному віці, на стадії археокультури, виникли чотири вихідних канали. У глибині цих каналів, в свою чергу, у вигляді первісного мистецтва утворилися художні канали, які неможливо відособити: музика і танок поєднані з невербальним каналом; поезія і риторика – продукти вербального каналу; живопис виріс із іконічної графіки, а скульптура – із амулетів, талісманів та інших речових символів.

Справжньою комунікаційною трансформацією було зародження в III тис. до н.е. писемності, тобто створення нового комунікаційного каналу. Канал писемної документації виник на базі іконічного каналу шляхом біфуркації останнього.

За думкою професора А. В. Соколова, аналізуючи таким чином еволюцію комунікаційних каналів, починаючи від стадії пракультури і закінчуючи сьогоденною електронною комунікацією, можна виділити 4 біфуркації:

- Біфуркація I – поява писемності та літературної мови;
- Біфуркація II – винахід книгодрукування та великі географічні відкриття;
- Біфуркація III – промисловий переворот, який обумовив появу первинних технічних каналів, в тому числі машинної поліграфії, фотографії, телефону;
- Біфуркація IV – науково-технічна революція XX ст., яка викликала до життя електронну комунікацію – телебачення та комп'ютер.

Наведені дані дозволяють простежити дію закону прискорення біфуркацій: дистанція між біфуркаціями I і II – майже 4,5 тис. років, між II і III – 400 років; між III и IV – близько 150 років. Тобто, відбувається скорочення «міжбіфуркаційних періодів», яке обумовлене прискоренням історичного часу в стадії неокультури.

Але цей процес продовжується. З'являються нові докази існування комунікацій в області парапсихології, до якої відносяться телепатія (комунікація думками між комунікантом – індуктором і реципієнтом – приймачем) та «ясновидение» (отримання повідомлень з майбутнього).

Рівень комунікаційної культури визначається пануючими засобами комунікації, але, згідно з законом кумуляції комунікаційних каналів, поява нових не відміняє досі існуючих каналів. Тобто, діючі суспільні комунікаційні системи (СКС) включають комунікаційні канали попередніх систем, але в технічно модернізованому вигляді. Так, поява рукописів не відмінила канали словесності (усні комунікації), книжкова індустрія ввела в обіг новий документальний канал – пресу, мультимедійне середовище

(електронна комунікація) акумулює можливості і словесності, і книжковості (документальної комунікації).

Основою глобальних змін у сучасному суспільстві визнано утворення його єдиного інформаційного простору на базі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Сформувалася глобальна система соціальних комунікацій (бібліотеки, архіви, музеї, центри інформації, ЗМІ, кіно-фотоіндустрія, театри, книгарні, служби НТІ, аналітичні центри тощо), яка сприйняла всі інновації ІКТ та основи функціонування реального і віртуального інформаційного простору. При цьому особливих змін набули звичні носії інформації – книжково-документальні. Зараз світова спільнота швидко опановує електронні засоби навчання та електронні ресурси освіти і науки, реалізуючи при цьому основну концепцію інформаційного суспільства – доступність будь-якої інформації кожному члену суспільства в будь-якому місті і в будь-який час.

Чи готова національна освіта та бібліотеки, діяльність яких переміщується в нове комунікаційне середовище, до виконання своєї місії в такому суспільстві?

В умовах жорсткої конкуренції на ринку освітніх послуг, одним з основних показником якості освіти є затребуваність випускників при працевлаштуванні, конкурентноздатність їх знань і компетенцій на ринку праці.

Які ж саме компетенції повинен мати молодий спеціаліст сучасного ВНЗ в епоху активного формування інформаційного суспільства та суспільства знань?

- здібність до навчання;
- здібність до пошуку інформації;
- здібність аналізувати інформацію та виділяти ключові позиції;
- здібність до генерування нових знань;
- наявність глибоких знань предметної галузі;
- здібність до прийняття рішень та відповідальності за це;
- володіння інформаційно-комунікаційними технологіями.

На думку автора, із семи компетенцій – чотири базуються на безпосередній спроможності бібліотек вишів активно включитися, а, можливо, інколи і очолити, процеси з їх формування. Наприклад, це стосується організації процесу навчання з метою формування інформаційної культури студентів. В умовах, коли пріоритетним стає знання про інформацію, що потребує орієнтацій в інформаційних ресурсах, їх оцінки та аналізу, організації доступу до них, держава саме на бібліотеки поклала задачі навчання користувачів основним правилам пошуку і збору інформації, реферуванню літератури, способам організації особистих картотек і досьє, методам аналізу складу і структури документального потоку.

Узагальнюючи досвід новаторських книгозбірень щодо їх трансформації в інтегровані інформаційні науково-освітні, дослідницькі,

культурологічні центри, які мають широкі спектри інформаційних послуг та функцій досвідчених навігаторів інформаційних потоків, а також беручи до уваги праці вчених-фундаторів бібліотечно-інформаційної справи, ми можемо визначити основні напрямки інформатизації бібліотек ВНЗ в умовах реформування вищої освіти. Ними є:

1. Створення умов для засвоєння необхідного рівня автоматизації діяльності і входження до відповідних інформаційних мереж;
2. Забезпечення безперешкодного доступу до інформації користувачам;
3. Створення відповідної системи доступу, представлення і використання інформації в галузі освіти;
4. Забезпечення представництва генеруємої інформації в інформаційних мережах.

Таким чином, сучасна бібліотека ВНЗ, виступаючи певною комунікаційною структурою, має:

- по-перше, документно-комунікаційну сутність власної діяльності, пов'язану з документальними фондами, ресурсами, обслуговуванням;
- по-друге, виступає базовою СК структурою, яка концентрує комунікаційну культуру суспільства і забезпечує комунікаційні процеси з використанням документів, інформації і знань.

БІБЛІОТЕКИ ВНЗ: РЕГІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Колесникова Т. О.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Актуальність розвитку інформаційних середовищ ВНЗ була підсилена підписанням Україною Болонської конвенції. Це створило необхідні підстави як для доступу до міжнародної інформації, так і для представництва своїх науково-освітніх здобутків.

Але на сьогоднішня Україна залишається у невеликій групі країн світу, яка, володіючи потужними інформаційними ресурсами, не має жодного інформаційного продукту, який можна б було запропонувати на світовому інформаційному ринку. І хоча останнім часом провідні університетські бібліотеки досягли певних позитивних зрушень, але досить значна частина дослідників та студентів в державі не мають рівного доступу до знань, а вітчизняна наука все ще перебуває в певній ізоляції до світової.

Тому в Україні надзвичайно гостро стоїть проблема ефективного використання, накопичення, генерації та забезпечення доступності документальних ресурсів, які складають фонди бібліотек, архівних установ, музеїв, інформаційних центрів тощо. Ці соціальні інституції як базові елементи освітньої, наукової, культурної та інформаційної інфраструктури

виконують також суспільно-комунікативну функцію. Але в цьому ряду саме зараз, коли в умовах особливого ставлення до інформації та знань починає найбільш цінуватися вміння їх створювати, зберігати, передавати та забезпечувати до них доступ, особлива роль належить як бібліотекам взагалі, так, зокрема, і бібліотекам вищих навчальних закладів. Саме у вищих науково-педагогічний склад, вчені, студенти та працівники книгозбірень є активними створювачами знань. Їх інтелектуальна праця, відтворена в нових книгах, статтях, проектах, дисертаціях, тезах, базах даних та інших формах представлення знань, надає бібліотекам університетів та академій особливого статусу – динамічних та потужних центрів інформації, інтелект-центрів. Такі центри інформації здатні створювати власні е-ресурси, заповнюючи регіональний і державний сегменти в мережі Інтернет, та повинні максимально оперативно, в повному обсязі задовольняти потреби користувачів. При цих умовах на перший план виступають питання корпоративної взаємодії, співпраці та інтеграції бібліотек в єдину систему.

Інтеграція суб'єктів інформаційно-комунікаційної взаємодії регіону розуміється нами як процес об'єднання і узгодження ресурсів, їх раціональна організація. Практика показує, що більшість як українських, так і світових проектів у цьому напрямку, реалізується на регіональному рівні. Саме регіональні стратегії інформаційно-комунікаційної взаємодії бібліотек ВНЗ дозволяють прискорити створення цілісної концепції їх міжвідомчої взаємодії на рівні регіону і забезпечити значні переваги продуктивного інтеграційного середовища перед ізольованим. Це може вбачатися: у можливості максимального розкриття внутрішніх резервів кожної з бібліотек та зведення до мінімуму зовнішньої підтримки, у забезпеченні широкої доступності до об'єднаннях ресурсів та формуванні максимально великого кола створювачів ресурсів мережі, у розширенні сервісів і максимальному розподілі витрат, у створенні загального комерційного інтересу та узгодженні із світовим досвідом, стандартами.

Соціологічне дослідження, проведене в Дніпропетровській області у січні-лютому 2010р. з метою формування інформаційного образу регіону як чинника створення моделі інтеграції інформаційних ресурсів та визначення регіональних стратегій інформаційно-комунікаційної взаємодії, дозволило:

- провести аналіз закладів та установ, формуючих публічні електронні ресурси освітньо-культурної сфери Дніпропетровська;
- дослідити кількісні показники їх електронних ІР;
- створити схему доступу до регіональних ІР освітньо-культурної сфери;
- визначити негативні фактори, які впливають на якість використання інформаційних ресурсів регіону.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА НУВГП В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ІННОВАЦІЇ, СТРАТЕГІЇ, ТЕХНОЛОГІЇ

Кондратюк І. Б.

(Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне)

Актуальність теми полягає в тому, що бібліотечна спільнота держави прагне знайти своє місце у розв'язанні однієї з глобальних проблем епохи інформатизації – створення і використання інформаційних ресурсів.

Діяльність з інформаційного забезпечення є важливою ланкою будь-якого навчального закладу. Цю роль традиційно виконує бібліотека вузу. Наскільки її інформаційний простір відповідає запитам користувачів, настільки успішною стає робота вищого навчального закладу. Дуже важливим є робота з формування електронних баз документальних джерел бібліотеки.

Сьогодні, коли підвищилась соціальна та інформаційна роль бібліотек в сучасній освітній діяльності, виникла необхідність формування нових методів організації інформаційного простору бібліотеки вузу, яка реалізується на базі комп'ютерних технологій з метою підвищення рівня інформатизації навчального закладу.

Наукова бібліотека НУВГП сьогодні - це 843797 прим. літератури (в тому числі 432868 українською мовою); біля 562992 прим. підручників; більш 130 тис. наукової літератури; біля 40 тис. в довідково-інформаційному фонді; широка палітра періодичних видань – 1800 назв. Сьогодні це краща технічна бібліотека Рівного. Майже 3 тис. примірників нараховує колекція цінних та рідкісних книг. Особливу цінність становлять видання XIX – поч. XX ст., перший з них датовано 1884 р.

Маємо унікальний за змістом фонд з питань цивільного будівництва, водного господарства, водних ресурсів, архітектури, екології, енергозбереження, екологічного управління, гідротехніки, механіки, прикладної математики та комп'ютерних технологій та ін.

Бібліотека є центром культурно-просвітницької роботи університету, інформаційна база науково-дослідницької роботи вчених, аспірантів, студентів з багатогалузевим фондом науково-технічної і наукової літератури.

Пріоритетним напрямком розвитку Наукової бібліотеки НУВГП є інформатизація. В своїй роботі бібліотека використовує такі інноваційні методи як – активізація бібліотечних процесів та активні інформаційні технології, у тому числі Інтернет.

Важливою тенденцією розвитку сучасних інформаційно-бібліотечних ресурсів є повноцінне представлення нашого фонду та забезпечення повномасштабного обслуговування, тобто онлайн-пошуку, замовлення літератури та отримання необхідних публікацій в електронному вигляді.

Ці ресурси включають БД власного виробництва – ЕК; web-сайт бібліотеки; віртуальні виставки; ведеться активний збір інформації в мережі Інтернет. В 2009 р. в науковій бібліотеці НУВГП встановлено програму «Строй-Информ». Ця нормативно-технічна база містить наступні види документів: стандарти, норми, правила: СНіПи, ГОСТи, ДБНи; ДСТУ, ВСН, СТ СЭВ, ЕНиР, ЕРУ, міжнародні стандарти ISO; технологічне устаткування громадських будівель; документи в області складання кошторисної документації. Ведеться робота по створенню та виданню серії тематичних та персональних бібліографічних покажчиків, наукових праць професорсько-викладацького складу університету.

Бібліотека як провідний підрозділ вузу має найбільш сконцентровані в єдиному місці ресурси, які спроможні задовольнити різноманітні запити читачів, науковців, аспірантів. Широко ввійшли в практику роботи бібліотеки «Дні кафедри».

Сьогодні нагальною потребою бібліотеки є навчити майбутніх фахівців ефективно і оперативно використовувати інформаційні ресурси, виховувати в них схильність до системного аналізу ситуації, розвивати навички й уміння приймати обґрунтовані рішення за допомогою методів і засобів інформаційних технологій.

Таким чином, сучасна вузівська бібліотека в умовах інформатизації суспільства виконує функції, які відповідають вимогам часу і бере активну участь у формуванні інформаційного простору вузу.

МЕТОДИКА СИСТЕМНОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ КАК НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ ОСНОВА УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТОМ СОЗДАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПОРТАЛА «КОНСОРЦИУМ БИБЛИОТЕК УКРЗАЛИЗНЫЦИ»

Косолапов А. А.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

Современные информационные системы, которые создаются с широким использованием сетевых ИНТЕРНЕТ-технологий, «Облачных вычислений» и других новаций относятся к классу сверхсложных систем. Их особенностью являются: зависимость эффективности функционирования от её структуры (организационной, функциональной, информационной, технической, программной); огромные объёмы информации, описывающей объекты и процессы в системе (свыше 10^{93} бит, предел Бреммерманна); динамический нестационарный характер информационных нагрузок; постоянное развитие и усложнение системы в плане наращивания информационного ландшафта портала. В этих условиях возрастает роль

непрерывного управления проектом создания и развития информационно-образовательного портала консорциума библиотек.

В докладе предлагается в качестве основы управления проектом создания WEB-портала, или WEB-системы, использовать методику системного проектирования, которая разработана автором и уже успешно применялась для создания сложных информационных и управляющих систем на сети железных дорог Украины и России.

Методика включает последовательный набор аналитических и имитационных моделей и методов оценки информационно-временных и технико-экономических параметров проектируемой или исследуемой системы. При этом рассматриваются 2 подхода к проектированию: создание новой системы «с нуля» или модернизация (реинжиниеринг) существующей информационной системы. В процессе системного проектирования решаются задачи многовариантного выбора в условиях неопределённости с использованием экспертных систем, работающих с размытыми правилами вывода. Необходимость применения предлагаемой методики для управления проектом создания портала обуславливается также высоким уровнем затрат на создание подобных систем, которая достигает нескольких сотен тысяч гривен.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ТЕХНИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ПОСТРОЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПОРТАЛА «КОНСОРЦИУМ БИБЛИОТЕК УКРЗАЛИЗНЫЦИ»

Косолапов А. А., Колесникова Т. А., Мацюк А. А.
(Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

Глобальной тенденцией информатизации в мире является переход к интеграции информационных ресурсов и приложений на базе единых дата-центров и системного ландшафта Cloud. Cloud Computing – это новая технология организации хранения, обработки и доступа к данным. Она начинает широко применяться в науке и образовании, открывая новые возможности для ВУЗов. Эта идеология может быть успешно применена для создания информационно-образовательного портала консорциума библиотек УКРЗАЛИЗНЫЦИ, который включает библиотеки железных дорог, предприятий и ВУЗов транспортной отрасли. В докладе рассмотрены организационно-технические принципы построения информационно-образовательного портала (ИноП), который является сложной информационной WEB-системой.

Библиотеки современного ВУЗа включают четыре основные подсистемы: традиционная библиотека, электронные читальные залы, автоматизированные библиотечно-информационные системы (АБИС) и

институциональный репозиторий (цифровой архив). Институциональный репозиторий – это набор сервисов, которые университет предлагает членам своего сообщества для управления и распространения своей институции и её сотрудникам. По рекомендациям Ассоциации Европейских университетов (2008) университеты должны развивать институциональные политики и стратегии по контролю за качеством результатов исследований (в том числе через статьи) для широкого их распространения, максимизации их видения, доступности и научного влияния. Для достижения этого наилучшим есть создание институционального репозитория или участие в совместном (межуниверситетском) репозитории. Рассмотрены три модели организации институционального репозитория.

Электронный читальный зал состоит из терминальных систем с двумя видами доступа: 1 – публичный доступ в виде киоска (вход без пароля); 2 – персонализированный по смарт-карте. В докладе рассмотрены организационно-технические структуры ИноП.

ОРГАНИЗАЦИЯ АНТИВИРУСНОЙ ЗАЩИТЫ И САМОДИАГНОСТИКИ В РАСПРЕДЕЛЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ

Косолапов А. А., Лоскутов Д. В., Фастов Н. А.,
(Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

В настоящее время информационные технологии и системы широко используются во всех сферах жизни общества. Они охватывают не только автоматизацию процессов сбора, хранения, обработки информации на крупных промышленных предприятиях, но сферу науки и образования. Современные информационные системы ВУЗов представляют собой крупные корпоративные сети из нескольких сотен компьютеров различных классов с выходом в глобальную сеть ИНТЕРНЕТ. Количество пользователей таких систем достигает нескольких десятков тысяч, а основным используемым ресурсом являются информационные базы библиотек. В этих условиях актуальной является многоаспектная проблема обеспечения информационной защиты корпоративных систем от вирусных атак различной природы. В докладе раскрываются проблемы эксплуатации современных систем и обеспечения их работоспособности в условиях нарушения процессов функционирования и предлагаются основные направления их решения.

Одним из таких направлений является внедрение в корпоративной сети комплексной системы антивирусной защиты на базе выбранного антивирусного программного обеспечения. В докладе дан сравнительный анализ известных систем антивирусной защиты крупных корпоративных

сетей. В докладе представлены результаты экспериментальных исследований наиболее распространённых антивирусных программных продуктов и отмечается ряд преимуществ продуктов фирмы Symantec по сравнению с другими антивирусами.

Однако применение только средств антивирусной защиты не обеспечивает полного и достоверного контроля состояния системы в условиях уязвимости центров диагностирования. Многомашинные сетевые конфигурации корпоративных систем позволяют организовать распределённую диагностику систем с реконфигурацией топологии сети с учётом неработоспособных её узлов. В докладе дан анализ известных схем самодиагностики и отмечены возможности их применения в проектируемой WEB-системе информационно-образовательного портала.

МНОГОТЕРМИНАЛЬНЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ БЕЗДИСКОВЫХ ПК

Косолапов А. А., Столярчук Ю. Ю., Мацюк А. А.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

На сегодняшний день использование терминальных систем снова актуально, снова в духе времени. Исследование группы MarketResearch.com показали, что рост количества «тонких клиентов» на территории Азии и Японии, с 2004 года по 2005 год составил 64%, а в последующие годы около 34%.

В мире существует огромное количество компаний, предприятий, учебных организаций, которые имеют развитую инфраструктуру сети и не требуют большой вычислительной мощности на клиентских машинах. Используя обычные персональные компьютеры в качестве клиентских машин, ресурс компьютера используется на 15-20%. В таком случае поднимается вопрос о целесообразности применения обычных ПК, ведь при их использовании компания оплачивает деньги за комплекс технических средств, который ими не будет использоваться - это означает неоправданные материальные расходы. Выход из данной ситуации большинство организаций видит в использовании бездисковых терминалов, более известных как «тонкие клиенты». Эксперты компаний Gartner Group, Meta Group, Zona Research и Giga Information Group полагают, что применение этой технологии позволит снизить общую стоимость владения ИТ-инфраструктурой предприятия на 5-50%. Подобные терминальные решения на рынке представляют такие торговые бренды как Aquarius, HP, Sun Ray, Rim2000.

В процессе своей деятельности любая организация накапливает огромный парк устаревшей техники. У большинства из нас возникает вопрос

о дальнейшем использовании данной техники. Данная проблема имеет множество путей решения. Один из самых распространенных - это замена старого оборудования на новое, либо его модернизация. Закупка нового оборудования в данный момент грозит большими материальными затратами, что не очень приемлемо в условиях мирового финансового кризиса. Один из путей, предлагаемых нами в решении данной проблемы, по которому может пойти инженер по обслуживанию техники - это использование устаревших машин в качестве терминальной техники.

БІБЛІОТЕЧНА ІМІДЖЕЛОГІЯ ЯК ПРОФЕСІЙНА ІННОВАЦІЯ

Костирко Т. М.

(Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв)

В умовах суспільства, що швидко змінюється та розвивається, його потреб, одним з найважливіших показників формування іміджу організації є ступінь відповідності його місії, мети та задач потребам соціуму.

У контексті бібліотечної іміджології під образом (іміджем) бібліотеки розуміється соціально-комунікативна категорія, що є сполучною ланкою між соціумом і культурно-інформаційним інститутом – бібліотекою. Формування позитивного іміджу бібліотеки - багатогранний суперечливий процес. Його продуктивність, результати безпосередньо залежать не тільки від правильного застосування методології та інструментарію з бібліотечної теорії і практики, але і від апробації і використання ключових положень та інструментарію інших галузей.

Як соціально-психологічний феномен імідж має ряд особливостей:

- формується в процесі безпосередньої або опосередкованої взаємодії людей;
- одночасно залежить і від якості свого прототипу, і від особливостей навколишніх людей (іміджевої аудиторії);
- виступає у формі узагальненого групового образу або уявлення, що поступово приймає форму соціального стереотипу;
- має символічну форму;
- вимагає спеціальних зусиль з боку носія.

В останній час особлива увага приділяється корпоративному іміджу, тобто іміджу організації в цілому, який об'єднує її престиж, репутацію, успіхи і стабільність. Він покликаний:

- виразити індивідуальність – місію, корпоративну ідентичність при сприйнятті і вимірюванні в конкурентному середовищі властивостей різних організацій;
- збільшити популярність, знання, розуміння і інтерес громадськості до організації, сприяючи репутації;

- розвивати асоціації з позитивними характеристиками діяльності організації, що гарантують якість, надійність і відповідальність;
- об'єднувати членів організації, її підрозділів і формувати корпоративний, командний дух.

Багато вітчизняних і світових бібліотек одним з актуальних напрямів своєї діяльності вже впродовж декількох років визначають створення образу привабливої сучасної установи. Для його формування використовується інструментарій, вибір якого залежить від об'єкту (частини суспільства, на яку направлена дія). Гостро стоїть проблема методології дослідження і формування іміджу бібліотеки. Для реалізації даної мети серед іншого створюються різні суспільства друзів бібліотеки, ради і тому подібне. Практичні семінари, круглі столи, дискусії та інші форми обміну досвідом і підвищення кваліфікації бібліотечних працівників регулярно піднімають питання осмислення іміджу професії, спеціальності, бібліотеки в цілому.

Необхідно відзначити важливість думки професійного співтовариства про будь-яку бібліотечну установу. Як члени професійного співтовариства виступають співробітники бібліотек і установ культури, працівники сфери освіти, представники органів влади.

Вибираючи стратегію формування позитивного іміджу, будь-яка некомерційна організація повинна дотримуватися наступних рекомендацій:

- налагоджувати контакти і укріплювати співпрацю з місцевим професійним співтовариством і колегами з інших регіонів, країн;
- укріплювати кадровий потенціал, підвищувати зарплату, організовувати підвищення кваліфікації співробітників;
- приділяти увагу матеріально-технічним та інформаційним ресурсам, не допускати стрімкого застарівання ресурсної бази;
- активізувати іноваційно-проектну діяльність, запропонувати соціально значущі для місцевого співтовариства програми і проекти;
- сприяти підвищенню рівня корпоративної культури, нормалізації соціально-психологічного клімату, активно використовувати систему заохочень персоналу;
- удосконалювати структуру, форми і методи управління;
- активізувати рекламну діяльність і роботу по зв'язках з громадськістю.

Подібні комплексні заходи дозволять істотно підвищити імідж некомерційної організації в суспільстві.

ЭЛЕКТРОННЫЕ РЕСУРСЫ ДОУНБ: ПРИОРИТЕТЫ СОЗДАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

Крупий А. Я.

(Днепропетровская областная научная универсальная библиотека,
г.Днепропетровск)

Электронные ресурсы, их создание, получение и использование составляет одно из важнейших и перспективных направлений библиотечной практики.

Автоматизация библиотечных процессов ДОУНБ началась в 1993 году с создания электронного каталога новых поступлений, который на сегодня составляет более 137000 записей. Но это только один из разделов сводного ЭК библиотеки. Всего записей в ЭК ДОУНБ, доступных для читателей, более 1300000, среди которых 850000 - составляет аналитическая роспись периодических изданий. Кроме того, ЭК библиотеки включает более 13000 записей полнотекстовых материалов. Мы стремимся к созданию электронного каталога на весь фонд библиотеки и для этого используем самые различные методы, которые доступны в системе автоматизации библиотек «ИРБИС», применяемой в нашей библиотеке. Остановимся на некоторых из них.

- 1) Пополнение электронного каталога традиционным путем ввода.
- 2) Сканирование карточного каталога и формирование «Имидж-каталога».
- 3) Заимствование по Web- и Z-протоколам из каталогов библиотек, предоставляющих такой доступ.
- 4) Формирование полнотекстовых ресурсов путем сканирования, заимствования из ресурсов Интернет и подключения их к ЭК.
- 5) Получение записей при участии в проектах корпоративной каталогизации.

В специализированных отделах организован доступ к электронным версиям реферативных журналов ВИНТИ, Евразийского патентного ведомства, фондам патентной документации, к правовой базе данных «Законодательство».

В мае 2009 года в нашей библиотеке открыт «Электронный читальный зал», в котором сосредоточены и предоставляются читателям самые разнообразные услуги и электронные ресурсы. Среди них следует отметить беспроводной доступ к Интернет, электронную библиотеку диссертаций РГБ, содержащую более 400000 полных текстов диссертаций и авторефератов, библиотеку научно-популярной литературы, содержащую более 150000 полных текстов книг, которая была сформирована на базе общедоступного ПО «Fblibrary» для электронных библиотек.

В 2000 году нами создается и регистрируется в сети **Web-сайт** библиотеки (www.libr.dp.ua).

КРАЄЗНАВЧІ РЕСУРСИ – ЦІННЕ ДЖЕРЕЛО НАПОВНЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК У СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Кузнецова М. М.

(Харківська державна академія культури, м. Харків)

Сучасна система інформаційних ресурсів з краєзнавства публічних бібліотек має розвинену структуру і містить в собі як друковані джерела, так і електронні. Задоволення краєзнавчих інформаційних потреб користувачів у контексті впровадження комп'ютерних технологій та використання глобальної мережі Інтернет вимагають від публічних бібліотек створення власних веб-сайтів, регіональних інформаційних порталів, он-лайнних краєзнавчих каталогів, повнотекстових баз даних з краєзнавства, електронних бібліотек та інших комунікаційних ресурсів, продуктів та послуг. Технології Інтернету не лише пропонують публічним бібліотекам форми і засоби подання та поширення краєзнавчих ресурсів, але й забезпечують книгозбірні новими інструментами для розвитку соціально-комунікаційного середовища в регіоні. У більшості публічних бібліотек при формуванні та використанні краєзнавчих документів актуальними є проблеми щодо відсутності у фондах нових надходжень відповідної літератури, існування недостатньої екземплярності бібліотечних видань з краєзнавства, отримання не в повному обсязі обов'язкових примірників від місцевих поліграфічних підприємств, здійснення поцифрування першоджерел друкованих документів з метою збереження їх оригіналів, обмеження використання рідкісних і цінних видань з краєзнавства та ін. Основними засобами вирішення означених важливих проблем з формування та використання краєзнавчих фондів у сучасних соціально-комунікаційних умовах стають повнотекстові електронні бібліотеки видань з краєзнавства. Вони є важливим стратегічним ресурсом публічних бібліотек, що має забезпечити суспільство повною та оперативною краєзнавчою інформацією на різних носіях. Функціонування електронних бібліотек видань з краєзнавства дозволяє забезпечити наповнення, зберігання та зручний доступ до краєзнавчих інформаційних ресурсів. Необхідність їх створення невпинно зростає, через те що збільшується кількість краєзнавчих інформаційних ресурсів, завдяки появі повнотекстових баз даних і мультимедійних продуктів, нових послуг на бібліотечних веб-сайтах для віддалених користувачів тощо. Усе це посилює актуальність і нагальність впровадження електронних бібліотек краєзнавчої тематики, які знаходяться ще тільки в стадії формування.

Електронна бібліотека краєзнавчих видань є важливим комунікаційним джерелом інформації про край, оскільки цей ресурс є зручним у користуванні, набагато прискорює перегляд документів (у порівнянні з друкованими), уможлиблює одночасний доступ багатьох користувачів. Таким чином, електронні бібліотеки колекцій видань з краєзнавства є самостійними продуктами, існуючими на якісно новому рівні, що посіли важливе місце в цілісній системі краєзнавчих інформаційних ресурсів соціально-комунікаційного середовища публічних бібліотек України.

НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ОПРАЦЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ У БІБЛІОТЕКАХ

Кунанець Н. Е.

(Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів)

Розвиток новітніх інформаційних технологій ставить нові вимоги перед соціальними інституціями, змінюючи функціональні завдання бібліотек.

У світлі цього зазнає трансформації такий традиційний напрям роботи бібліотек як аналітико-синтетична переробка вхідного документного потоку. Цей аспект інформаційної діяльності до недавнього часу був прерогативою інформаційних центрів, але книгозбірні перебирають на себе ініціативу щодо здійснення повного циклу аналітико-синтетичної обробки документних потоків (бібліографування, реферування, підготовка оглядово-аналітичних матеріалів) та створення власних інформаційних продуктів. Ефективне здійснення цієї роботи потребує застосування нових технологій опрацювання та подачі інформації, що притаманні новому інформаційному напрямку під назвою – консолідована інформація.

Мета статті – висвітлити особливості нового напрямку інформаційної діяльності бібліотек - консолідації інформації; а також окреслити особливості розгортання діяльності у цьому напрямі.

Діяльність інформаційно-аналітичних фахівців з консолідованої інформації призначена суттєво змінити засади накопичення, підходи до процесів опрацювання та подачі інформаційних ресурсів. Специфіка науково-аналітичної діяльності в цьому напрямі полягає у задоволенні інформаційних потреб вищих державних, урядових, законодавчих гілок влади, регіональних і місцевих органів влади, а також під час обґрунтування значних наукових і господарських проектів.

Бібліотеки, реагуючи на зміни у інформаційному суспільстві, створюють аналітичні центри на правах структурних підрозділів. На сьогодні активно діють такі інформаційні структури при Національній бібліотеці України ім. Вернадського, Національній Парламентській бібліотеці України, Миколаївській, Одеській обласних книгозбірнях та долучаються до цього процесу бібліотеки вищих навчальних закладів.

Діяльність “мозкових центрів” надає вагому підтримку розвитку суспільства та виступає важливим чинником на шляху до розвитку демократичного суспільства. Безсумнівно, для забезпечення ефективної діяльності аналітичних центрів необхідні фахівці нової формації – аналітики з консолідованої інформації, з розвиненим креативним мисленням.

НАУКОВО–ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ (НДДС) ВІЗ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ

Лебедюк О. О.

(Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг)

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності, включаючи вищу освіту. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснюючи модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, наполегливо працюючи над практичним приєднанням до Болонського процесу.

Одним із основних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів є науково-дослідницька діяльність студентів (НДДС) вищих навчальних закладів. У законі України «Про вищу освіту» вказується, що наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах є невід’ємною складовою освітньої діяльності і здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної і виробничої діяльності в системі вищої освіти.

Одним з головних показників ефективності науково-дослідницької діяльності студентів є її вдале інформаційне забезпечення. Однією з головних передумов формування адекватної системи інформаційного забезпечення НДДС є систематичне вивчення змісту і структури інформаційних потреб студентів.

Серед основних напрямів діяльності бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету з реалізації інформаційної підтримки науково-дослідницької діяльності студентів, у якій використовуються як традиційні, так і новітні форми та методи роботи, можна назвати:

- повноцінне формування бібліотечного фонду з урахуванням інформаційних потреб користувачів;
- формування і ведення сучасного довідково-пошукового апарату (ДПА);
- доступ до віддалених та повнотекстових БД;
- використання ресурсів глобальної мережі Інтернет;
- формування інформаційної культури майбутніх фахівців.

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ КОМУНІКАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ГАЛУЗІ

Лесюк О. В.

(Академія митної служби України, м.Дніпропетровськ)

Електронна бібліотека Державної митної служби України - відомча інформаційна система, яка забезпечує створення, зберігання та ефективне використання документів в електронному вигляді.

Основним завданням є забезпечення повного, якісного та оперативного інформаційного обслуговування співробітників митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій, відповідно до їх інформаційних запитів на основі доступу до інформаційних ресурсів.

Функціонально означений ресурс забезпечує: накопичення та довгострокове збереження документованого знання; формування документально-інформаційних ресурсів для забезпечення інформаційних потреб користувачів; створення та розвиток системи корпоративної аналітико-синтетичної обробки документів, розробка і підготовка вторинних ресурсів з митної справи; використання телекомунікаційних технологій для підтримки навчального процесу та організації доступу до інформації; організацію консультативної, практичної підтримки користувачів для виконання інформаційних завдань, які виникають у процесі навчальної, наукової, професійної діяльності; координацію електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів учасників корпоративної мережі.

Джерелами наповнення електронної бібліотеки є, насамперед, електронні документи навчального, навчально-методичного характеру, створені професорсько-викладацьким складом митних навчальних закладів: Академії митної служби України, Хмельницького та Київського центру підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів або посадовими особами Державної митної служби України під час виконання службових обов'язків. Майнові права на вищезазначені документи належать роботодавцю - Державній митній службі України, а також ті документи, які надані особами, що мають на них права власності (у т.ч. авторське право).

Електронна бібліотека вміщує колекції: документів законодавчого характеру; електронні каталоги митних навчальних закладів, інших митних установ; аналітичну базу бібліографії універсального, видового та тематичного характеру; тематичні електронні ресурси. Програмне забезпечення - автоматизована бібліотечно-інформаційна система «Ірбіс 64».

НАВЧАЛЬНІ ТЕХНІЧНІ БІБЛІОТЕКИ У КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ТА ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА МИНУЛЕ

Лучка Л. М.

(Дніпропетровський національний університет, м. Дніпропетровськ)

Бурхливий розвиток інформаційних технологій наприкінці ХХ — початку ХХІ ст. впливає і на зміну у бібліотечній сфері. Соціальні комунікації, за українським дослідником В. Бебик, є своєрідним інформаційно-комунікаційним полем суспільного життя, що має соціальний характер, з'єднує всі компоненти суспільної сфери, у тому числі духовно-інтелектуальну, та відповідає за діяльність. Виходячи з вищезазначеного, бібліотека розглядається як певна система соціальних комунікацій із складовими, функціями та особливостями розвитку. Бібліотеки збирають, зберігають традиційні джерела минулого та передають носії сучасним поколінням.

На початку ХХ ст. у Катеринославській губернії діяла розгалужена мережа бібліотек різних типів та видів (різного підпорядкування). Першорядне місце посідали бібліотеки навчальних закладів, відкриття яких вимагав стрімкий час економічного розвитку промислового краю Наддніпрянської України. Завдання навчальних бібліотек полягало у наданні можливості отримати освіту молодому населенню губернського міста Російської імперії початку ХХ ст.; розповсюдженні знань серед мешканців губернії; підвищенні рівня грамотності міських та сільських верств населення краю. Ці завдання націлені на формування громадської свідомості молоді, поширення її кругозору. Історичний бібліотечний досвід дозволяє виявити загальні риси діяльності бібліотек різного підпорядкування та специфічні особливості певного типу, які формувалися під впливом регіональних умов.

Серед навчальних бібліотек у Катеринославській губернії діяли залізничні (технічні) бібліотеки, які відкривалися за ініціативою керівництва Катерининської залізниці та на добровільні відрахування від платні службовців залізниці.

У 1890 р. на станції Катеринослав відкрите двокласне училище, яке мало й бібліотеку. Початковий навчальний заклад виділяв щорічні кошти на бібліотечні надходження (книги та журнали). Училище піклувалося про розвиток основної (викладацької) та учнівської бібліотек. Спочатку фонд учнівської бібліотеки залізничного училища містився у шафі. З роками він зростав та сягав майже 1200 томів книг дитячого читання з географії, історії та природознавства. Фонд учнівської бібліотеки поділявся на п'ять відділів відповідно до п'яти класів.

Читачами бібліотеки були діти службовців Катеринославської залізниці та унтер-офіцерської жандармської залізничної поліції. Класний керівник відповідав за домашнє читання учнів. З цією метою від видавав їм літературу із кабінетного бібліотечного фонду (30-50 книжок), про збереження якого він піклувався.

З 1895 р. за розпорядженням начальника Катерининської залізниці та погодженням місцевої губернської влади діяли “Правила содержания и пользования библиотеками и читальнями”.

У 1901 р. Засновано Катеринославське технічне залізничне училище, яке опікувалося й фаховою бібліотекою. Її фонди нараховували підручники та навчальні посібники з 13 предметів. Аналіз фонду свідчить, що бібліотека мала для читачів спеціальну літературу з телеграфії та креслення, улаштування паровозу, залізничної справи та будівельного мистецтва. Читачами були хлопчики із сімей залізничних службовців (сторожів, токарів, машиністів та інших).

Історію залізничних бібліотек продовжують Донецьке технічне училище, відкрите у 1880 р., та Олександрівське механіко-технічне училище, засноване у 1898 р. Училище опікувалося фундаментальною та учнівською бібліотеками. Фонди складали дарунки читачів та нові надходження. Бібліотека Донецького технічного училища отримала книжкові дарунки від попечителя та інженера навчального закладу М. Д. Хмелевського. Значну увагу бібліотека приділяла придбання фахових та науково-популярних журналів російською та іноземними мовами.

У дослідженні зазначених бібліотек основними джерелами стали бібліотечні звіти училищ початку ХХ ст. Залізничними бібліотеками завідували штатні викладачі, які мали вищу освіту. За сумлінну працю, відповідальність та професіоналізм вони отримували винагороди. Нашу увагу привернула постать бібліотекаря учнівської бібліотеки Олександрівського механіко-технічного училища Л.І. Яцунова, який займав посаду викладача російської мови, історії та географії. Складені Л.І. Яцуновим бібліотечні звіти за 1912-1915 рр. містять докладну інформацію про розвиток фондових зібрань за віком читачів, кількісні характеристики книжкового складу, графік книговидачі літератури учням, аналіз основних бібліотечних показників в залежності від пори року. Бібліотекар проводив аналіз читання різних читацьких категорій та аналіз відмовлень, що сприяло комплектуванню бібліотек спеціальною літературою, до того часу відсутньою у фондах.

ЭЛЕКТРОННЫЙ КАТАЛОГ БИБЛИОТЕКИ ВУЗА: ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ, ПРЕИМУЩЕСТВА.

Лысенко А. Н.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

Развитие информационно-коммуникативных технологий в библиотечно-информационной сфере вузовских библиотек – процесс состоявшийся и продолжающийся. Одним из центров электронной коммуникации является Электронный каталог.

История ЭК нашей библиотеки, который на сегодняшний день является неотъемлемой и важнейшей частью справочного аппарата, начинается с 2000 года. Его создание началось в MARC-формате, а с 2004 года и по настоящий день – в АБИС ИРБИС.

В базу данных ЭК поступает информация о новых поступлениях в НТБ, параллельно вводятся электронные ресурсы, ретроспективные документы, редкие и ценные книги. Записи вводятся на языке оригинала издания: украинском, русском, наиболее используемых иностранных языках: английском, немецком, французском.

Технология ввода с момента создания ЭК претерпела определенные изменения и трудности при конвертировании из одной программы в другую. Особые сложности возникли при конвертировании записей из MARC в ИРБИС-32: программное конвертирование было некорректным (напр. названия с украинской буквой І).

Ввод ретроспективных изданий осуществляется по следующей схеме: в ЭК вносятся данные из карточки служебного алфавитного каталога (САК). И только после того, как источники направляются из книгохранилищ в отдел научной обработки на штрих-кодирование, вносятся недостающие сведения (например, сведения о справочном аппарате издания, определяются ключевые слова, уточняются инвентарные номера).

Создание базы данных редких и ценных книг осуществляется по полной схеме и только *de visu*, так как информативность записей должна быть максимально полной, с определением физического состояния издания, что имеет особое значение для библиографического раритета. При всей стандартности описания, учитываем особенности раритетных изданий, которые отражают самую разнообразную информацию об этих источниках. Работа по их вводу превращает, казалось бы, рутинную каталогизацию в комплексное научное исследование.

В настоящее время база данных ЭК книг составляет более 33000 библиографических записей; обновление и пополнение ресурсов происходит ежедневно.

Для предметизации документов в библиотеке нашего университета создан собственный предметный рубрикатор, исходя из специфики вуза, запросов потребителей. Основой этого рубрикатора являются наиболее крупные предметные понятия, которые отражают особенности отраслевого фонда при систематизации документа. Часто на один источник вводится несколько предметных рубрик.

Ключевые слова – это жизненно важное дополнение индексирования отдельно взятого документа, способное расширить и облегчить функцию поиска. Только при их помощи содержание документа раскрывается с достаточной степенью точности, полноты. Без ключевых слов информационные ресурсы мертвы.

Лингвистическое обеспечение ключевых слов максимально унифицировано – это координатное использование терминов заглавия источника, оглавления, аннотация, часто – беглого просмотра содержания. Учитывая региональное расположение вуза, наличие в фонде ретроспективных документов преимущественно на русском языке, предметные рубрики и ключевые слова – двуязычные (на украинском и русском).

Немаловажным фактором в пользу преимущества ЭК является отражение персоналий. В таблицах УДК отразить литературу персонального характера не совсем просто. Деления таблиц предусматривает отражение этих документов в разделе таблиц с индексом 92 (если он в виде сборника) или же с определителем формы в отраслевом отделе. Часто ученый может быть многогранным. Тогда в алфавитно-предметном указателе (АПУ) эта литература разбросана. А если нет книги - то нет и предметной рубрики. ЭК дает возможность освещать наличие сведений персонального характера, если о нем существует лишь только краткая справка (АРМ Каталогизатор, модуль Систематизация). Поиск информации персонального характера в условиях ЭК дает быстрый и исчерпывающий ответ.

О РАБОТЕ БИБЛИОТЕК В КИТАЕ

Лю Фейхун,

(Днепропетровский национальный университет им. Олеса Гончара,
г. Днепропетровск)

Китай – большая быстроразвивающаяся страна, и в разных учреждениях разных провинций Китая есть разные методы управления, и в том числе, управления учебными заведениями и библиотеками.

В Китае каждый школьник имеет свои учебники и книги, им не нужно брать учебники в библиотеке, и поэтому в китайских школах мало библиотек или их нет совсем. Но в школах существуют читальни. В читальне много книг и учебников, которые пожертвовали школьники и учителя. Входить в

читальню можна по ученическим билетам, имея при себе только ручку и бумаги. Категорически запрещаются внос и вынос книг, в том числе, и учебников. Читатели школьной читальни могут свободно выбирать интересные книги и учебники, но после выбора литературы должны регистрироваться в журнале, где нужно написать группу, класс (или номер) и название выбранных книг. Обычно читальня работает с утра 8 до вечера 17 (12-13 - перерыв, в выходные дни читальня не работает); при изменении графика работы в школе, рабочее время изменяется. Работники библиотеки в определенное время проверяют целостность и количество книг. При воровстве и порче литературы нарушители будут строго наказаны.

В каждом китайском университете есть библиотека. Обычно они компьютеризированы. Библиотека имеет большой запас литературы, и эта литература введена подробно в компьютер. В библиотеке есть специальные места для хранения литературы и для чтения, и также для хранения административных материалов и документации. Там, где хранят литературу, работают обычно 3 человека; в читальне – 2-3 человека; там, где хранят документацию – не больше 5 человек. В библиотеке есть уборщик и охрана, а также все нужные вещи и оборудование. Читатель должен взять с собой IC-карту (аналог банковской карты). Когда работник библиотеки вставляет в компьютер IC-карту, он сразу узнает: имя читателя, какие книги он взял и какие книги ещё не вернул. Если студент или преподаватель потерял книгу, которую он взял в библиотеке, тогда он платит штраф в 10 раз больше стоимости книги. В университетских библиотеках в обязательном порядке ведётся видеонаблюдение. График работы библиотеки достаточно удобный, примерно с 8 ч. до 22 ч. Некоторые библиотеки крупных университетов (например, Транспортный университет в г. Ланджоу, библиотека которого расположена в отдельном 20-ти этажном здании), совмещают работу традиционной библиотеки и мультимедийного центра и имеют доступ практически ко всем крупнейшим университетским библиотекам мира.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК РІЗНОВИД ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІ СПІВРОБІТНИКІВ БІБЛІОТЕК ВНЗ

Макеєва І. І.

(Дніпропетровський національний університет
ім. О. Гончара, м. Дніпропетровськ)

Бурхливий розвиток комп'ютерної техніки, інформаційних та комунікативних технологій в останні десятиріччя XX століття дав потужний поштовх становленню нового етапу розвитку дистанційної освіти та відкрив шляхи для переведення навчального процесу на якісно новий рівень.

Дистанційне навчання - це універсальна гуманістична форма навчання, що базується на використанні широкого спектру традиційних, нових

інформаційних та телекомунікаційних технологій, технічних засобів, що створюють умови для вибору студентами вільних освітніх дисциплін, які відповідають стандартам, діалоговому обміну з викладачем, при цьому процес навчання не залежить від розташування студента в просторі та в часі.

Дистанційні технології дозволяють розширити можливості очної освіти, збільшивши взаємну доступність віддалених учасників навчання (бібліотекарів) та тренерів, а також масивів навчальної інформації.

Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, яка була затверджена Постановою МОН України від 20.12.2000 р., передбачає, що дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, і яка реалізується за технологіями дистанційного навчання.

Вперше на Україні Інститут післядипломної освіти ДАКККіМ у жовтні 2008 року запровадив дистанційне навчання з метою підвищення кваліфікації бібліотекарів.

Функцію дистанційної освіти виконує сайт, який супроводжує відділ наукового аналізу та розвитку бібліотечної справи Національної парламентської бібліотеки. <http://profy.nplu.org/faq.php?lng=uk>

У системі дистанційної освіти можуть використовуватися наступні технології або їхні сполучення:

- **Case – технологія.** Курс представляється у виді книжкового учбово-практичного посібника, що містить цілісний опис предмета і необхідну кількість контрольних завдань для самоперевірки.
- **CD-ROM – технологія.** Курс представляється у виді CD-диска з мультимедійним інтерактивним продуктом.
- **Мережна технологія.** Курс вивчається за допомогою мережного звертання до навчального сервера освітньої установи.
- **Інтернет-технологія.** На даний момент найбільш популярним видом асинхронних комунікацій є глобальні телекомунікаційні комп'ютерні мережі.

Найбільш складної з перерахованих мереж є Internet. Internet дозволяє асинхронно передавати електронну пошту від одного користувача до іншого, мати доступ до величезного числа телеконференцій різного роду, організовувати свої телеконференції, мати доступ до архівів, у тому числі і до навчальних матеріалів як в асинхронному, так і в оперативному режимах, до різних баз даних.

Дистанційне навчання має свої достоїнства:

- можливість вибору навчальної програми, яка відповідає меті та задачам бібліотеки;
- можливість організувати навчання співробітників бібліотек за максимально короткий термін без відриву від виробництва і без фізичного переміщення до місця розташування навчального закладу;

- дозволяє бібліотекарю навчатися у власному, зручному для нього темпі, коли перехід до наступного блоку інформації відбувається тільки після того, як засвоєний попередній;
- сполучення теоретичного і практичного курсу з обов'язковим тестуванням;
- неприступність результатів тестування й інших оцінок широкому колу людей.

Але дистанційне навчання має і обмеження:

- недостатність і недосконалість матеріально-технічної бази організації (комп'ютеризовані місця, доступ в ІНТЕРНЕТ, комфортні навчальні класи й ін.);

- психологічні бар'єри тих, кого навчають.

Дистанційне навчання характеризується високим професіоналізмом, прагненням до співробітництва, самоствердженням і високим рівнем комунікації з колегами.

При створенні системи заходів щодо підвищенні кваліфікації кадрів кожна бібліотека повинна враховувати конкретні умови своєї роботи, свою специфіку й можливості. Необхідне створення такої системи підвищення кваліфікації, яка була б максимально диференційованою, індивідуалізованою та здатною до вдосконалювання.

БІБЛІОТЕЧНІ БЛОГИ ЯК КАНАЛИ МІЖБІБЛІОТЕЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Мар'їна О. Ю.

(Харківська державна академія культури, м. Харків)

З розвитком сучасних інформаційних технологій зв'язки бібліотек у віртуальному просторі формують спеціальне середовище комунікації, що існує тільки в межах віртуальної реальності. Яскравим прикладом розвитку цього процесу є бібліотечні блоги — соціальні мережеві ресурси, які ще донедавна формувались у форматі персонально-особистісної взаємодії, а нині постали як інноваційні канали комунікації в бібліотечно-інформаційній сфері.

Особливостями блогів як каналів комунікації є простота створення, доступність і прозорість, інтерактивність та можливість налагодження зворотнього зв'язку, неформальність, незалежність, не контрольованість, швидкість поширення, оперативність та регулярність оновлення інформації.

Бібліотеки використовують персональні та корпоративні блоги як канали неформальної комунікації та способи мотивації розвитку професійної сфери, що реалізуються у різних формах (від спілкування з колегами до курсів підвищення професійної кваліфікації); як засоби залучення більш широкої аудиторії користувачів мережі у вигляді поінформування про

бібліотечні події, навчання або, навіть, інформаційного обслуговування; як інструменти бібліотечного маркетингу, що сприяють розповсюдженню бібліотечних нових, стимулюють просування бібліотечних продуктів, послуг та сервісів, анонсують маркетингові заходи, проекти та програми; слугують засобами реклами та PR технологій для книгозбірень; як «креативне» доповнення основних веб-сайтів бібліотек, що існує паралельно, а подекуди і як альтернативу створення останніх завдяки доступності.

Бібліоблоги як засоби комунікації розширюють професійні контакти, долучаючи до єдиного комунікаційного середовища і тих учасників бібліотечно-інформаційної сфери, чий статус вже є очевидний, і тих, хто досі перебуває на периферії професійного співтовариства. Вони стимулюють пошук нового стилю й пріоритетів, творчої волі, ідей співробітництва та їх реалізації у бібліотечній галузі. Блоги формують позитивний імідж книгозбірень, допомагають закріпити кредит довіри до них у інших учасників інформаційного суспільства, стимулюють останніх стати партнерами у розвитку бібліотек.

Отже, розвиток бібліотечних блогів є шляхом налагодження нових, інноваційних каналів міжбібліотечної комунікації, перспективною формою взаємодії книгозбірень.

ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА ДНУЖТ: НАЧАЛО ПУТИ

Матвеева Е. В.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

Немного о предыстории создания электронной библиотеки ДНУЖТ. С 2000-го года началось формирование электронного каталога библиотеки, в который включаются все без исключения новые поступления, и производится постепенное описание старого фонда. Несколько позже в библиотеку стали поступать отдельные работы преподавателей и ученых университета в электронном виде, а также приложения к журналам, газетам и книгам на CD и DVD-дисках.

Но преобразование коллекции электронных документов в электронную библиотеку (ЭБ) началось лишь с 2007 г. с приобретением для научно-технической библиотеки университета прав доступа к полнотекстовым периодическим изданиям БД «EBSCO», информационно-поисковой системы «ЛИГА-ЗАКОН», других полнотекстовых баз данных, а также современной компьютерной техники: сервера, 10 «тонких клиентов», сканеров, принтеров, и подключением к сети университета и Интернету. Теперь мы можем не только обеспечить долгосрочное хранение электронной информации, но и сделать нашу коллекцию доступной для пользователей.

Источником пополнения нашей ЭБ являются, прежде всего, работы преподавателей и ученых ДНУЖТ: методические указания, авторефераты диссертаций, учебники, статьи, монографии и т. д. С авторами заключаются договора, в которых оговариваются уровни доступа к документам и права библиотеки по их использованию.

Кроме текстовых в ЭБ университета включаются и документы графического, видео- и аудио-формата. В частности, созданы и включены в коллекцию 3 видеофильма из серии «Лекции профессоров ДИИТа», видеофильмы о презентациях книг ученых ДИИТа.

Работая над коллекцией «Железнодорожная Украиныка», мы осуществляем оцифровку той части фонда, для которой срок действия авторских прав уже истек. Это книги, изданные в конце XIX – начале XX века. На сегодняшний день в электронный вид переведено более 40 изданий.

Для осуществления эффективного поиска электронных документов и их максимальной доступности в электронном каталоге к библиографическому описанию привязывается полный текст.

Еще одним источником пополнения фондов ЭБ являются законодательные и нормативные документы, активно востребованные читателями библиотеки.

Нами разработан Интернет-навигатор с большой подборкой ссылок на Интернет-ресурсы, связанные с тематикой университета: сайты отдельных библиотек, транспортных и строительных вузов, отечественных и зарубежных периодических изданий, Интернет-переводчики, поисковики и пр.

Соблюдая условия авторского договора, ресурсы, запрещенные для копирования, предоставляются для ознакомления только в медиа-зале. С документами, для которых разрешен открытый доступ, можно ознакомиться на сайте библиотеки.

ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА В МГИМО

Мизин В. И.

(Московский государственный институт международных отношений
(Университет) МИД России, г. Москва, Российская Федерация)

Проект создания электронного хранилища в рамках стратегии комплексной информатизации нашего вуза будет реализован к концу 2010 года на средства пожертвований, переданных МГИМО-Университету Фондом формирования целевого капитала для поддержки социальных программ. Создаваемая электронная библиотека МГИМО (У) будет построена с использованием передовой системы контроля распространения электронных публикаций на основе сервера стратегий Adobe LiveCycle. Такое решение позволяет сделать систему совершенно прозрачной для

пользователей. Не требуется авторизация в системе, в прошлое уходят логины, пароли и права доступа. Стратегия распространения документа индивидуально встраивается в каждый скачиваемый файл. При этом возможна очень тонкая настройка доступа к документу: например, возможно ограничить количество просмотров, время, в течение которого документ будет открываться, а также возможность его просмотра на территории МГИМО или вне ее. Хранилище библиотеки строится на уже проверенном решении: Едином хранилище данных, созданном в ходе реализации Инновационной образовательной программы. Заложенный при разработке этой системы потенциал позволяет удовлетворить большинство требований к создаваемой электронной библиотеке, включая поиск в текстах документов, разграничение доступа по гибко настраиваемым группам, использование внешних средств авторизации и многое другое. Доступ к ресурсам электронной библиотеки будет осуществляться с портала МГИМО. При этом интегрируются уже имеющаяся библиотека электронных публикаций и вновь поступающие в библиотеку издания. Интеграция Единой системы отчетности и электронной библиотеки обеспечивают автоматическое пополнение электронной библиотеки трудами преподавателей и сотрудников МГИМО по мере их выхода в свет. Помимо создания электронной библиотеки, договором пожертвования предусмотрены закупки высокопроизводительного оборудования для оцифровки книг, компьютерного зала электронной библиотеки, а также работы по оцифровке и реставрации уникальных восточных рукописей Лазаревского института, хранящихся в Научной библиотеке им. И. Г. Тюлина. Единая система кодирования обеспечит возможность интегрированного использования материалов научных библиотек в научном и образовательном процессе без возникновения проблем, связанных в настоящее время с установлением соответствия кодов библиотечных коллекторов, с одной стороны, и предметных областей работы научных и образовательных организаций, с другой. Сейчас подобные возможности существуют только в рамках отдельных дисциплин и реализованы в основном за рубежом (например, коды JEL в экономической науке). Масштабный проект по модернизации библиотечного комплекса позволил создать эффективную и высокоавтоматизированную систему управления библиотечными ресурсами, включая возможности по оцифровке бумажных материалов. Дополнительно к модернизации «бумажной зоны» библиотеки был существенно расширен доступ к электронным ресурсам. Опыт по комплексной модернизации библиотеки и архивов Университета, равно как и созданные новые ресурсы электронной библиотеки, будут полезны вузам-партнерам и заинтересованным организациям. МГИМО готов предложить своим вузам-партнерам информационные ресурсы созданной электронной библиотеки, а также иные базы данных и информационные сервисы.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК

Мунтян А. О.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Особливою рисою сьогоденного етапу розвитку людства є подання інформації і знань не тільки в традиційній друкованій, але і в електронній, цифровій формі, що дозволяє принципово інакше створювати, зберігати, організовувати доступ і використовувати інформацію в будь-якій формі. Сучасні інформаційні технології призвели до того, що велика кількість сучасних інформаційних ресурсів відразу створюється в електронному вигляді. В умовах формування інформаційного суспільства надзвичайно важливим інструментом стійкого економічного й соціального розвитку є забезпечення публічного доступу до соціально значимої інформації, у першу чергу, наукового, освітнього і культурного характеру.

Найбільш перспективним способом інформаційного забезпечення науки і освіти є використання електронних бібліотек. Сучасні бібліотеки – це не тільки сховища паперових документів, а й власники змішаних – традиційних і нових електронних ресурсів. Проте, на відміну від традиційних фондів, які створюються повільніше, електронні ресурси створюються значно швидше. Електронна бібліотека – це ресурс, де користувач знаходить не тільки те, що складає фонд даного сховища, але й має змогу миттєво отримати будь-яку інформацію із будь-якої бібліотеки світу; це інформаційна система, яка надійно накопичує, зберігає та ефективно використовує різні колекції електронних документів, які доступні для користувача у зручному виді через глобальні мережі передачі даних.

Одним із факторів, що на сьогодні впливають на бібліотечну теорію та практику, є глобальна інформатизація суспільства, в умовах якої у бібліотеках, зокрема наукових, починається розширення сфери об'єктів комплектування і відбувається трансформація традиційних технологій на всіх етапах та процесах бібліотечної діяльності. Виникає принципово новий аспект розвитку системи документальних комунікацій, а також нові форми організації документів, серед котрих набувають поширення електронні бібліотеки.

Загальновизнано, що одним з найбільш перспективних способів інформаційного забезпечення науки, культури і освіти сьогодні є використання електронних бібліотек - розподілених інформаційних систем, що дозволяють надійно накопичувати, зберігати і ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів, що доступні в зручному для користувачів вигляді через глобальні мережі передачі даних.

ІНСТИТУЦІЙНІ РЕПОЗИТАРІЇ, ЯК ПОШТОВХ ДО НОВИХ БІБЛІОМЕТРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

Назаровець С. А.

(Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів)

Неповний доступ до світових баз даних і, головне, мізерне наповнення іноземних баз працями українських науковців значно ускладнюють проведення вітчизняних бібліометричних досліджень. Створення в університетах країни електронних баз даних наукових праць працівників цих університетів здатне вивести бібліометричні дослідження в Україні на новий, якісно вищий рівень.

Переглянувши бібліометричні дослідження вчених з різних країн світу, бачимо, що вони оперують достатньо великими масивами інформації з електронних баз, які дозволяють достатньо швидко збирати та аналізувати потрібні дані. Більшість робіт українських вчених знаходиться лише у паперовому вигляді, що вимагає значних затрат часу, починаючи вже з етапу збору інформації, і це значно ускладнює проведення бібліометричних досліджень. Так, для прикладу, при достатньо великій кількості ВАКівських бібліотекознавчих журналів в бібліотекознавчій базі E-LIS, архіви якої містять понад 10300 документів, лише три з них належать українським науковцям. Основні причини цього: а) нерозуміння українськими науковцями переваг розміщення своїх праць у світових базах і б) обмеження щодо мови, встановлене власниками баз.

Цього року іспанська дослідницька група Cybermetrics Lab оприлюднила нові рейтинги репозитаріїв, у 400 кращих потрапили і два українських. Незважаючи на невисокі місця, які посіли українські репозитарії, уже сам факт потрапляння до цього рейтингу слугує позитивним сигналом на шляху до деізоляції української науки.

Подальше збільшення числа репозитаріїв та наповнення їх працями українських науковців вже в недалекому майбутньому повинно дати багатий матеріал для бібліометричних досліджень.

Застосування бібліометричного апарату для аналізу вітчизняних наукових праць дозволило б краще коригувати наукову діяльність країни, вдосконалювати організаційну, моральну, фінансову підтримку державою як цілих установ, так і окремих вчених в залежності від рівня їхніх наукових здобутків. У той самий час всебічне висвітлення здобутків вчених університетів у власних депозитаріях і, відповідно, поява цих показників у бібліометричних дослідженнях, слугуватиме цим університетам «візитною карткою» в Україні і світі.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТУ БІБЛІОТЕКИ

Начарян К. П.

(Українська державна академія залізничного транспорту, м. Харків)

Науково-технічна бібліотека Української державної академії залізничного транспорту протягом 80 років існування систематично та натхненно працювала в напрямі формування книжкового фонду, його ефективного використання, покращення бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів, запровадження новітніх інформаційних технологій.

Під впливом часу розширюється інформаційна база, змінюється тематика комплектування відповідно до потреб навчального процесу, зростає книжковий фонд, впроваджується автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів.

Основним напрямом роботи бібліотеки є своєчасне інформаційно-бібліографічне забезпечення різних сфер діяльності академії шляхом запровадження прогресивних форм та методів роботи, сучасних інформаційних технологій. Для інформування керуючого складу академії щоквартально складається бюлетень нових надходжень за напрямками факультетів, з яким можна ознайомитись в локальній мережі академії.

До послуг користувачів бібліотеки 6 абонементів, 4 читальних зала на 210 посадкових місць та зал Медіатеки, де розташовано 24 персональних комп'ютера з виходом в Інтернет. Протягом року всіма структурними відділами обслуговується понад 20 тисяч користувачів, яким видається близько 620 тисяч видань. Бібліотечний фонд становить 870 тисяч різних видань, комплектування якого здійснюється при безпосередній співпраці з викладачами академії. Щорічно бібліотека отримує біля 40 тисяч примірників нових надходжень, передплатних періодичних видань – 120 назв.

Цінним надбанням бібліотеки є фонд рідкісних видань, який складає понад 2-х тисяч примірників. В ньому зібрані видання XIX – XX століття з історії залізничного транспорту та інших галузей знань, а також унікальні книги, що мають історичну і букіністичну цінність. Хронологічні рамки фонду – з 1856 по 1940 рр.

Велика увага приділяється впровадженню інформаційних технологій, які вимагають від бібліотек ВНЗ нових підходів до інформування користувачів, що забезпечують розвиток у студентів комунікативних, творчих та професійних знань, потреби в самоосвіті.

МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ БІБЛІОТЕК У СИСТЕМІ НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Ніколаєв Д. В.

(Харківська державна академія культури, м. Харків)

Дослідження міжнародної взаємодії бібліотек має соціокультурне, наукове і професійне значення. З огляду на це, актуальним питанням в царині бібліотекознавчих досліджень є вивчення міжнародної взаємодії бібліотек, особливо з точки зору наукових комунікацій. Наукова комунікація – це цілеспрямовані процеси комунікаційної взаємодії у науковій сфері, які забезпечують формування наукового світогляду та наукової бази соціальної свідомості. Ознаками наукової комунікації як відкритої соціальної системи є наявність об'єкту, елементів, структури, взаємозв'язків між ними, що забезпечує функціонування даної системи як єдиного цілого.

Бібліотека як багаторівнева соціально-комунікаційна структура має безпосереднє відношення до системи наукових комунікацій. Чільне місце в системі наукових комунікацій займає взаємодія на міжнародному рівні, завдяки чому встановлюються пізнавальні, соціальні зв'язки в міжнародному науковому товаристві, посилюються взаємозв'язки окремих елементів системи. У тому числі це стосується і бібліотек. Результат міжнародної комунікаційної взаємодії бібліотек – це зменшення ізольованості, зміцнення професійних зв'язків, науковий обмін як інструмент творчого процесу.

Міжнародна взаємодія бібліотек – це комунікаційний процес, що забезпечує розвиток наукових комунікацій через: обробку, збереження та передачу наукової інформації; професійну взаємодію бібліотечних фахівців тощо. Комунікаційна взаємодія сприяє підвищенню рівня та ефективності наукових досліджень, а також впровадженню науково-дослідницьких здобутків у міжнародний науковий процес (практику).

На сучасному етапі основними аспектами міжнародної взаємодії бібліотек з метою сприяння розвитку науки є: питання комплектування наукових документів; зберігання та консервація бібліотечних фондів; система міжнародного міжбібліотечного абонементу; спільне формування та використання електронних ресурсів.

Таким чином, ефективна діяльність бібліотек на міжнародному рівні впливає на розвиток системи наукових комунікацій. Існує потреба у вивченні та обґрунтуванні комунікаційних стратегій міжнародної взаємодії бібліотек в системі наукових комунікацій.

НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ АКАДЕМИИ

Николаенко Н. Н.

(Украинская инженерно–педагогическая академия, г. Харьков)

Среди широкого круга задач, решаемых Украинской инженерно-педагогической академией, основными являются фундаментальные и прикладные исследования и разработки, научно-образовательная деятельность и подготовка кадров высшей квалификации. Решение этих задач невозможно без всестороннего информационного обеспечения, которые осуществляет библиотека.

Библиотека УИПА сегодня – информационный центр, предоставляющий пользователям доступ к своим фондам, к электронным публикациям и базам данных на современных носителях и к удаленным ресурсам в режиме он-лайн. Именно библиотека преодолевает разобщенность, решает проблему унифицированного доступа к электронным ресурсам, проводит оценку их достоверности и актуальности, что дает возможность радикально повышать качество информационного обслуживания.

Доступ к электронным информационным ресурсам, продвижение и обеспечение доступности их содержания осуществляется через дифференцированные формы обслуживания: в рамках индивидуального распространения информации (ИРИ) и дифференцированного обслуживания руководителей (ДОР). Служба электронной доставки информации (ЭДД) предлагает читателям получать по e-mail полнотекстовую электронную информацию и оглавления более 50 названий периодических изданий.

Интегрирующим звеном информационной системы научно-информационного комплекса библиотеки является Web-сайт, который организован как единый центр доступа к ресурсам и сервисам библиотеки. Большое внимание уделяется тому, чтобы сайт был максимально полезным для пользователей, удовлетворяя все их запросы.

Задача библиотеки состоит в том, чтобы найти и качественно организовать доступ к тем базам данных, которые интересуют пользователей. Взаимодействуя с общественной организацией Информатико-Консорциум, а также через научно-образовательную телекоммуникационную сеть МОН Украины «УРАН» библиотека получает тестовые доступы к научной информации крупнейших зарубежных издательств, расширяя возможности оперативного информационного обеспечения научных исследований. В течение последних двух лет пользователям библиотеки предоставлялся доступ к полнотекстовой научной информации по химии, физике, охране окружающей среды и т. д. Среди электронных архивов и журналов – БД EBSCO, ELSEVIER, ABE –маркетинг и др.

В систему информационного обеспечения, осуществляемого библиотекой УИПА, входят и такие комплексные мероприятия, как День информации, День кафедры, День специалиста. Создание вторичного информационного библиографического ресурса по профилю работы академии – неотъемлемая часть работы библиотеки, по поддержке научно – исследовательской деятельности.

Таким образом, на основе широкого внедрения новых информационных технологий осуществлена интеграция библиотечных информационных ресурсов библиотеки УИПА в единое информационное пространство и создана новая среда для информационного и документального обеспечения научной деятельности.

РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОКУМЕНТІВ ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТУ КОРИСТУВАЧАМИ БІБЛІОТЕКИ ДонНУЕТ

Орлова Н. А.

(Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк)

Важливим фактором забезпечення якості освіти є якість і рівень навчально-методичного забезпечення навчального процесу ВНЗ. В університеті оперативне забезпечення здійснюється шляхом створення власних методичних розробок, підручників і навчальних посібників, зокрема, з грифом Міністерства освіти і науки України і придбанням підручників та посібників інших авторів.

Адміністрація університету сприяє створенню підручників нового покоління, які мають оновлений трансформований зміст: інтегровані підручники, електронні підручники і навчальні посібники. З кожним роком комплектування фонду навчальної літератури в бібліотеці покращується. За останні роки спостерігається стала тенденція до збільшення щорічної кількості видань науковців університету, які отримує бібліотека, про що свідчить статистика надходжень видань ДонНУЕТ: 2006 рік – 11227 прим./ 921 назв.; 2007 рік – 16273 прим./ 1247 назв.; 2008 рік – 18203 прим. /946 назв.; 2009 рік -17408 прим./ 1288 назв.

Ефективне використання документів викладачів університету є запорукою результативності навчального процесу.

З метою вимірювання ефективності використання документів викладачів університету бібліотека планово проводить аналізи їх використання, із застосуванням коефіцієнтного методу. Згідно «Міжнародного керівництва по вимірюванню ефективності роботи університетських та інших наукових бібліотек» одним із основних показників, який відображає ступінь використання фонду в цілому, або його

частки, є коефіцієнт обертаності – Ко (відношення книговидачі до фонду). На першому етапі об'єктом моніторингу бібліотеки була література методичного характеру, видана професорсько-викладацьким складом університету; на другому етапі аналізувалась ефективність використання навчальних посібників і підручників, виданих в університеті за 2002-2006 роки.

Об'єктом послідуячого аналізу стала література методичного характеру, видана професорсько-викладацьким складом університету за період 2005-2009 рр., та навчальні посібники і підручники, видані як в університеті, так і придбані поза його межами.

В основу аналізу покладені статистичні дані, які отримані за допомогою автоматизованого модуля «Статистика» АБІС UNILIB. Програмний продукт дозволив провести збір та обробку необхідних статистичних даних, які згодом були генеровані за потрібними показниками (кількості книговидач, назвам документів, видами видань).

Дослідженню підлягло: 42119 прим. навчальної літератури (навчальні посібники, підручники); 29059 прим. методичної літератури (навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, тести, плани, змістовні модулі). Період дослідження використання документів: з 01.09.2006 - по 01.09.2009 роки.

Результати, отримані за допомогою автоматизованого модуля статистики, надали можливість провести аналіз рівня використання фондів навчальної і методичної літератури викладачів університету за певний період. Можливості автоматизованого модуля дозволили ліквідувати недоліки попередньої методики аналізу, пов'язаної із трудомісткістю.

Моніторинг стану використання фондів навчальної літератури викладачів університету виявив високий рівень індексу обертаності документів викладачів університету, $Ko = 1,4$, що є зверхактивним індексом використання. Середній індекс обертаності навчально-методичної літератури, виданої професорсько-викладацьким складом університету склав $Ko = 1,2$, що свідчить про ефективне використання і високий рівень обертаності, в порівнянні з аналізом 2006 р. $Ko = 0,4$.

Обертаність власних інформаційних ресурсів майже дорівнює обертаності документів по бібліотеці в цілому, де Ко складає 1,47.

Динаміка показників книговидачі в бібліотеці свідчить про зростання звернень до навчально-методичної літератури, в тому числі до видань викладачів університету. На 01.10.2009 р. на абонементі навчальної літератури було видано 37583 прим.; у 2008 р. – 31947 прим.; у 2007 р. - 28198 прим.; у 2006 р. - 27034 прим.

В бібліотеці продовжується процес накопичення електронних ресурсів, які являються електронними аналогами друкованих видань. Аналіз обліку використання електронних ресурсів свідчить про тенденцію збільшення звернень до електронних документів взагалі, і до створених в університеті в

тому числі. Динаміка звернень користувачів бібліотеки до електронних документів:

2005 – 41750 – 4,6 %

2006 – 71189 – 7,87 %

2007 – 110922 – 12,2 %

2008 – 126538 – 14 %

2009 – 394678 – 43,2 %

З метою визначення рівня задоволення користувачів послугами бібліотеки проводиться соціологічне дослідження серед студентів. Попередній аналіз анкет більшості респондентів дав такі результати: на питання про те, яким підручникам віддається перевага: створеним викладачами університету, або іншими авторами - 73,9 % віддали перевагу власним виданням, 15,2 % - загальноприйнятим; а на питання про перевагу форми носія навчальної літератури - сучасний електронний документ обрали 22,8 % опитаних. Більшість обрало традиційний паперовий носій – 44,6 %. Серед респондентів - студентів заочної форми - навчання перевагу власним виданням університету надали 83,3 % і, зовсім несподівано, – 52 % надали перевагу виданням на традиційних паперових носіях.

Підводячи підсумки проведеного дослідження слід відмітити:

- середній індекс обертаності навчальної і методичної літератури викладачів університету має високий рівень використання;
- поєднання традиційних та електронних видань поширюють можливості роботи користувачів з інформацією і впливають на рівень ефективності використання документів викладачів університету;
- фонд навчальної і методичної літератури бібліотеки формується документами викладачів університету у відповідності з навчальними планами університету;
- кількість примірників документів відповідає вимогам МОН України щодо критеріїв книгозабезпечення.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ МОДЕРНИ БІБЛІОТЕКИ ЮРИДИЧНОГО ВУЗУ

Пасмор Ю. В.

(Харківська державна академія культури, м. Харків)

Соціальне замовлення на підготовку правників ХХІ століття зумовлюється національними, світовими тенденціями інтелектуалізації суспільства, заснованого на знаннях, що потребує модернізації вищої юридичної освіти, позиціонування вищого навчального закладу в світовій системі освіти, у тому числі Європейському просторі.

Наукова вузівська бібліотека, як сучасний ресурс-центр у системі високого рівня інформаційного забезпечення освітнього процесу, вибудовує

інформаційно-комунікаційні модерни інноваційного розвитку за принципом “минуле – сьогодення – майбутнє”. Зокрема, вивчення інноватики у діяльності бібліотеки Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого підтверджує результати цілевизначальної, змістової, середовищно-організаційної, педагогічно-професійної, функціонально-процесуальної, результативно-аналітичної діяльності та взаємодії суб’єктів і об’єктів інформаційно-комунікаційного освітнього простору (ректорат – бібліотека – кафедри – деканати – учбова частина – наукова частина – техніко-технологічні структури – інститути – користувачі). Інтерактивними елементами інформаційно-комунікаційного простору юридичного вузу є: автоматизований бібліотечний комплекс; електронна база наукових та навчальних видань; повнотекстова електронна база нормативно-правових документів; предметні банки знань; віртуальні форми освітньо-виховної діяльності; академічний репозитарій структурованого динамічного архіву електронних навчальних курсів; галузеві профільні інтернет-ресурси та корпоративні продукти.

Місце бібліотеки у загальній соціально-комунікаційній системі виходить за межі класичних завдань і функцій та потребує модерну елементів сучасного менеджменту, маркетингових операцій, структурно-функціональної архітектури інформаційно-комунікаційного освітнього середовища: створення нових інформаційно-аналітичних лабораторій, техніко-технологічних служб страхового копіювання та виготовлення електронних продуктів, що забезпечать розробку, зберігання та використання найсучасніших електронних ресурсів, управління віртуальною бібліотекою, інформаційно-бібліотечним веб-порталом, адаптованих до цілей навчального процесу, евристичних освітніх програм модернізації освіти та корпоративних ресурсів.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ІНСТРУКЦІЙ ДО WEB-КАТАЛОГУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Пекур О. В.

(Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, м. Київ)

В умовах динамічного мінливого світу, глобальної взаємозалежності й конкуренції, необхідність широкого використання і постійного розвитку й ускладнення технологій фундаментальне значення має інформатизація сфери освіти. Освіта і якість освіти, її доступність, відповідність потребам конкретної особистості у вирішальному ступені визначають стан інтелектуального потенціалу сучасного суспільства.

Широке поширення нових інформаційних технологій сформувало необхідні передумови для створення електронних бібліотек як засобів

накопичення й поширення інформаційних і методичних ресурсів. Завдяки мережевій інфраструктурі, що інтенсивно розвивається, ці ресурси стають потенційно доступними будь-якому користувачу мережі і відчиняють необмежені перспективи для розширення навчальної аудиторії.

Проблема готовності користувачів до діяльності в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій є багатоаспектною, та охоплює велике коло питань. Інформаційні компетенції є ключовим чинником в освітньому процесі. Вони є першим кроком на шляху до досягнення освітніх цілей. Студенти повинні розвивати свої інформаційні компетенції як в роки навчання, так по закінченні вишу, і тут бібліотекарі, як члени освітнього співтовариства університету і фахівці по роботі з інформацією, відіграють або повинні навчитися відігравати ключову роль у забезпеченні інформаційної грамотності.

Дистанційне і електронне навчання полегшує вирішення завдань групового навчання інформаційній грамотності. Це особливо важливо при обмеженій кількості бібліотекарів і фахівців у галузі інформаційних технологій. Фахівці такого рівня повинні освоїти нові форми освіти і методики викладання з використанням мереж, особливо Інтернету – як віртуального класу замість традиційної класної кімнати. Бібліотекарі можуть спілкуватися з користувачами інтерактивно. Користувачі можуть виконати дослідницьку роботу або завдання вдома, на роботі або в будь-якому іншому місці, де є доступ до комп'ютера і телекомунікаційних мереж. У свою чергу бібліотекарі можуть вести інструктаж з будь-якого місця, де є комп'ютер.

Практична робота по запровадженню і навчанню роботі з автоматизованою бібліотечною системою Ірбіс 64 наштовхнули нас на думку про можливість створення ряду мультимедійних інструкцій з використання WEB-каталогу НБ НПУ імені М.П. Драгоманова. Для кожного з видів пошуку, що використовується в системі, було створено свою мультимедійну інструкцію. В них розглянуто всі аспекти проведення пошуків (Стандартний, Розширений, Професійний, За словниками, УДК-навігатором, ГРНТИ-навігатором, Тематичним навігатором). Кожна з інструкцій виставлена в мережу Інтернет на сторінці Web-каталогу бібліотеки і спрямована на допомогу в освоєнні читачем різноманітних видів пошуку, що допомагає при проведенні грамотно складеного запиту отримати потрібну інформацію.

Дистанційні та електронні засоби навчання мають великий креативний потенціал, що дозволяє впроваджувати у бібліотечну практику нові форми творчості, різноманітні методи роботи і навчання.

ОСОБЕННОСТИ ОБСЛУЖИВАНИЯ СТУДЕНТОВ В ГУ ЦГНТБ УКРАИНЫ

Перепелица И. Г.

(ГУ «Центральная государственная научно-техническая библиотека горно-металлургического комплекса Украины», г. Днепропетровск)

Государственное учреждение «Центральная государственная научно-техническая библиотека горно-металлургического комплекса Украины» - одна из крупнейших отраслевых библиотек, фонд которой насчитывает более 1,5 млн. экземпляров. Ежегодно обслуживается стационарно и виртуально более 50000 пользователей, из которых студенты составляют 30%.

В основе деятельности библиотеки лежит многоуровневая организация обслуживания, обеспечивающая универсальное справочное обслуживание по всему тематическому спектру, углубленное информационное обслуживание по приоритетным тематическим направлениям, специализированное обслуживание в зоне удаленного доступа, а также предоставление комплекса стандартно-офисных услуг.

Общий пакет предлагаемых услуг составляет более 40 наименований. Среди основных следует отметить:

- справочное обслуживание, состоящее в выполнении разовых тематических и фактографических запросов, включая и определение наличия конкретных изданий в фондах библиотеки через электронный каталог;
- углубленное информационное обслуживание по тематике;
- подбор статей по оглавлениям журналов за все года, получаемых библиотекой (база данных оглавлений журналов ЦГНТБ ГМК Украины);
- выполнение сложных “отсроченных” запросов, которые не могут быть выполнены на основе обращения к традиционному справочно-поисковому аппарату, визуального просмотра источников, а также привлечения усилий высококвалифицированных библиографов основных и специализированных подразделений библиотеки;
- оформление документов для курсовых, дипломов, диссертаций (составление индексов УДК, библиографического описания);
- рассылка новых поступлений отраслевым ВУЗам;
- репродуцирование, сканирование документов по запросам пользователей;
- предоставление доступа пользователей к Интернет и WWW-ресурсам, консультирование по навигации, открытие ящиков электронной почты, поиск информации по запросам пользователей;
- предоставление РС для самостоятельной работы;
- предоставление полнотекстовых документов электронной библиотеки;
- предоставление патентной и нормативно-технической документации;

- виртуальная библиографическая справка;
- консультирование по вопросам интеллектуальной собственности;
- патентный поиск информации;
- проведение обучающих семинаров по привитию навыков взаимодействия с современной средой;
- библиотечно-библиографическое обучение студентов;
- межбиблиотечный обмен по запросам пользователей;
- ежемесячные дни информации.

Усложнившаяся система поиска информации требует от библиотек обучения читателей основам библиографического поиска, поскольку 85% ВУЗов сократили из расписания эти учебные занятия в курсе «Введение в специальность».

Одной из главных задач библиотеки как социального института является возможность и полнота предоставления доступа к информационным ресурсам.

Реализуется эта задача через структурирование библиотечного фонда по различным основаниям. Фонд должен быть организован так, чтобы одновременно были осуществлены две цели: эффективное использование и сохранение фонда для последующего использования.

Выделена особая группа потенциальных источников справочной информации, которые все активнее начинают использоваться в он-лайнном СБО. Это веб-сайт отраслевого характера, доступный пользователям и имеющий большие возможности для выполнения оперативных запросов в СБО, в том числе фактографического характера.

Все это делает проблему формирования и рационального использования он-лайнного СБФ. Веб-сайт библиотеки (www.cgntb.dp.ua) дает возможность пользователю узнать про структуру, правила и режимы работы библиотеки, ознакомиться с ее возможностями и услугами, где как можно расширенными и актуальными являются:

- новости общего характера о библиотеке;
- каталог новых поступлений;
- традиционный и электронный запрос литературы;
- тематические просмотры и выставки литературы;
- библиографические списки к курсовым, дипломам, диссертациям;
- весь фонд периодических изданий библиотеки;
- авторская книга;
- электронный читальный зал;
- тематические подборки;
- справочное обслуживание через электронную почту;
- обменно-резервный фонд ЦГНТБ ГМК Украины;
- обслуживание виртуальных пользователей.

Вывод:

Система информационного обеспечения жизнеспособна, если она динамична и способна быстро реагировать на изменения в жизни общества. Любая система нуждается в постоянном совершенствовании. Активное освоение новых технологий в сочетании с традиционными методами подготовки информационных пособий - вот что позволит качественно и оперативно обеспечивать научные разработки информацией.

Благодаря освоению новых информационных технологий и изменениям не только формы предоставления информации, но и доступа к ней, трансформируются структура и многие традиционные способы работы библиотеки, возникают новые формы библиотечного обслуживания, а также новые требования к выполняемым им функциям.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ В БІБЛІОТЕЦІ ДНУЗТ

Петренко О. А.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в задоволенні інформаційних потреб користувачів стало нормою для бібліотеки ВНЗ. Це пов'язано з тим, що інноваційний розвиток бібліотеки вишу передбачає, в першу чергу, якісно новий рівень обслуговування.

В науково-технічній бібліотеці Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна інформаційні технології розвиваються за кількома напрямками, одним з яких є саме впровадження якісно нової технології обслуговування користувачів. Безпосередньо робота над цим напрямком розпочата з вересня 2007 року. Методичною радою НТБ базою впровадження автоматизованої книговидачі визначено відділ обслуговування навчальною літературою.

Суть електронної видачі полягає в реєстрації в електронному формулярі читача видачі, повернення та продовження терміну користування примірників документів шляхом зчитування штрих-кодів сканером з книг (або інших видань) та читачього квитка. Проте, під цим звичайним поняттям прихований цілий комплекс нових функцій.

Для впровадження електронної видачі документів, перш за все, необхідним є створення бази даних (далі БД) „Читач”.

В основу створення БД „Читач” в АБІС ІРБІС-64 було покладено конвертовані дані БД студентів з АСУ ВНЗ „VIOLA”.

Постійна робота з БД „Читач” передбачає напрямки: створення та введення до БД особистого номеру читачього квитка кожному користувачу; редагування записів згідно з поточними наказами по студентському складу; щорічне вилучення записів студентів-випускників 5-го курсу (спеціалістів та

магістрів) та переведення студентів на наступний курс зі зміною року навчання.

До електронного формуляра користувача занесені усі необхідні дані для оперативної роботи: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, штрих-код читача, номер читацького квитка, категорія читача, факультет, група, курс, рік вступу до ВНЗ, автор, назва, інвентарний номер виданого підручника, дата отримання, термін повернення.

Згідно з вимогами, необхідними для переходу на автоматизовану книговидачу, був розроблений зразок читацького квитка.

Нові електронні читацькі квитки у кількості 1100 примірників видані у вересні 2009 року всім користувачам, зарахованим на перший курс, та студентам другого курсу, які навчаються за системою „технікум-ВНЗ” у 2009/10 навчальному році. Студентам IV-V курсів на старі читацькі квитки співробітниками було виготовлено та наклеєно етикетки штрих-кодів з особистими номерами користувачів, що теж дозволяє надавати послуги в автоматизованому режимі.

Одночасно ведуться роботи з надання новій літературі та кожному підручнику з активного фонду навчальної літератури унікального штрих-коду, який дозволяє ідентифікувати її за допомогою сканера.

Але поки що бібліотека мусить вести разом з електронним формуляром традиційний паперовий. Проте, не дивлячись на подвійні технології та подвійне навантаження на працівників, перевага автоматизованого обслуговування незаперечна. Процес видачі-повернення літератури в майбутньому значно прискориться.

РАЗВИТИЕ БИБЛИОТЕЧНОГО ДЕЛА В СТРАНАХ АФРИКИ

Поль Ви

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

Рассматривая период с 1960 года, после которого многие африканские государства стали независимыми, следует отметить, что основу системы высшего образования Африканских стран составляют университеты, на долю которых приходится выше 80% студентов национальных вузов. Университеты обладают крупными библиотеками, являющимися информационными и культурными центрами больших городов. А в Тунисе существует даже консорциум университетских библиотек с общим фондом 750 тыс. экземпляров. В Нигерии самой крупной библиотекой является библиотека Ибаданского университета с фондом более 158 тыс. экземпляров. Крупнейшая библиотека в Демократической республике Конго - библиотека Национального университета Киншаса. В столице республики Сенегал Дакаре находятся университет и фундаментальный институт по изучению

Черной Африки, библиотека университета – крупнейшая в Сенегале (184,8 тыс. томов).

За последние два десятилетия народы африканских государств активно интегрируются в международное сотрудничество во всех областях человеческой деятельности. За их счет пополнилась новыми членами международная федерация библиотечных ассоциаций. Они стали участникам многих информационных библиографических программ ИФЛА и ЮНЕСКО.

Кроме библиотек университетов среди стран западноафриканского региона выделяются государства с относительно высоким развитием национальных технических научных библиотек. Это - Нигерия, Гана, Сьерра-Леоне, Кот-д-Ивуар и Сенегал. Государственными языками в этих странах являются английский и французский, хотя наряду с ними распространены и местные африканские языки. Национальная библиотека Нигерии успешно выполняет функции Национального библиографического агентства, подготавливая ежемесячные выпуски «Национальная библиография Нигерии», издает комплекты печатных карточек, подготавливает перспективную библиографическую информацию в соответствии с программой СІР. В Тунисе Национальная библиотека имеет богатую коллекцию редких и древних произведений – около 1 млн. книг, 40 000 рукописей и 16000 периодических серий, а онлайн каталог библиотеки обеспечивает доступ к оцифрованным книгам, рукописям, периодическим изданиям. Наиболее благополучное состояние отличает научные библиотеки Кении, где функции национального библиографического агентства выполняют сразу два учреждения: Национальная библиотечная служба Кении и Национальный справочный и библиографический департамент, который ежегодно выпускает библиографические указатели всей печатной и аудиовизуальной продукции, выходящей в стране. Примерно на таком же уровне находится и библиотечное дело в Танзании, национальное библиотечное агентство которой представлено Национальной центральной библиотекой и Танзанийским национальным библиографическим агентством.

Что касается подготовки библиотечных кадров, то во франкоязычной Западной Африке существует только одна школа библиотекарей: Школа библиотекарей, архивистов и документалистов в Дакаре (Сенегал). В Конго Официальный Университет организовал в рамках своей программы курс библиотечного дела продолжительностью два года. В Нигерии университет присваивает диплом высшего библиотечного образования после прохождения одногодичного курса. В Гане Департамент библиотечной подготовки присваивает степень бакалавра искусств в области библиотековедения после трехлетней библиотечной подготовки. В Эфиопии библиотечное дело является факультативным предметом в программе курсов, по окончании которых присваивается звание бакалавра.

О необходимости компьютеризации библиотечного дела и повышения уровня подготовки библиотечных кадров стран Африки говорилось на

Всемирном Саммите по информационному сообществу, который проходил в ноябре 2005 года в Тунисе. В принятых на Саммите документах - манифесте «Информационное общество в действии», «Тунисское обязательство» и «Тунисская программа», были подчеркнуты роль и задачи библиотек и информационных служб в обеспечении прав человека на свободный доступ к информации, отмечено, что ИФЛА заинтересована в продвижении многоязычного Африканского континента на пути сохранения культурного многообразия и защиты прав малых народов и меньшинств, подчеркивалась необходимость общества оказывать помощь архивам, музеям и библиотекам.

ДОСВІД РОБОТИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДНУЗТ В КОРПОРАТИВНИХ ПРОЕКТАХ

Попович І. А.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Науково-технічна бібліотека Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту приймає участь у двох корпоративних проектах.

Перший – Регіональна корпоративна бібліотечно-інформаційна система, яка була створена на початку 2008 року. Засновником і координатором проекту стала Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека. Крім бібліотеки-засновника до корпорації входять 6 бібліотек навчальних закладів: Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту (НТБ ДНУЗТ першою увійшла до корпорації з моменту її створення), класичного Дніпропетровського національного університету, Обласного інституту педагогічної післядипломної освіти, Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України, Інституту післядипломної освіти при Придніпровській академії будівництва та архітектури, Харківського політехнічного інституту.

Протягом місяця наша бібліотека для корпорації робить аналітичний розпис 3 журналів: Бібліотечний форум України, Бухгалтерський облік і аудит, Залізничний транспорт України. Натомість ми отримуємо описи 18 журналів, з яких передплачуємо в 2010 році тільки 5. З 1 січня 2009 року було отримано близько 4 тис. статей.

При формуванні аналітичних описів бібліотеки-учасниці повинні дотримуватись певних вимог: створювати аналітичні описи для всіх статей журналу; предметні рубрики і ненормовані ключові слова подавати на українській і російській мовах; не допускати скорочування слів; формувати анотацію для кожної статті; ім'я персоналій, які не вказані в заголовку статті, назви організацій, заголовки документів, про які згадується в статті потрібно

розміщати в окремому полі “Персоналії”; при наявності бібліографії обов’язково вказувати її та ін.

Все це оговорюється в наступних документах:

1. Методика заповнення полів (для корпоративного каталогу)
2. Формування ключових слів: методичні рекомендації
3. Перелік полів, необхідних для створення аналітичного розпису в корпоративному каталозі

Особливістю нашої корпорації є те, що приймати участь можуть бібліотеки з різним програмним забезпеченням (ИРБИС, УФД/Бібліотека та ін.).

Переваги участі у цьому корпоративному проекті: користувачі оперативно отримують якісну інформацію; бібліографи підвищують свій професійний рівень, використовуючи нові технології; читачі мають можливість отримати статтю по електронній пошті, якщо її немає в нашій бібліотеці.

Другий корпоративний проект – співробітництво бібліотек ДНУЗТ і Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. У нас є факультет «Промислове і цивільне будівництво», тому ми зацікавлені у співробітництві з ПДАБА. Кожна бібліотека робить аналітичний розпис 2-х журналів за спрощеною схемою. Крім того, є можливість обміну бібліографічними описами статей із збірників наукових праць та матеріалів конференцій.

Мета участі в корпоративних проектах: найбільш повне задоволення соціальних, культурних, наукових і навчальних потреб читачів НТБ ДНУЗТ.

ТЕХНОТРОННІ ДОКУМЕНТИ ЯК НАПРЯМ РОБОТИ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Прокоф’єва К. А.

(Національна металургійна академія України, м. Дніпропетровськ)

Сучасне суспільство характеризується бурхливим розвитком комунікаційних технологій, створенням нової інформаційної парадигми. Поява глобальних інформаційних мереж змінює традиційні уявлення про зберігання та подальше використання бібліотечних ресурсів. Основні перетворення у цій галузі виражаються в адаптації діяльності бібліотек до змін середовища – децентралізація поповнення фондів, підвищення гнучкості в обслуговуванні читачів, збільшення інформаційної складової, яка відбиває стан суспільства в цілому.

Впродовж ХХ століття бібліотека виступала чинником, що організує і направляє культурно-освітню діяльність людей, переважно поєднаних у групи (школярів, студентів, мешканців району міста, райцентру, селища). Проте ключові принципи її існування, практично закріплені, виявилися мало

ефективними в умовах нового – постіндустріального – суспільства. Оскільки однією з закономірностей сьогодення є неухильне зростання фіксованої інформації (обсягу джерел, їхньої видової різноманітності) та зміни у співвідношенні її видів.

Використання бібліотечних документів залежить від багатьох чинників: рівня матеріальної та духовної культури, етнічної та соціальної структури, суспільно-політичного ладу країни, його правових засад. Залучення читачами різних документів залежить від їх освіти і потреби чи від профілю та рівня бібліотеки. Тому добре знайомі форми та прийоми роботи з бібліотечним фондом, створеним на паперових носіях, потрібно трансформувати, застосовувати технології та досягнення інформатики і телекомунікацій, з локальних перетворити на системні.

Одним з напрямів такої нагальної перебудови є виокремлення та наукове обґрунтування поняття «технотрон». Вперше його офіційно зафіксовано в 1992 р. в інформаційно-довідковій літературі в галузі ЕОМ і зв'язку. Згодом термін розповсюдився на значну частину документів та бібліотеки і архіви, що мають науково-технічні, аудіовізуальні і електронні фонди. В теперішній час можна говорити про розширення трактування технотрону, не обмеженого хронологічними рамками створення документів або носія їхньої інформації. В зміст поняття включена вся сукупність науково-технічної документації (проектна, технологічна, конструкторська, наукова, патентна), витoki якої сходять до стародавнього світу і середньовіччя. З появою фотографії, звукозапису, кінематографа розширилося уявлення про документи, для створення і відтворення яких необхідні спеціальні технічні засоби і апаратура. Під технотроном можна розуміти документ на самих різних носіях інформації (папір, скло, плівка, програмний носій), який існував впродовж всієї цивілізації та здатен створити уявлення про розвиток науки і техніки, а на їхньому матеріалі – про суспільне і культурне життя різних народів. Це поняття включає всі існуючі види і різновиди науково-технічної, аудіовізуальної і електронної документації. В технотронах чітко простежується співвідношення «офіційного» і «неофіційного» бачення історії, тлумачення певних подій, явищ, фактів.

Обсяг інформації, яка створюється і зберігається в електронній формі, з кожним роком все більш зростає, бібліотеки переживають процеси інформатизації, введення гіпертекстових і мультимедійних технологій в практику обробки і використання документів. Тому слід розширювати та поглиблювати можливості використання технотронів в бібліотеках та бібліотечних системах будь-якого профілю всіх рівнів.

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА “CULONLINE”

Пушкарьов С. В.

(Видавництво ТОВ «Центр навчальної літератури», м. Київ)

Видавництво «Центр навчальної літератури» займає достойне місце на вітчизняному ринку друкованої продукції. За вісім років роботи нашими клієнтами стало понад 70% київських навчальних закладів, бібліотек, книжкових крамниць тощо, та понад 1500 регіональних. Наш асортимент - це більше 1500 власних навчальних і предметних видань, кожен місяць видаємо 10 нових книг.

Сьогодні ми презентуємо Вам новий проект – доступ до електронних версій книг через Інтернет – www.culonline.com.ua. З впевненістю можемо сказати, що це перший в Україні проект такого рівня, коли авторизована особа, бібліотека, навчальний заклад та ін. може користуватися великим переліком книг, використовуючи Інтернет. Основні можливості та переваги проекту такі:

- Швидкий доступ до книг з будь-якого комп'ютера, підключеного до Інтернет;
- Дуже простий та зрозумілий інтерфейс;
- Більше ніж 500 ретельно відібраних найпопулярніших книг власного видання за різними тематиками: аудит, бухгалтерський, кадровий облік, фінанси, економіка, менеджмент, маркетинг, правова література, гуманітарні науки, природничі та технічні науки;
- Вартість доступу до повного переліку книг в середньому на 40% менша, порівняно з паперовим варіантом асортименту;
- Протягом передплаченого періоду користувач безкоштовно отримує доступ до електронних книг, які в цей час виходять у видавництві (близько 10-15 в місяць);
- Для навчального закладу або бібліотеки – чудова можливість організації електронної бібліотеки за дуже доступною ціною порівняно з паперовими варіантами;
- Безкоштовний пробний пакет, який дає змогу ближче ознайомитись з продуктом;
- Необмежена кількість користувачів, що можуть бути підключені одночасно;
- Можливість частково копіювати фрагменти тексту;
- Підключення можна здійснити до будь-якого вподобаного розділу.

БІБЛІОМЕТРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ ВНЗ

Савенкова Л. В. (Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова, м. Київ),

Волинець В. М. (Національний технічний університет України
«КПІ», м. Київ)

Наукометрія та бібліометрія: визначення, понятійний апарат. Використання в менеджменті бібліотек та науки. Історія та сучасний стан наукометричних та бібліометричних досліджень за кордоном та в Україні. Інструментарій наукометричних та бібліометричних досліджень. «Класика жанру»: закони С. Бредфорда, А. Лотки, Г. Ципфа. Діяльність Філадельфійського Інституту наукової інформації = Institute of Science Information (ISI) та його продукція. Наукометричні продукти видавництва Elsevier. Формування національних індексів цитування. Китайська національна база даних (Chinese Science Citation Database). Альтернативна база даних із європейських наукових публікацій. Японія і Тайвань здійснюють аналогічні проекти. Проект SCImago Journal Rank (Іспанія). У Росії у 2005 році при підтримці Міністерства освіти і науки Російської Федерації розпочато формування Російського індексу цитування.

Український досвід. Діяльність Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. ВНЗ України: започаткування наукометричних та бібліометричних досліджень. Постанова КМ від 17 лютого 2010 р. N 163 «Про затвердження Положення про дослідницький університет».

Місце бібліотеки ВНЗ в проведенні наукометричних та бібліометричних досліджень. Сайт Головної бібліотеки Варшавської політехніки.

Практичний досвід використання науково-метричної бази даних Scopus (видавництва Elsevier) в НТБ НТУУ «КПІ». Наукова карта Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова та НТУУ «КПІ» на базі даних Scopus. Висновки.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ВНТУ

Савчук Т. С.

(Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця)

На сучасному етапі інформаційні ресурси нового типу виступають основою успішного впровадження сучасних освітніх технологій у ВНЗ. Тому створення умов для переходу до нового рівня освіти на основі інформаційних технологій є актуальною задачею подальшої їх інформатизації.

Головна мета створення Електронної бібліотеки ВНТУ – розробка й упровадження інформаційної системи, в якій документи зберігаються й можуть використовуватись в електронній формі.

Електронна бібліотека складається з різного виду колекцій електронних документів: методичні та навчальні посібники, зібрання статей та авторефератів дисертацій, систематизованих та доступних для електронних засобів.

Електронні документи для включення до ЕБ подаються кафедрами, науковцями, викладачами та спеціалістами університету. Для виконання сканування додатково залучаються студенти університету під час проходження практики. Отримання, перевірка, реєстрація та резервне копіювання електронних видань здійснюється інформаційно-обчислювальним центром НТБ.

Електронна бібліотека ВНТУ формується як єдина база даних і при її проектуванні дотримані усі прийняті стандарти у сфері проектування баз даних. Створення бази електронних документів у бібліотеці ВНТУ – це, звісно, не глобальна оцифровка фонду; скануються тільки книги після узгодження з автором або за його проханням, невеликі частини видань, необхідних користувачу.

Якщо проаналізувати багаторічний досвід роботи по скануванню, можна стверджувати, що для учбового процесу найбільш підходить формат DjVu. Раніше маловідомий, а зараз популярний, він надійно завоював передові позиції у повнотекстовій колекції бібліотеки. Переклад книг в електронний формат вирішив проблему збереження цінних видань.

Використання CD та DVD – надає користувачам більший обсяг інформації, спрощує її сприйняття, вони доповнюють і розкривають друковані джерела. Бібліотека нарощує обсяги робіт з освоєння електронних технологій, створення та надання користувачам електронних продуктів і послуг.

БИБЛИОТЕКА КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОЙ РЕВОЛЮЦИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И ВОЗМОЖНОСТИ

Селезнёв И. А.

(Институт социально-политических исследований Российской академии
наук, г. Москва, Российская Федерация)

Исторически библиотека является старейшим социокультурным институтом человечества, связанным с исполнением информационно-кумулятивной функции культуры, т.е. собиранием, накоплением, сохранением, организацией и распространением записанных знаний. Когда-то канадский исследователь средств массовой коммуникации Г.-М. Маклюэн

предложил рассматривать технологии коммуникации в качестве решающего фактора процесса формирования той или иной социально-экономической системы. По его мнению, на протяжении истории человечества были сделаны три важнейших изобретения в области средств коммуникации (письменность, книгопечатание, электронные СМИ), изменившие культурные, политические и социально-экономические характеристики общества. Понятно, что в связи с описанными процессами претерпевали изменения состав и форма хранимых книг, назначение и функции библиотек. К примеру, царское хранилище глиняных клинописных табличек в Ниневии (VII в. до н.э.) отличается от библиотеки средневекового монастыря, а та, в свою очередь, - от наших современных библиотек, хранящих бумажные и электронные носители и использующих компьютерные каталоги. Современное состояние библиотек в чем-то сродни началу эпохи Гуттенберга, когда с изобретением книгопечатного станка библиотеки, до этого содержавшие лишь манускрипты, получили бурное развитие благодаря притоку доступных книг, отпечатанных достаточным тиражом, а также периодических изданий. Сегодня Интернет облегчает доступ к информации, возникает феномен электронных библиотек. Здесь можно обозначить следующие перспективы и возможности, открывающиеся в библиотечном деле посредством использования технологий сети Интернет: расширение возможностей получения доступа к информации (в том числе в глобальном масштабе), сокращение времени поступления необходимой информации к читателям, увеличение ёмкости хранилищ, зачастую испытывающих недостаток необходимых площадей и соответствующего оборудования, снижение стоимости распространения информации.

Хотя по результатам опросов студентов российских вузов, проведённых ИСПИ РАН в 2009 г., ситуация с укомплектованностью библиотечного фонда вузов выглядит вполне удовлетворительно (41% опрошенных оценивает её высоко, 40% - средне, 16% - низко). Но вузовские библиотеки по-прежнему из-за нехватки материальных средств не могут в должном пополнять свои фонды новыми книгами и периодикой, и компенсировать эту нехватку можно с помощью новых «электронных» возможностей и технологий.

Однако в этой ситуации в отечественных вузовских библиотеках складывается достаточно парадоксальная ситуация, даже если есть возможность задействовать электронные ресурсы, не всегда этот потенциал используется, и тут есть возможности для развития. Будущее за сочетанием традиционных и инновационных методов сохранения и распространения информации.

ПРИЧИНЫ СОПРОТИВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛА НОВОВВЕДЕНИЯМ

Семененко А. А.

(Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков)

Соппротивление — это первая и неотвратимая обратная реакция на внедрение инноваций, изменений. Нововведения требуют отказа от привычного ведения дел, по этой причине инициативы руководства часто вызывают противоречивую реакцию у подчиненных. Соппротивление персонала можно рассмотреть как динамичное явление. Оно проходит несколько этапов: бездействие (инертность); отрицание нововведения; раздражение; обсуждение и переговоры; спад противодействия переменам; принятие; одобрение перемен. Причинами сопротивления являются: привычки и инерция, страх перед неизвестным, возврат к старым добрым временам, недостаток климата для изменений, недоверие, ощущение бесконтрольности ситуации, стремление сохранить ценное, угроза статусу, отсутствие заинтересованности. Страх лишиться рабочего места, выражен больше, чем больше рабочий стаж. Некоторым сотрудникам сложно преодолеть психологические барьеры профессиональной некомпетентности, перестраховки, привычки, недоверия к людям. Барьер привычки выражен сильнее, чем более длительное время человек был включен в конкретную социальную, организационную систему, поэтому такие сотрудники чаще стремятся сохранить традиции, нормы и принципы, которые считают ценными и предпочтительными предлагаемым идеям, даже если эти нормы были абсурдными. Одним из грубых способов дифференциации людей является деление их на «твердолобых», неспособных к изменениям, и тех, кто более восприимчив, способен. Причинами, имеющими социально-психологическую окраску, являются: ориентация многих наших соотечественников не на достижения, а скорее на избегание неудачи; боязнь риска, непредвиденных трудностей; низкий уровень притязаний. Люди, уверенные в себе, чаще идут на риск, т. к. не боятся «потерять лицо» при проигрыше. Практика показывает, что успешные личности рискуют умеренно. Обвинение лидеров за прошлые проблемы становится весомой причиной сопротивления нововведениям. Лидерам следует критически отнестись к своим прошлым решениям, ощутить свою собственную ответственность за проблемы, которые они теперь пытаются разрешить. В этом смысле намного легче прийти со стороны. Каждая причина сопротивления требует своей методики разрешения. Наибольшей неопределенностью обладает социокультурная, политическая и наукоемкая среда. Именно в этих областях нам и видится возможность применения имеющихся знаний о социально-психологических аспектах нововведений.

ПРОБЛЕМЫ ГЕНДЕРА КАК СФЕРА МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Скиба Э. К.

(Национальный горный университет, г. Днепропетровск)

В современном обществе проблема коммуникации становится все более важной и определяющей. В обществе существует межкультурное непонимание. Говоря о реалиях существующего мира, мужчины, прежде всего, устанавливают статусные отношения, а женщины - эстетическую чувствительность, интуицию. Исследователи утверждают, что наступило время, когда мы все становимся все более и более отрезанными от локальных социальных отношений, главным образом потому, что старые истины более не действуют. Это время возрастающей саморефлексии, когда само знание, производимое в мире, помогает придать форму появлению этого мира.

Неразвитая экономика и хозяйственная деятельность, основанная на использовании физической силы, определила в свое время значимость мужчины. Но в сегодняшнем мире подобная дифференциация общественно полезных качеств неактуальна. Межкультурные гендерные коммуникации требуют переосмысления основополагающих принципов. Мужчины и женщины, чувствующие изменения существующих реалий, осознающие глубокие изменения, которые переживает человечество, понимают необходимость использования в процессе коммуникации идеи и принципа гендерного равенства. Мужчины и женщины разные, но равные, и значимость их для общества и развития мира - однозначно важна. Ученые говорят об изменениях в поведении людей и в значении этого поведения, об «эластичности идентичности», об изменяемых и уже измененных измерениях субъективности, об изменяемых и измененных измерениях того, что значит быть человеком.. По мнению исследователей, один из самых сложных аспектов обсуждения социальных условий и качеств субъективности опыта, важного для решения проблемы коммуникации в современном обществе - плюрализм значений, извлеченный из плюрализма перспектив и «голосов», и, - что еще более важно, - плюрализация и индивидуализация человеческого опыта.

Библиотека во все времена была и есть огромным и важным источником и средством межличностных коммуникаций. Именно здесь происходит обмен знаниями, обеспечивающими становление личности, рост самосознания.

Главная проблема гендерных межкультурных коммуникаций состоит в том, чтобы найти формы социокультурных отношений, позволяющие людям обоих полов общаться, не подавляя друг друга, и не искать некую ущербность или неполноценность в противоположном поле. Пришло время создать тип культуры, принимающей развитие творческого потенциала каждого человека, независимо от пола или других особенностей. Библиотека как важнейшее звено в системе научных коммуникаций среди множества вопросов решает и насущные

проблемы гендерного образования, столь остро стоящие в сегодняшнем обществе.

**ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ
СРЕДСТВАМИ ПРАВОСЛАВНОГО ТЕЛЕВИДЕНИЯ:
МАТЕРИАЛЫ ЦЕНТРА ПРАВОСЛАВНОЙ КУЛЬТУРЫ
«ЛЕСТВИЦА» г. ДНЕПРОПЕТРОВСКА**

Собко Е. И.

(Центр православной культуры «Лествица», г.Днепропетровск)

Центр православной культуры «Лествица» - это благотворительная организация, деятельность которой распространяется на территорию Днепропетровской области. Она создана на основании свободного волеизъявления граждан, которые объединяются и занимаются благотворительной деятельностью в соответствии с Конституцией Украины, Законом Украины «Про благотворительность и благотворительные организации» от 16 сентября 1997 года N531/97-ВР и другими нормативно-правовыми актами во взаимодействии с Украинской Православной Церковью и по благословению правящего митрополита Ириней, управляющего Днепропетровской епархией.

Основными задачами деятельности Центра являются: предоставление благотворительной помощи малообеспеченным слоям населения; содействие развитию культуры, в том числе, реализации программ национально-культурного развития; обеспечение доступности всех слоев населения, особенно малообеспеченных, к культурным ценностям и художественному творчеству, как средству духовного возрождения населения. Эта организация играет заметную роль в регионе, акцентирую свою деятельность в деле просвещения и воспитания современной молодежи. «Лествица» ведет свою историю с 1999 года.

Особую роль в Центре занимает православная библиотека, которая обеспечивает богословской, религиоведческой, исторической, справочной, культурологической и другой литературой всех интересующихся жителей региона. При Центре «Лествица» действует школа катехизации для детей от 4 до 18 лет. Для просвещения родителей создан «Родительский клуб».

Немаловажную роль в деятельности Центра играет телевизионная студия, программы которой транслируются не только на региональном 34-м канале, но и на спутниковых каналах «Спас» и «Союз».

Для информирования граждан о событиях в Православном мире создана еженедельная программа «Седмица».

Особой популярностью среди жителей региона пользуется детская ежедневная программа «В гостях у Дуняши», которая проводится в жанре вечерней сказки и создается для помощи родителям в воспитании детей.

Телевизионной студией создаются и выпускаются цикловые программы «Луг Духовный» (программы-портреты) и новый музыкальный проект «Место встречи – остров классики», в котором можно познакомиться с лучшими образцами классической музыки, а также узнать интересные факты из жизни, как самих композиторов, так и о создании отдельных произведений. Стоит отметить, что запись телепрограммы совершается во время концертов, которые проходят один раз в 2-3 месяца и приурочены к значимым Православным праздникам. При этом знакомство с историей таких праздников включено в программу концерта.

Создан Интернет-сайт www.lestvitsa.dp.ua, на котором можно познакомиться со всеми новостями Днепропетровской епархии, просмотреть каталоги библиотеки «Лествицы», послушать церковную, классическую музыку, получить информацию о новинках духовного кино и скачать интересные фильмы. Главная цель сайта - не развлечение, а информирование, воспитание и образование посетителей.

Следует также отметить, что Центр Православной культуры «Лествица» находится в центральном Жовтневом районе города, рядом с Художественным и Историческим музеями, Информационным лицеем, Днепропетровским техникумом сварки и электроники им. Е.О. Патона. В этом районе расположено также большинство вузов, что является условием самого тесного общения в молодежной среде.

Для духовно-нравственного воспитания необходимо использовать самые различные средства, в том числе и средства телевидения, поскольку последнее, в силу присущих ему свойств, оказывает всё большее воздействие на общество в целом и на отдельных его членов в частности.

Телевидение обеспечивает возможность наглядно-образного восприятия, а значит, более сильного эмоционального воздействия на человека и, как следствие, оказывает существенное влияние на воспитание подрастающего поколения.

В докладе проанализирован воспитательный потенциал православных телепрограмм и составлены рекомендации по формированию у молодежи духовно-нравственных ориентиров на основе воспитательных возможностей православного телевидения на базе Центра Православной культуры «Лествица» г. Днепропетровска, Украина.

На базе Центра организован специальный кинолекторий, предназначенный для знакомства зрителя с современным документальным кино. В нем поднимаются острые, насущные духовные и нравственные проблемы (проблема поиска Бога, любви к ближнему, любви к Родине, место подвига в современной жизни и др.)

Использование православных телевизионных программ способно вдохнуть «жизненные силы» в образовательный и воспитательный процесс, обогатить его убедительными и наглядными образами, здоровыми понятиями, должным анализом фактов и явлений; оно поможет сделать обучение и

воспитание более эффективным и современным; оно не только облегчит молодому поколению поиск жизненных ориентиров, но и будет способствовать социальной идентификации личности, формированию её духовно-нравственной культуры в соответствии со своей традицией.

Православное телевидение, выполняя компенсирующую роль, является важнейшим, но пока мало используемым ресурсом в деле воспитания подрастающего поколения.

Фонды библиотеки Центра Православной культуры «Лествица» аккумулируют как информацию в рукописном и печатном виде, так и разнообразные мультимедийные издания, в том числе, созданные Центром.

БІБЛІОТЕКИ ФРАНЦІЇ: ДОСВІД ТА ЗДОБУТКИ

Степанюк О. Л.

(Центральна міська бібліотека, м. Дніпропетровськ)

Доповідь «Бібліотеки Франції: досвід та здобутки» складена за матеріалами, зібраними під час стажування у Франції за програмою «Sejour Bibliothèque-2007», що була організована «Maison des cultures du Monde» та Міністерством культури та комунікації Франції. Ця доповідь передбачає короткий експрес в структуру організації бібліотечної системи Франції та віртуальне відвідування бібліотечних закладів різних форм підпорядкування та фінансування.

1. З 2003 року у Франції функціонує державна програма підтримки книги та читання. Уряд та органи місцевого самоврядування (регіонів, департаментів та спільнот) забезпечують експертизу діяльності бібліотек (стан споруд, статистика та оцінка діяльності, програми), сприяють доступу до книги та бібліотек, здійснюють фінансову підтримку (оновлення фондів, кадри та інформатизація).

2. Існують 2 бібліотеки суто державного підпорядкування: Національна бібліотека Франції (з основною функцією зберігання культурних надбань нації) та Бібліотека публічної інформації (з функцією вільного доступу до найсучаснішої інформації).

3. Регіональні управління із справ культури є гарантами виконання культурної політики держави на місцях і забезпечують будівництво бібліотек, інформатизацію та доступ до мережі Інтернет, захист письмової спадщини держави та підтримують літературні заходи національного та місцевого рівня.

4. Національна програма розбудови територій (2003р.) передбачила 3 основні напрямки розвитку медіатек: архітектурна якість, різнобічність фондів та різноманітність послуг. За 4 роки було відкрито 500 медіатек.

5. За своїм призначенням бібліотеки перетворюються на культурні зони. 2913 муніципальні бібліотеки Франції (з них 2300 - інформатизовані)

виконують наступні місії: культурна, інформаційна, збереження національної спадщини, освітня та дозвілля.

6. Бібліотеки отримують додаткове фінансування для адаптації видань згідно із призначенням: Брайлем, аудіокниги, оцифровані книги, тощо.

7. Національна бібліотека Франції здійснює проект «Gallica», що передбачає оцифровування манускриптів, рукописів та стародавніх книг і гравюр з подальшим їх розміщенням в мережі Інтернет для вільного використання. Також ця бібліотека є одним з фундаторів Європейської електронної бібліотеки, Європеани та Електронного франкомовного порталу.

8. Бібліотека публічної інформації здійснює оцифровування власної фонотеки, створює віртуальні виставки та має найбільшу у Франції колекцію документальних фільмів для розміщення в мережі Інтернет.

9. Кожна муніципальна або регіональна бібліотека має свою додаткову спеціалізацію відповідно до складу населення або спеціальних потреб спільноти (література для сліпих, глухих, дискотека, тощо).

10. Різноманітність фондів бібліотеки та урізноманітнення послуг призвели до збільшення відвідувань та видачі документів, оскільки 45% користувачів відвідують бібліотеку для користування мережею Інтернет, 33% користувачів цікавляться дисками з музичними записами та аудіокнигами, 27% - читають часописи та 17% - переглядають фільми.

Таким чином, використовуючи новітні технології, системний підхід до організації бібліотечного обслуговування, урізноманітнюючи носії інформації та види інформації, використовуючи державні та місцеві ресурси, бібліотеки Франції зуміли подолати кризу «доступності в мережі Інтернет» (1989-1990 роки) та збільшити відвідуваність бібліотек в 2 рази. Створення культурних зон та медіатек дозволило змінити формат звичайної бібліотеки, поліпшити її імідж в суспільстві та соціальне значення бібліотеки як культурного інституту.

КОМУНІКАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ДОННТУ

Ткаченко Н. О., Воропаєва В. Я.

(Донецький національний технічний університет, м. Донецьк)

Створення сучасного інформаційного суспільства супроводжується впровадженням новітніх комп'ютерних технологій та процесів автоматизації в майже всі сфери життя людини. Бібліотека як головне джерело отримання інформації в цьому контексті має суттєво змінитися для того, щоб відповідати вимогам сьогоденності.

Донецький національний технічний університет проводить активну діяльність зі створення сучасного бібліотечно-інформаційного центру, який

надаватиме новітні інформаційні послуги студентам, викладачам та науковцям ДонНТУ, а також академічній і бізнесовій спільноті регіону. Вже завершено зовнішнє будівництво центру та розроблено сучасну концепцію комплексної автоматизації бібліотеки. Важливою частиною концепції є розробка комунікаційно-технологічної інфраструктури бібліотечно-інформаційного центру, що базується на принципах мультисервісності, масштабованості та доступності.

Єдина мультисервісна мережа бібліотеки матиме наступну структуру. На кожному поверсі встановлюється комутатор для підключення робочих станцій, тонких клієнтів, точок доступу та камер відео спостереження. Для цього використовується технологія FastEthernet 100Base – TX. Бездротові клієнти підключаються за допомогою технології Wi-Fi 802.11g до комутаторів. Телефонний трафік комутується на міні-АТС та розділяється на внутрішній, що обробляється в локальній телефонній мережі, та зовнішній трафік міської мережі. Вся інформація бібліотеки, відомості про дії користувачів та дані про рівень безпеки зберігаються на серверах.

Автоматизація бібліотечних процесів, облік та контроль книжкового фонду буде виконуватися на базі технології RFID. За допомогою RFID-мітки кожна книга буде оснащена своїм унікальним електронним ідентифікатором. Зчитувачі використовують цей ідентифікатор при операціях прийому, видачі, інвентаризації і сортування.

Запропонована концепція мережі підвищує якість освітніх послуг, надає доступ до нових інформаційних систем, полегшує працю співробітників. Наявність в ДонНТУ такого рівня систем інформаційного забезпечення відповідає також вимогам Болонської декларації і дозволить навчальному закладу гідно увійти у Європейський освітній простір.

РЕАЛІЗАЦІЯ БІБЛІОТЕКОЮ ОСНОВНОГО ПРИНЦИПУ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ: ОРІЄНТАЦІЯ НА КОРИСТУВАЧА

Ткаченко Т. П.

(Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк)

Інтеграція вищої освіти України в світовий освітній простір вимагає підвищення якості освіти, підготовки конкурентноспроможних фахівців, потрібних на світовому ринку праці. Тобто, вищий навчальний заклад повинен створювати споживачам своїх послуг такі умови, в результаті яких отримані знання, вміння і навички забезпечать їм конкурентність на ринку праці.

Сучасна система менеджменту якості під якістю розуміє управління всіма аспектами діяльності шляхом створення систем, які дозволяють задовольнити всі вимоги споживача і перевершити його очікування. У

зв'язку з чим виникає необхідність створення ефективної системи менеджменту якості у ВНЗ.

Система менеджменту якості - це сукупність процесів і ресурсів, необхідних для загального управління якістю. З ціллю забезпечення високого рівня інформаційно-бібліотечних послуг наукова бібліотека ДонНУЕТ включилась в процес впровадження системи менеджменту якості. Під час впровадження в роботу бібліотеки системи якості, розроблені наступні нормативні документи: політика бібліотеки в області якості, керівництво з якості, документовані процедури і процеси, система показників якості.

Система менеджменту якості базується на восьми принципах, встановлених стандартами ІСО серії 9000:2000, значення яких для бібліотеки неможливо переоцінити. Головний з них - орієнтація на користувача.

Сьогодні бібліотека повністю усвідомлює, що всі її сервіси і послуги повинні бути зосереджені на задоволенні запитів користувачів бібліотеки, а не тільки на внутрішніх технологіях або на формуванні ресурсів та забезпеченні їх зберігання.

Такі вчені, як Демінг, Кросбі, Юран, Фейгенбаум в своїх працях дали визначення якості, як розуміння першочергового забезпечення вимог користувачів. В результаті їх досліджень з'явилося два визначення якості: якість – це відповідність вимогам; якість – відповідність цілям.

Згідно першого - якість послуги визначається тим, наскільки вона відповідає вимогам користувачів. Із другого виходить, що якість визначається тим, наскільки послуга відповідає цілям, які користувач ставить перед собою, вибираючи ту чи іншу послугу. Ці визначення формують базу для оцінки якості інформаційного обслуговування в бібліотеці.

Для визначення відповідності сервісів вимогам користувача можна перевірити ступінь задоволеності користувача отриманим ним видом обслуговування. Але не завжди користувач має уявлення про якість послуги або обслуговування. Наприклад, студент–першокурсник, не маючи змоги познайомитись з обслуговуванням в інших бібліотеках, не має уявлення як його повинні обслужити, які послуги він має отримати в бібліотеці, куди він вперше прийшов. Тому тут виникає проблема рівня **обізнаності** користувача наявними послугами бібліотеки. Якщо користувачі бібліотеки не поінформовані про послуги бібліотеки, запит на них відсутній. **Обізнаність** користувача – це екскурсії по бібліотеці при першому її відвідуванні, це інформаційні матеріали в підрозділах бібліотеки, нагадування, буклети, закладки, заняття з основ інформаційної культури і т. і.

Звертаючись до другого визначення якості, хочеться відмітити, що ціль користувачів бібліотек ВНЗ – отримання нових знань. І вся робота бібліотеки університету спрямована на підтримку цієї цілі: забезпечення навчального процесу університету відповідно до вимог МОН України, забезпечення наукової складової університету, просвітницька діяльність всіма формами і методами бібліотечної роботи.

На протязі минулого року всі підрозділи наукової бібліотеки ДонНУЕТ проводили анкетування користувачів. Ціль дослідження – визначити рівень задоволення користувачів послугами підрозділів бібліотеки і зрозуміти відношення користувачів до запропонованих бібліотекою видів обслуговування.

Досліджуючи потреби користувачів бібліотеки, ми ставили перед собою завдання: виявити основні групи користувачів окремих підрозділів бібліотеки, дослідити стан охоплення контингенту університету, виявити існуючі та можливі потреби користувачів бібліотеки, вивчити рівень задоволеності користувачів якістю діяльності бібліотеки.

Дослідження довело, що 73 % користувачів звертаються до бібліотеки для одержання нових знань, 10-13% - для забезпечення наукових досліджень, 78-90% опитаних роботою бібліотеки задоволені, але 10- 22% не відповіли на питання анкет. І це викликає занепокоєння.

Моніторинг рівня документально-ресурсного забезпечення користувачів бібліотеки виявив, що користувачі бібліотеки перевагу віддають е-документам: на протязі року до е-документів звернулось 89% користувачів, 43% книговидачі складають е-документи бібліотеки.

Анкетування користувачів бібліотеки визначило, що чекає користувач від співробітників бібліотеки:

- здатність надавати обіцяний сервіс надійно і охайно;
- компетентність персоналу;
- стан приміщень, устаткування, засобів комунікації повинні відповідати сучасним вимогам;
- обсяг інформації, зручність у використанні, простота навігації, своєчасність, можливість самообслуговування;
- готовність персоналу допомогти і забезпечити швидке обслуговування.

Робота бібліотеки оцінюється по її впливу на своїх користувачів. Якщо внаслідок обслуговування в бібліотеці користувачі стали більш поінформованими, або удосконалили свої навички та вміння, навчились робити те, що не вміли раніше, можна вважати, що бібліотека виконала свою місію, ціль досягнута, ефект позитивний.

ОБРАЗ БІБЛІОТЕКИ ОЧИМА МИТЦІВ

Хміль В. В.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Проблема ставлення суспільства до бібліотек має соціокультурний контекст, в значній мірі філософський. Бібліотека і книги – це класичні види соціальної пам'яті, котрі існують як засіб комунікації, як важливі компоненти

духовного життя людства. Акумулюючи людську пам'ять багатьох поколінь, вони сприяють розвитку цивілізації, є важливою ланкою суспільного життя.

Бібліотека сприймається у соціальному сенсі більш широко, ніж як книгозбірня, або сукупність книжкового фонду, бо в усі століття вона виступає впливовим суб'єктом формування світогляду, як скарбниця цінностей відстроченого користування, що співставляються з науковими знаннями, мудрістю, та постає причиною шанобливого відношення до неї.

У справі передачі та трансляції знань від одного покоління до іншого гарні бібліотеки є більш компетентні та авторитетні, ніж професура університетів, перш за все за глибиною та широтою інформації.

Певним чином, бібліотеку можна назвати компендіумом знань. Бо якщо кафедри в університетах формуються як форми спеціалізованого виробництва знань, то поліспеціалізація властива тільки бібліотечному фонду, котрий є ідеалом наукового співтовариства, постає як ідеальний прообраз міждисциплінарного знання, що може міститися у голові талановитого професора.

Наскільки ж адекватно сприймається образ бібліотеки у суспільній свідомості та в масовій культурі, зокрема, в літературній фантастиці, комедії, драмі, а також у кіномистецтві?

Інколи бібліотека порівнюється в літературі з образом мавзолею, який назавжди закарбував величезний минулий досвід людства як негативний, так і позитивний. Але такий погляд відмовляє храму знання в еволюції та зміні свого призначення, а образ бібліотеки при цьому нагадує скарбницю часу (франц. поезія Стефана Маларме, роман «Вавилонська бібліотека» Х. Л. Борхеса тощо).

З іншого боку, бібліотека, як зібрання книг та колодязь знань, вміщує та віддзеркалює собою все знання про Всесвіт, розкриває історичні глибини людського буття й втілює прагнення людини до вічності. Бібліотека несе у собі як демонічне знання, так і найважливішу сакральну істину людства про Всесвіт, де кожна книга вміщує в себе модель світу, котра споріднена як із зовнішнім, так і з внутрішнім світом людини. В цьому сенсі, книга, як носій знання, набагато важливіша за людину, на відміну від таємниці, що міститься в бібліотечних фоліантах (Умберто Еко «Ім'я рози»).

Але у частині кінематографічних творів образ бібліотеки, як конденсату знань, уподібнюється храму, який може поєднуватися як з «ідеєю добра», так і з «джерелом зла»; останнє пов'язується з існування «касти зла», як це має місце у романі визнаного «короля французького трилера» Жана-Кристофа Гранже «Пурпурні річки» тощо.

Існує ще ряд творів, в яких образ бібліотеки несе у собі негативний відтінок, так як знання, сконцентровані в них, використовуються для відтворення злих намірів або визволення «демонічних сил». Сама бібліотека часто є не тільки місцем злочину, а, навпаки, вона сама породжує злочин, бо цей заклад, з точки зору авторів, несе у собі містичну ауру. Це, наприклад,

стосується серії пригодницьких фільмів, книг і комп'ютерних ігор, в яких головним героєм виступає доктор Генрі «Індіана» Джонс – вигаданий персонаж, створений Стівеном Спілбергом та Джорджем Лукасом. У фільмах про Індіану Джонса бібліотеки мають підкреслено негативний образ, з безліччю стелажів, підземних ходів, таємничих місць, де можуть ховатися негативні персонажі, або, навіть, вампіри.

Погляд на бібліотеку як місце, де збережене «таємне знання» для привеліюваних осіб, посвячених в таїни буття, присутній, як правило, в «готичних» романах та фільмах («Бафі» - автор сценарія: Джосс Уедон, режисери: Чарльз Мартин Смит и Джон Кретчмер; «Блейд» - режисер Стівен Норрінгтон). Ідея «таємного знання» все більше трансформується в подальшій еволюції кінематографу у вигляді фентезі, містичного трилеру, детективу («Кінець світу» американського режисера Пітера Хайамса, роман Фредерика Форсайта «День Шакала» та його екранізація режисером Фредом Циннеманном, тощо).

Інший, більш позитивний духовний образ бібліотеки, як читальної просвітницької установи, створюється у в'язницях, як у більш замкнутій системі, де бібліотека залишається осередком культури, знання, та є втілення ідеї свободи людини. Цей вектор простежується, наприклад, у повісті Стівена Кінга «Ріта Хейворт і спасіння з Шоушенку» та знятому на її основі американському фільмі-драмі «Втеча з Шоушенка» режисера Френка Дарабонта.

Окремо хотілось би зупинитися на популярних фільмах серії «Бібліотекар» (США). Поліглот та енциклопедист Флінт Карсен, працюючи бібліотекарем знаменитої Нью-Йоркської Публічної бібліотеки, неодноразово постає рятівником людства. Приємною є та обставина, що після перегляду фільму у свідомості широких верств глядачів представник найгуманнішої професії залишається у самому вигідному ракурсі – освічений, гумористичний, допитливий, чуйний, уважний і добрий. І при цьому він відважний, порядний, та по справжньому відданий своїй бібліотечній справі.

Продовжуючи осмислювати позитивний образ бібліотеки, доречно буде нагадати про те, що в англійському класичному романі (Джейн Остен, Агати Крісті та інші), головні події локалізуються в приміщеннях домашніх бібліотек, надаючи великого значення життєво важливим подіям в родині, або з'ясуванню стосунків між людьми в англійському селищі.

Вітчизняна творчість радянських часів затвердила образ бібліотеки і бібліотекаря в творах І. Бабея, М. Булгакова, І. Еренбурга, А. Галина, А. Володіна, Ю. Казакова, В. Калашникової як важливий для підтвердження морального балансу суспільства, для доказу тези про те, що «не хлебом единым» (рос.).

Серед сучасної літератури пострадянського суспільства хотілось би виокремити повість В. Калашникової «Ностальгія», в якій бібліотекар

наділяється високим інтелектуальним потенціалом творця та розповсюджувача знань, якій вміє на рівних спілкуватися з академічною спільнотою. Дійсно позитивний образ бібліотекаря створено дуже популярним сучасним автором Д. Глуховським в романі "Москва-2033".

Але більшість образів сучасної бібліотеки на теренах СНД пов'язані з детективами. Це такі романи та їх екранізація, як, наприклад, Д. Донцова «Букет прекрасных дам», О. Маринина «Шестерки умирают первыми», О. Басманова «Тайна черной жемчужины», Д. Калинина «Из мухи получится слон». Таке часте використання образу бібліотеки в кримінальних романах (хай навіть і іронічних детективах) веде до утворення стійких стереотипних уявлень про неї як утаємниченої, несучасної установи, далекої від позитивності, яка приводить (якимось чином) до загострення людських відносин («Ні дня без ... трупів»).

Сучасна поетична творчість, яка відображує питання еволюції бібліотек, їх стан в умовах сьогодення, думки, сподівання та мрії бібліотекарів, представлена переважно самими працівниками бібліотечно-інформаційної сфери і публікується у професійній періодиці (журнал «Бібліотечний форум», «Бібліотечна планета» тощо).

В умовах стрімкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій було б доречним звернутися до появи образів бібліотек і бібліотекарів в комп'ютерних іграх («Бібліотекар», «Бафі»). Безумовно, ці образи, як і інших ігрових персонажів, змальовані з реальних людей та установ. Щось додається, щось прикрашається, але основа для формування образу береться з життя або із уявлень про те, яким це повинно бути.

Підсумовуючи вищезгадане, можна сказати, що Бібліотека, як компендіум знань, завжди була центром уваги вчених, письменників, сценаристів, різноманітних фахівців креативного типу осмислення світу та й просто пересічних громадян, небайдужих до знання. Особливість сприйняття ними бібліотеки характеризується відсутністю єдиного узагальнюючого образу, що свідчить про широку палітру оцінок цього соціального феномену в залежності від історичних епох, різноманітності соціальних прошарків, а також від індивідуальних суджень, детермінованих специфічним родом діяльності митця.

ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ ПРИ ФОРМУВАННІ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕПОЗИТАРІЮ

Хорошилова Н. С.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Інституційний репозитарій у будь-якому університеті виконує важливу місію: він сприяє підвищенню його статусу. Окрім цього, завдяки

репозитарію університету набагато легше організувати дистанційне навчання,

Інституційний репозитарій – колекція електронних копій наукових робіт вчених, що працюють в університеті. Інституційний репозитарій забезпечує безстрокове зберігання цих робіт, постійний відкритий доступ до них за допомогою мережі Інтернет. Крім опублікованих робіт, до інституційного репозитарію можуть включатися й неопубліковані праці, і неопублікуємі матеріали, тобто увесь науковий доробок кожного співробітника університету.

Проте, попри всі наявні переваги функціонування інституційного репозитарію, переважна більшість науковців сприймає сам факт його створення негативно. Для подолання упередження до ресурсів відкритого доступу, організаторам інституційного репозитарію необхідно проводити пояснювальну роботу серед викладачів та аспірантів університету та інших співробітників, які займаються науковою діяльністю та виступають проти надання їх науковим роботам відкритого доступу. Пояснювальна робота здійснюється у двох напрямках.

По-перше, надавати роз'яснення науковцям щодо особистої користі від надання статтям відкритого доступу. З тими роботами, що представлені у вільному доступі, може ознайомитися набагато більше людей, ніж зі звичайними публікаціями у наукових журналах, і, відповідно, зросте кількість матеріалів, де вони згадуються. А зі збільшенням цитування робіт науковця, збільшується і як його статус, так і статус університету, де він працює. Як зразок, можна навести досвід провідних університетів світу (Йельський університет) та України (Національний університет «Києво-Могилянська академія»).

По-друге, науковців слід ознайомити з правовими засадами, що регулюють процес створення інституційного репозитарію. Про обов'язковість надання відкритого доступу до результатів наукових досліджень, проведених за державний кошт, йде мова у розділі II (пункт 2) та розділі III (пункт 4) Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2005-2015 роки».

Варто зазначити, що керівництво університету також може допомогти у створенні інституційного репозитарію. Наприклад, у контракт з науково-педагогічним працівником закладу освіти, що є у загальнодержавній власності, слід додати пункт, що регулює відносини між науковцем та університетом стосовно авторського права на статті та інші результати наукової праці, які мають увійти до складу інституційного репозитарію. Він може бути таким: «Майнові права (виключне право на використання твору як в друкованому, так і в електронному вигляді; виключне право на дозвіл або заборону на використання твору іншими особами) належить в однакових частинах автору твору та університету у випадках, коли при створенні твору використовуються часткова або повністю матеріальна і/або фінансова

підтримка університету і твір призначений для освітньої, наукової та іншої діяльності».

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВНЗ

Цимбалюк С. Я., Дубчак Л. В.

(Національний університет державної податкової служби України,
м. Ірпінь)

Одним з головних інноваційних освітянських завдань сьогодення є створення єдиного освітнього простору, який містить традиційні інформаційні ресурси (ІР), електронні аналоги, спеціалізовані наукові та освітні портали, сайти закладів освіти. У наш час, коли підвищилася соціальна та інформаційна роль бібліотек в освітній діяльності, виникає необхідність формування нових методів організації інформаційного простору бібліотеки ВНЗ, яка реалізується на базі комп'ютерних технологій з метою підвищення рівня інформатизації навчального закладу. Саме в бібліотеці з інноваційними технологіями надання доступу до інформації інтегруються елементи традиційної та електронної бібліотеки (ЕБ).

На сучасному етапі застосування інформаційних технологій (ІТ) у галузі вищої освіти існує нагальна потреба у реалізації системного підходу. Це, насамперед, усвідомлення того, що ВНЗ являє собою систему, складену з частин, кожна з яких має свої власні інтереси. Тому досягти загальної мети можна лише тоді, коли розглядати ВНЗ як єдину систему, намагаючись зрозуміти й оцінити взаємодію всіх її частин та об'єднати їх на такій основі, яка б дозволила навчальному закладу в цілому ефективно виконувати поставлені завдання. При цьому важливо правильно визначити основні цілі і засоби їх досягнення. Важливою є роль сучасних ІТ для збору та аналізу інформації про знання у певних наукових напрямках, що містяться у документах, досвіді, уміннях, навичках науково-педагогічних працівників. Це не просто накопичення загального масиву знань у певній сфері діяльності, а структуризація знань через опис набору умінь, навичок, досвіду, поєднана з виявленням найкращих фахівців – носіїв унікальних знань.

Таким чином, необхідно створити віртуальне інформаційне середовище, в якому ЕБ постають як комплекс ІР, програмно-технічних та телекомунікаційних засобів, організаційних структур, який спрямований на багатоаспектне задоволення інформаційних потреб споживачів у формуванні систематизованих електронних ресурсів, їх збереженні та підтримці в активному стані; організовує дистанційний доступ до інформації та систематизованого знання і здійснює та розширює основний сервіс традиційної бібліотеки в електронному середовищі.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЧИТАЛЬНОГО ЗАЛУ: АНАЛІЗ АНКЕТ КОРИСТУВАЧІВ

Черепкова Н. О.

(Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк)

Орієнтація на користувача не тільки висуває його на перший рівень у системі управління якістю, але й означає, що значна роль приділяється отриманню достовірної інформації про його реальні потреби. Тому важливою умовою є те, що всі важливі рішення повинні базуватися на фактах, а не на інтуїції чи особистому досвіді працівників, відповідальних за прийняття рішень. Удосконалення роботи будь-якого з підрозділів бібліотеки спирається, насамперед, на періодичний аналіз ефективності роботи та її результатів.

Анкета є одним з основних інструментів визначення думки користувачів про послуги бібліотеки. Ціль анкетування – отримати зовнішні дані від самих користувачів для виявлення рівня якості обслуговування, визначення ефективності та корисності послуг, які надаються читальним залом (ЧЗ) бібліотеки. При розробці анкети були використані зразки анкет університетських бібліотек Великої Британії, які наведені у книзі Д. Кроуфорда «Оцінка бібліотечних й інформаційних послуг» та індикатори вимірювання ефективності роботи бібліотеки, представлені у «Положенні з якості функціонування бібліотеки університету». Анкета містить 11 запитань. Для отримання ефективних результатів в ній поєднані закриті та відкриті питання. Стратифікація учасників: студенти денного відділення, студенти заочного відділення, викладачі, аспіранти. В анкетуванні приймали участь користувачі, що відвідали ЧЗ у визначені дати. Після пробного анкетування було удосконалено форму анкети.

Перш за все, в результаті аналізу одержаних відповідей на запитання анкети встановлено тип користувачів ЧЗ: це переважно студенти – 94,9 %, абсолютну більшість складають студенти денного відділення – 85,7 %. Аналізуючи анкети, можна зробити висновок, що більшість респондентів – 69,7 % - активна категорія користувачів. Це дає можливість стверджувати, що отримані результати анкетування об'єктивні. На питання анкети, чи задовольняють години роботи читального залу 96,9 % респондентів відповіли позитивно.

Організація самостійної роботи студентів – головне завдання читального залу. Як бачимо з даних дослідження, домінуючим стимулом візитів до читального залу є самостійне навчально-наукове дослідження студентів: реферат, курсова та дипломна роботи, науково-дослідницька діяльність студентів – 70,4 % респондентів. Дані про кількість книг, використаних респондентами: до 5 книг одержали 23,5 %, до 10 – 35,7 %, до

20 – 30 %, більше 20 – 10,2 % – свідчать про необхідність мати широке коло назв видань у фонді.

Аналізуючи відповіді на запитання анкети щодо способу та швидкості надання документів, можна отримати показник ефективності, який визначає швидкість надання послуги. З фонду читального залу література видається дуже швидко – до 5 хвилин були обслуговані 86 % респондентів. Приймаючи до уваги той факт, що користувачі при цьому отримали значну кількість книг, можна стверджувати, що надання послуги в ЧЗ є ефективним.

З результатів анкетування видно, що користувачі віддають перевагу усному замовленню, яке поєднується з пропозицією книг бібліотекарем. Це відмітили 85 % респондентів. Відповідь на запитання: «Чи задовольняє Вас консультативна допомога персоналу читального залу» - стала логічним продовженням відповідей на попередні запитання анкети. 89,8 % респондентів високо оцінили рівень консультативної допомоги персоналу ЧЗ. Відповіді на питання: «Які Ваші пропозиції щодо покращання діяльності читального залу», в основному, торкалися проблеми оснащення ЧЗ засобами комп'ютерної та копіювальної техніки.

Результати проведених досліджень довели, що користувачі і бібліотекарі ЧЗ мають однакове розуміння того, що повинно бути на виході їх спільної роботи. Паралельно з удосконаленням технологічного процесу обслуговування за останні 5 років було проведено кардинальну зміну якісного складу фонду. При закритому доступі до підсобного фонду були створені умови і можливості для швидкого отримання інформації користувачем, який мав широкий доступ до фонду опосередковано, через бібліотекаря. Бібліотекарі ЧЗ мають кваліфікацію, досвід та комфортні умови для активного просування книг користувачу. Розуміння того, що потрібно користувачу – свідчить про якісну роботу підрозділу бібліотеки.

ПРОЦЕСС ИННОВАЦИИ СОЗДАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ БИБЛИОТЕК В ВУЗАХ РОССИИ

Шах М. Э.

(Московский государственный институт международных отношений
(Университет) МИД России, г. Москва, Российская Федерация)

Не обмануть ожиданий пользователя, удовлетворить его информационные потребности, сделать доступной для него информацию - в этом заключается одна из важнейших социальных функций библиотек. Сегодня возможности их реализации в условиях использования современных информационных технологий стали несколько иными.

Новые информационные технологии дают возможность увеличить объемы собираемой и хранимой информации, ускоряют поиск, предоставляют возможность расширить диапазон действия библиотек,

преодолеть пространственные и временные барьеры и, следовательно, сделать более доступной информацию, заключенную в фондах библиотек, для пользователя в любой точке земного шара.

Инновационная деятельность библиотеки – это деятельность, направленная на ее качественные изменения, отвечающие потребностям времени и реализуемые в новом содержании. Инновационной деятельности присуща системность и целостность. Она основывается на базе модернизации библиотеки, предполагает содержательные изменения в деятельности библиотеки.

Классификация инновационных технологий в библиотечном деле, выглядит следующим образом:

- инновации продуктивные, т.е. внедрение новых библиотечных, библиографических и информационных услуг;
- инновации документальные, т.е. появление новых видов документов (электронные носители);
- инновации организационно-управленческие, связанные с разработкой и внедрением новых форм и методов обслуживания, межбиблиотечным сотрудничеством и взаимодействием, появления новых библиотечных структур;
- инновации технологические, связанные с совершенствованием технологических библиотечно-информационно-библиографических процессов, вызванных техническим перевооружением;
- инновации социально-психологические, связанные с информационной культурой пользователей и библиотекарей;
- инновации профессиональные, связанные с одной стороны компетентностью библиотекаря, с другой – социальным положением сотрудников библиотек.

Процесс инновации в создании электронных библиотек в ВУЗах России заключается в следующих задачах:

- сбор, сохранение электронных документов, в том числе, электронного опубликования трудов преподавателей и сотрудников, и предоставления доступа к ним; во всех вузах России.
- обеспечение доступности изданий и документов, предоставление которых пользователям затруднено или ограничено (диссертации, рукописи, редкие книги, особо ценные и ветхие издания и т.д.);
- повышение качества образовательных услуг на основе обеспечения оперативного доступа к электронным ресурсам вузов;
- повышение качества и оперативности обслуживания, расширение перечня услуг библиотеки за счет предоставления пользователям информационных ресурсов электронной библиотеки.
- обеспечение массового доступа к информационным ресурсам библиотек, вузов, базам данных сторонних организаций;
- модернизация библиотечных технологий;

- обеспечение доступа к информации, существующей исключительно в электронном виде (электронные учебники, обучающие фильмы и др.);
- интеграция информационных ресурсов вузов в мировое информационное пространство;
- долгосрочное хранение электронных материалов.

Работа по созданию и управлению автоматизированными процессами позволила найти новые методы управления ими. Используя стратегическое планирование, разрабатывая варианты качественного улучшения системы обслуживания читателей, работники библиотек создают, тем самым, условия для повышения эффективности своей работы. Но все, что мы делаем, и будем продолжать делать, невозможно без поддержки руководства университетов. Именно благодаря высокому уровню финансирования, постоянному обновлению материально-технической базы библиотеки имеют возможность реализовывать свои планы.

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ЕВОЛЮЦІЇ БІБЛІОТЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Швидка О. Б.

(Харківський інститут банківської справи, м. Харків)

У сучасному суспільстві освіта розглядається як форма інвестицій у загальнолюдський капітал, від якого залежить якість життя не тільки конкретної особи чи країни, а врешті решт всієї світової цивілізації. В умовах постійного оновлення знань та еволюції інформаційно-комунікаційних процесів неперервне навчання стає нагальною необхідністю. Взагалі, слід зазначити, що розвиток суспільства базується на знаннях, а саме їх надання і є пріоритетом у діяльності вищого навчального закладу. Більше того, в умовах постіндустріального суспільства, коли система знань оновлюється протягом 1 – 5 років, нагальною потребою стає система *lifelong learning* (навчання протягом життя), а завданням закладу освіти стає не стільки надання конкретного знання, скільки навчання пошуку конкретної інформації і методам її оцінки, аналізу, засобів використання.

Саме тому, бібліотека вищого навчального закладу за умов соціокомунікаційної революції розглядається не тільки як традиційний заклад накопичення інформації та її надання за запитами читачів, а й реформований суспільний інститут, діяльність якого виходить за межі традиційного тлумачення бібліотечних завдань і функцій. Можна визначити певні складові еволюційного розвитку бібліотеки вузу, а саме:

- з позицій науки соціальних комунікацій – розширення комунікаційних зв'язків бібліотеки, їх аналіз з використанням системно-

кібернетичного, семіотичного, когнітивного підходів, застосування вербальних і невербальних форм комунікації, аналізування внутрішньоособових та міжособових комунікаційних форм. Це дозволить розбудові оптимальної системи вивчення і, як результат, якісного задоволення інформаційних потреб науково-педагогічних кадрів, аспірантів, магістрів, студентів вузу;

- з позицій моделювання інформаційно-комунікаційного простору вищого навчального закладу першочерговим завданням буде визначення перспектив розвитку високотехнологічних інформаційних систем, аналіз об'єктів і суб'єктів інформаційного спілкування, вибір форм і методів надання інформації – паперових, комп'ютерних, мережевих (через Інтранет та Інтернет). Особливе місце у системі моделювання повинні зайняти нові інформаційні мережі, насамперед, мобільний Інтернет, мобільні конференції тощо.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК В СИСТЕМІ БЮДЖЕТУВАННЯ БІБЛІОТЕК

Шевченко В. М.

(Дніпропетровський університет економіки та права, м. Дніпропетровськ)

Вирішення пріоритетних завдань інноваційного соціально-економічного розвитку країни неможливе без опори на освіченість суспільства. Бібліотека, як найбільше інформаційне джерело закладу вищої освіти, набуває особливої ролі, бо саме вона стає осередком інформаційної підтримки як викладачів, так і студентів. Одним із механізмів впровадження ефективної системи бібліотечно-інформаційного забезпечення є раціоналізація внутрішніх фінансових потоків шляхом планування та бюджетування.

Аналіз стану планування витрат в інформаційно-бібліотечній сфері ВНЗ дає підстави стверджувати, що вона не позбавлена недоліків, а саме: відсутність перспективних планів і прогнозів розвитку бібліотеки; різноманіття вихідних цифр, які складно прогнозувати; відсутність розподілу праці між працівниками, що виконують роботи в ручному та автоматизованому режимах. Упровадження планування бібліотечної роботи шляхом бюджетування на основі процесно-рольової моделі може сприяти забезпеченню цілої низки переваг. По-перше, такий підхід надасть більш уточнені планові обсяги та структуру витрат. По-друге, за рахунок спрощення системи контролю бюджетних коштів з'явиться можливість скоротити непродуктивні витрати робочого часу працівників бібліотечного сектору, а також упорядкувати жорсткіший режим економії витрат і фінансових ресурсів всього навчального закладу. У цьому контексті також треба зазначити, що інтеграція інновацій в бібліотечну сферу суттєво

вплинула на її професійно-кваліфікаційний розподіл праці, зумовила пошук внутрішніх резервів економії витрат за рахунок зниження трудомісткості робіт.

Таким чином, аналіз ефективності системи бюджетування інформаційно-бібліотечного забезпечення вищих навчальних закладів дозволяє констатувати, що інноваційний розвиток значно впливає на підвищення продуктивності праці бібліотечних співробітників. Упровадження бюджетування на основі процесно-рольової моделі може сприяти забезпеченню перспективного планування і прогнозування інноваційного розвитку інформаційно-бібліотечного сектору ВНЗ, а також дозволить розробляти плани організаційно-технічних заходів, в яких мали б зазначатися види резервів підвищення продуктивності праці за рахунок використання інноваційних технологій та скорочення непродуктивних витрат робочого часу.

ТЕХНОЛОГИИ И ДУХОВНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ: ПЕРЕХОД ОТ ФОРМИРОВАНИЯ ЧЕЛОВЕКА РАЗУМНОГО К ЧЕЛОВЕКУ ДУХОВНОМУ

Ширина И. И.

(Днепропетровская консерватория им. М. Глинки, г. Днепропетровск)

Информационные возможности библиотеки ВУЗа - это стратегический ресурс развития каждого студента, каждого будущего специалиста, успешная деятельность которого зависит от информированности, от общедоступности информации и «комфортности» её получения пользователем.

Прогресс в библиотечном деле зависит от библиотечных работников, которые смотрят в будущее, согласны поделиться своим опытом, своими достижениями. Развитие творческих межвузовских контактов, кооперирование для проведения общих мероприятий, совместный поиск новых направлений в работе - всё это способствует коммуникативным связям между библиотеками ВУЗов.

Библиотека как коммуникативный центр ставит перед собой задачу создания духовного, интеллектуального и физического потенциала молодых людей в процессе обучения и воспитания в условиях ВУЗа.

Духовное развитие личности всегда опирается на её собственную активность и проявляется в формировании информационных запросов и интересов, в выборе идеалов. Процесс познания окружающего мира, поиск своего места в нём ведётся молодёжью посредством организации своего досуга.

Чтобы формировать коммуникативную культуру студентов, необходимо активизировать коммуникативные ситуации и в свободное от

занятий время. Важнейшей составляющей культурно-досуговой деятельности библиотеки является массовая работа.

В настоящее время происходит обеднение всех видов досуговой деятельности, а его модернизированные формы недоступны для слоев молодёжи, ориентированной на выживание. Нехватка общения вызывает у молодых людей депрессивное состояние, которое может закончиться забвением в наркотиках, а иногда и суицидом.

Состояние здоровья молодого поколения отражает не только настоящую ситуацию, но и даёт прогноз на будущее. Рост числа молодых людей с легкими психическими отклонениями не может не сказываться на процессе обучения. Данный факт побуждает к изучению и использованию в работе со студентами здоровьесберегающих технологий, таких как: арт-терапия, библиотерапия, ароматерапия и др. образовательных технологий, показывающих, насколько при их реализации решается задача сохранения здоровья студентов.

Основными показаниями для применения музыкотерапии в ВУЗах являются следующие проблемы студентов: стресс, депрессия, снижение эмоционального тонуса, искаженная самооценка, наличие конфликтных межличностных отношений, импульсивность и др.

Использование в работе библиотеки новых приемов и методов работы по развитию музыкальных интересов у студентов, отличающихся от традиционных более активным участием слушательской аудитории в приобретении необходимых знаний о музыке.

Методики: Диско-КВН, «Убеди несознательного», «Музыка и я», «Познай себя» и др.

Все эти приёмы активизации интересов слушательской аудитории обладают большими потенциальными возможностями в повышении и развитии музыкальной культуры нашего общества.

То, какую музыку будет слушать наше молодое поколение сегодня, во многом определит не только музыкальную, но и всю духовную культуру общества XXI века.

НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ОТДЕЛА ОБСЛУЖИВАНИЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРОЙ

Шитикова Т. Н.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

Библиотека вуза как составляющая часть системы социальных коммуникаций призвана содействовать обеспечению качественного уровня современного образования в подготовке будущих специалистов. Внедрение инновационных технологий в библиотеке ДНУЖТ происходит согласно

принятой «Концепции развития НТБ университета на 2007-2012 гг.». Создание Медиа-зала открыло новые возможности для пользователей библиотеки. Медиа-зал выполняет следующие задачи:

- создание и постоянное обновление веб-сайта библиотеки, который представляет все аспекты ее деятельности;
- создание и усовершенствование Интернет-навигатора для поиска местонахождения необходимой информации;
- подготовка виртуальных выставок для размещения на сайте библиотеки;
- организация для пользователей онлайн-справочно-библиографического обслуживания;
- наполнение полнотекстовой базы данных ресурсами Интернет, связанных с профилем университета, а также собственными электронными ресурсами.

Сохранение фондов, их максимальное раскрытие с помощью современных компьютерных технологий – необходимое условие работы библиотек вузов. С этой целью в НТБ ДНУЖТ продолжается цикл мероприятий по сохранению, изучению и дальнейшему использованию раритетных изданий. Одним из них является проект «Залізнична Україніка», имеющий целью создание электронных копий редких и ценных изданий по железнодорожному транспорту, и к осуществлению которого присоединились вузы железнодорожного профиля Украины и библиотеки Управления Приднепровской железной дороги.

Использование новейших компьютерных технологий в практику работы отдела стало нормой и при проведении всех культурно-массовых мероприятий. Одним из последних реализованных креативных проектов стало создание коллекции видеофильмов в рамках проекта «Лекции профессоров университета».

РОЛЬ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ (НА ПРИКЛАДІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМ. В. ЛАЗАРЯНА)

Юнаковська В. В.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

В доповіді на основі досвіду роботи відділу довідково-бібліографічного обслуговування описано впровадження нових технологій: автоматизовані робочі місця для читачів, доступ до інформаційних ресурсів та електронного

каталогу бібліотеки, участь у регіональній корпоративній бібліотечно-інформаційній системі, створення бібліографічних показників.

Довідково-бібліографічне обслуговування – один з основних видів інформаційної діяльності. Його головна ціль – ефективне використання інформаційних ресурсів та надання кваліфікованих інформаційних послуг. Довідково-бібліографічна робота бібліотек ВНЗ тісно пов'язана з організацією навчальної та наукової діяльності, самостійною роботою студентів та участю викладачів в дослідницьких проектах.

Автоматизація бібліотечних процесів дає можливість зменшити час пошуку необхідної інформації. Необхідність оволодівати інформаційними технологіями вимагає постійного підвищення професійного рівня, безперервної самоосвіти. В діяльності довідково-бібліографічного відділу значне місце займає складання бібліографічних показників. АБІС «ІРБІС» дозволяє прискорити і спростити цей процес. З метою популяризації нетрадиційних інформаційних ресурсів серед читачів, співробітники бібліотеки проводять екскурсії по бібліотеці та консультації.

Таким чином, значні зміни, що відбуваються останнім часом в організації довідково-бібліографічного обслуговування, пов'язані з широким впровадженням інформаційних технологій в усі процеси роботи довідково-бібліографічного відділу (створення електронного каталогу, придбання інформаційних ресурсів на електронних носіях, використання Інтернет). Завдяки цьому трансформуються традиційні та з'являються нові форми обслуговування читачів, розширюється спектр послуг із застосуванням комп'ютерної техніки. Все це сприяє залученню студентів до самостійного навчання, ефективній науковій роботі викладачів та аспірантів.

КНИГООБЕСПЕЧЕННОСТЬ КАК ПУТЬ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОБСЛУЖИВАНИЯ ЧИТАТЕЛЕЙ

Ярош М. О.

(Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта им. акад. В. Лазаряна, г. Днепропетровск)

В настоящее время в вузовских библиотеках активно проходит процесс информатизации. Нужно ли это библиотекам? Или мы можем находиться в стороне от эволюционных процессов в обществе, от научно-технического прогресса, и при этом оставаться актуальными, востребованными для наших читателей? Однозначно, нет. Расширяя свои возможности, мы развиваемся.

Не стоит отказываться от уже устоявшихся методов работы, но и не следует пренебрегать новыми. Так как мы учимся всю жизнь, то необходимо не отвергать инновационные процессы, все более носящие технический характер, а воспринимать их как развитие той отрасли, в которой мы работаем, нас самих как творческих личностей.

Сегодня мы рассмотрим неотъемлемую часть работы вузовской библиотеки, связанную с учебным процессом, то есть познакомимся с АРМом «Книгообеспеченность».

Что же такое книгообеспеченность? Почему она нам так важна?

Книгообеспеченность (КО) – это определение числа экземпляров книг, отобранных по разным критериям, в расчете на одного студента: по направлениям и специальностям, по циклам дисциплин, по конкретным дисциплинам, по видам и формам обучения, по уровню компонента, по видам учебной литературы и т.д. В качестве основного критерия предлагается показатель книгообеспеченности конкретной дисциплины. Он определяется как частное от деления количества экземпляров учебной литературы, имеющейся в библиотеке по данной дисциплине, на число студентов, ее изучающих.

Если учитывать множественность критериев для оценки книгообеспеченности, то становится ясно, насколько это трудоемкий процесс, требующий большого числа расчетов. Поэтому, автоматизация значительно упрощает данные расчеты.

Работа над книгообеспеченностью позволяет обратить внимание на те дисциплины, коэффициент книгообеспеченности учебной литературой которых не соответствует требованиям качественного комплектования фондов вузовской библиотеки. Данные картотеки КО помогают как преподавателям, читающим отдельные курсы дисциплин, так и сотрудникам библиотеки при анализе состава фонда и формировании отдельных комплектов литературы. Картотека обеспечивает дополнительный сервис при организации обслуживания читателей, предоставляя информацию о распределении изданий (студентам какой специальности и по какой дисциплине издание рекомендуется).

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ НАПРЯМУ "ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА"

Яшанов С. М.

(Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ)

Теоретичні та практичні розробки, присвячені проблемі організації навчального процесу вчителя напряму "Технологічна освіта" вказують на те, що до компонентів, за допомогою яких можливо суттєво інтенсифікувати процес засвоєння інформації майбутнім фахівцем цього напряму, повною мірою відноситься системне використання інформаційних ресурсів Наукової бібліотеки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Програмне забезпечення ІРБІС, що використовується бібліотекою, дозволяє не лише створювати та підтримувати велику кількість баз даних, що входять до електронного каталогу, мають технологію автоматичного

формування словників для швидкого пошуку, відповідні засоби каталогізації, а також створювати повнотекстові бази, пошук в яких ведеться безпосередньо у самих текстах документів, представлених у різних текстових форматах.

Інформаційно-пошукові уміння, навички швидкого опрацювання навчальної інформації (уміння вибору потрібних знань з інформації, що надається бібліотечними фондами) формуються безпосередньо під час роботи з автоматизованими бібліотечно-інформаційними системами (АБІС), які дозволяють по-новому підійти до процесу формування інформаційно-пошукових умінь студента завдяки використанню автоматизованого робочого місця (АРМ) "Читач".

У якості самостійних програмних продуктів, що розширюють можливості локальної версії системи ІРБІС, ми використовуємо засоби підтримки телекомунікаційних технологій, а саме Web-ІРБІС, які забезпечують доступ до баз даних ІРБІС через WWW-сервер, що зумовлює їх значну цінність для пошуку наукової інформації під час навчання і є зручним засобом при організації дослідницької діяльності студентів.

СПИСОК УЧАСТНИКОВ
Международной научно-практической конференции
«Библиотека ВУЗа на новом этапе развития социальных коммуникаций»

1.	Агиенко Ирина Викторовна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, кафедра «Учет, аудит и интеллектуальная собственность», к.ф.н., доцент, г. Днепропетровск
2.	Балиоз Валентина Ивановна	Донецкий национальный университет экономики и торговли имени М. Туган-Барановского, зав. сектором научной библиотеки, г. Донецк
3.	Бебик Валерий Михайлович	Доктор политических наук, кандидат психологических наук, профессор, проректор по информационно-аналитической работе Открытого международного университета «Украина», главный редактор научного журнала «Освіта регіону», г. Киев
4.	Березная Татьяна Ивановна	Генеральный директор ПП «АДИС «Матрикс пресс», г. Киев
5.	Бобакова Татьяна Владимировна	Белорусский государственный университет транспорта, научно-техническая библиотека, директор, г. Гомель (Республика Беларусь)
6.	Боярина Людмила Александровна	Харьковский национальный университет радиоэлектроники, факультет «Телекоммуникации и измерительной техники», студентка, г. Харьков
7.	Браславская Ирина Михайловна	Днепропетровская областная универсальная научная библиотека, зав. отделом периодики, г. Днепропетровск
8.	Братчик Антонина Григорьевна	Днепропетровский государственный аграрный университет, библиотека, директор, г. Днепропетровск
9.	Бухало Мария Моисеевна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, зав. отделом комплектования, г. Днепропетровск
10.	Виняр Анна Николаевна	Криворожский государственный педагогический университет, директор библиотеки, кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка, г. Кривой Рог
11.	Власова Татьяна Ивановна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, зав. кафедрой филологии и перевода, доктор философских наук, доцент, г. Днепропетровск
12.	Влащенко Людмила Георгиевна	Харьковский национальный университет радиоэлектроники, научная библиотека, заместитель директора, г. Харьков
13.	Волынец Валентина Николаевна	Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт», научно-техническая библиотека, зам. директора по научной работе, г. Киев
14.	Воропаева Анна Александровна	Донецкий национальный технический университет, кафедра автоматики и телекоммуникаций, ассистент, г. Донецк

15.	Воропаева Виктория Яковлевна	Донецкий национальный технический университет, кандидат технических наук, доцент кафедры автоматики и телекоммуникаций, координатор проекта ElibUkr в ДонНТУ, г. Донецк
16.	Гавриш Наталья Борисовна	Национальный фармацевтический университет, библиотека, директор, г. Харьков
17.	Гвоздецкая Антонина Ивановна	Донецкий институт железнодорожного транспорта Украинской государственной академии железнодорожного транспорта, библиотека, ведущий библиотекарь, г. Донецк
18.	Головацкая Ирина Мирославовна	Частное высшее учебное заведение «Галицкая академия», факультет управления и экономики, кафедра менеджмента и документоведения, г. Ивано-Франковск
19.	Грабарь Наталья Григорьевна	Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко, кафедра культуры, доцент, кандидат наук по социальным коммуникациям, главный библиограф библиотеки (по совместительству), г. Харьков
20.	Грамм Елена Николаевна	Криворожский государственный педагогический университет, библиотека, зав. отделом обслуживания, г. Кривой Рог
21.	Григоренко Татьяна Васильевна	Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры, научно-техническая библиотека, зав. отделом учебной литературы, г. Днепропетровск
22.	Грищенко Тамара Борисовна	Харьковский национальный университет радиоэлектроники, научная библиотека, директор, г. Харьков
23.	Гросова Вера Васильевна	Донецкий национальный университет экономики и торговли имени М. Туган-Барановского, научная библиотека, зав. сектором, г. Донецк
24.	Гусев Леонид Юрьевич	Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России, старший научный сотрудник Института Международных Исследований, кандидат исторических наук, г. Москва (Российская Федерация)
25.	Демченко Владимир Дмитриевич	Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, доктор филологических наук, профессор, декан факультета «Системы и средства массовых коммуникаций», г. Днепропетровск
26.	Довганич Надежда Ивановна	Дочернее предприятие «Соммет-Книга», начальник отдела комплектования библиотек, г. Киев
27.	Долматова Нина Ивановна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, зав. отделом обслуживания гуманитарной и экономической литературой, г. Днепропетровск
28.	Дорофеева Наталья Анатольевна	Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры, научно-техническая библиотека, директор, г. Днепропетровск

29.	Дригайло Василий Герасимович	Национальный технический университет Украины «КПИ», научно-техническая библиотека имени Г. И. Денисенко, директор, заслуженный работник культуры Украины, Член Президиума Украинской библиотечной ассоциации, г. Киев
30.	Дубчак Людмила Васильевна	Национальный университет государственной налоговой службы Украины, кафедра информационных систем и технологий, старший преподаватель, г. Ирпень, Киевская область
31.	Думбровский Евгений Юрьевич	Московский государственный университет путей сообщения, научно-техническая библиотека, директор, г. Москва (Российская Федерация)
32.	Еренбург Анна Михайловна	Запорожский национальный технический университет, научная библиотека, главный методист, г. Запорожье
33.	Журба Ирина Владимировна	Донецкий национальный университет экономики и торговли имени М. Туган-Барановского, научная библиотека, ведущий библиотекарь, г. Донецк
34.	Закотенко Елена Николаевна	Донецкий институт железнодорожного транспорта Украинской государственной академии железнодорожного транспорта, библиотека, библиотекарь, г. Донецк
35.	Зима Татьяна Викторовна	Криворожский технический университет, библиотека, главный редактор, г. Кривой Рог
36.	Ильганаева Валентина Александровна	Харьковская государственная академия культуры, доктор исторических наук, профессор кафедры библиотековедения и социальных коммуникаций, г. Харьков
37.	Камянская Наталья Алексеевна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, библиотекарь I категории, г. Днепропетровск
38.	Караман Татьяна Ивановна	Криворожский металлургический факультет НМетАУ, библиотека, зам. директора, г. Кривой Рог
39.	Кириченко Елена Васильевна	Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», научно-техническая библиотека, информационно-библиографический отдел, библиограф I категории, г. Харьков
40.	Кирко Светлана Юрьевна	Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», научно-техническая библиотека, зав. сектором отдела научной обработки документов и организации каталогов, г. Харьков
41.	Кислова Елена Петровна	ПП «АДИС Матрикс Пресс», зам. генерального директора, г. Киев
42.	Козыряцкая Людмила Ивановна	Запорожский национальный технический университет, библиотека, директор, г. Запорожье
43.	Колесникова Татьяна Александровна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, директор, соискатель ХГАК, г. Днепропетровск

44.	Кондратюк Ирина Богдановна	Национальный университет водного хозяйства и природопользования, научная библиотека, ученый секретарь, г. Ровно
45.	Космина В. В.	Донецкий национальный технический университет, г. Донецк
46.	Косолапов Анатолий Аркадьевич	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, руководитель проектов информатизации, доцент кафедры ЭВМ, г. Днепропетровск
47.	Костырко Тамара Николаевна	Национальный университет кораблестроения имени адмирала Макарова, кандидат наук по социальным коммуникациям, директор библиотеки, г. Николаев
48.	Кравченко Елена Николаевна	Криворожский государственный педагогический университет, библиотека, зам. директора, г. Кривой Рог
49.	Кривая Алла Васильевна	Национальный университет водного хозяйства и природопользования, научная библиотека, директор, г. Ровно
50.	Крупий Анна Яковлевна	Днепропетровская областная универсальная научная библиотека, зам. директора по вопросам автоматизации библиотечных процессов, г. Днепропетровск
51.	Кузнецова Марина Николаевна	Харьковская государственная академия культуры, кафедра книговедения и фондоведения, аспирант, г. Харьков
52.	Кулиш Людмила Анатольевна	Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, кафедра информационных систем и технологий, аспирант, г. Киев
53.	Кунанец Наталья Эдуардовна	Национальный университет «Львівська політехніка», доцент кафедры «Информационные системы и сети», зам. директора научно-технической библиотеки по научной работе, кандидат исторических наук, г. Львов
54.	Лебедюк Елена Александровна	Криворожский государственный педагогический университет, главный методист библиотеки, аспирант ХГАК, г. Кривой Рог
55.	Лесюк Ольга Васильевна	Академия таможенной службы Украины, начальник справочно-библиографической службы отдела библиотеки, г. Днепропетровск
56.	Локтионова Людмила Константиновна	Днепропетровская государственная медицинская академия, библиотека, директор, г. Днепропетровск
57.	Лоскутов Дмитрий Васильевич	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, лаборатория информационных технологий, ведущий специалист, г. Днепропетровск
58.	Лунина Ирина Юрьевна	Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры, научно-техническая библиотека, зав. информационно-библиографическим отделом, г. Днепропетровск
59.	Лучка Людмила Николаевна	Днепропетровский национальный университет, научная библиотека, зав. отделом научной литературы, соискатель ДНУ, г. Днепропетровск

60.	Лысенко Алла Николаевна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, зав. отделом научной обработки документов и организации каталогов, г. Днепропетровск
61.	Лю Фейхун	Днепропетровский национальный университет имени О. Гончара, аспирант, г. Днепропетровск (Китай)
62.	Макаренко Леся Леонидовна	Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, кафедра информационных систем и технологий, преподаватель, г. Киев
63.	Макеева Ирина Ивановна	Днепропетровский национальный университет имени О. Гончара, научная библиотека, ведущий методист, г. Днепропетровск
64.	Максимова Нелли Федоровна	Украинский государственный химико-технологический университет, научно-техническая библиотека, директор, г. Днепропетровск
65.	Маляренко Татьяна Васильевна	Днепропетровский государственный университет внутренних дел, библиотека, директор, г. Днепропетровск
66.	Марьина Елена Юрьевна	Харьковская государственная академия культуры, кафедра библиотековедения и социальных коммуникаций, аспирант, г. Харьков
67.	Матвеева Елена Владимировна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, зав. сектором электронной библиотеки, г. Днепропетровск
68.	Мацюк Антон Анатольевич	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, кафедра электронных вычислительных машин, магистр, г. Днепропетровск
69.	Мизин Виктор Игоревич	Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России, зам. директора Института Международных Исследований, кандидат исторических наук, г. Москва (Российская Федерация)
70.	Мунтян Антонина Александровна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, кафедра «Иностранные языки», старший преподаватель, г. Днепропетровск
71.	Назаровец Сергей Андреевич	Национальный университет «Львівська політехніка», научно-техническая библиотека, библиотекарь II категории, г. Львов
72.	Начарян Екатерина Петровна	Украинская государственная академия железнодорожного транспорта, научно-техническая библиотека, директор, г. Харьков
73.	Неж Прюво	Директор «Альянс Франсез» в Днепропетровске (Франция)
74.	Непран Наталья Викторовна	Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», научно-техническая библиотека, зав. информационно-библиографическим отделом, г. Харьков

75.	Никитенко Александр Николаевич	Харьковский национальный университет радиоэлектроники, кандидат технических наук, доцент кафедры «Метрология и измерительная техника», старший научный сотрудник, г. Харьков
76.	Николаев Дмитрий Владимирович	Харьковская государственная академия культуры, факультет библиотековедения и информатики, кафедра библиотековедения и социальных коммуникаций, аспирант, г. Харьков
77.	Николаенко Наталья Николаевна	Украинская инженерно-педагогическая академия, библиотека, директор, г. Харьков
78.	Онуфриенко Марина Николаевна	Национальная металлургическая академия Украины, библиотека, зав. отделом массовой работы, г. Днепропетровск
79.	Орлова Наталья Анатольевна	Донецкий национальный университет экономики и торговли имени М. Туган-Барановского, научная библиотека, зам. директора, г. Донецк
80.	Панарин Геннадий Сергеевич	Харьковский региональный институт Национальной академии государственного управления при администрации Президента, инженер, г. Харьков
81.	Пасмор Юлия Викторовна	ООО «Салтекс», юрист-консультант, соискатель Харьковской государственной академии культуры; г. Харьков
82.	Пекур Елена Владимировна	Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, научная библиотека, зав. отделом информационно-коммуникационных технологий, г. Киев
83.	Перепелица Ирина Григорьевна	ГУ «Центральная государственная научно-техническая библиотека горно-металлургического комплекса Украины», директор, г. Днепропетровск
84.	Петренко Елена Анатольевна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, зав. отделом обслуживания учебной литературой, г. Днепропетровск
85.	Пивоварчук Елена Васильевна	Дорожный центр научно-технической информации Приднепровской железной дороги, зам. начальника – директор НТБ, г. Днепропетровск
86.	Пидкоша Ольга Владимировна	Издательство «Знання», региональный представитель в Днепропетровской области
87.	Поль Ви	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, студент, г. Днепропетровск (Демократическая Республика Конго)
88.	Попович Инна Анатольевна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, главный библиограф, г. Днепропетровск
89.	Прокофьева Екатерина Анатольевна	Национальная металлургическая академия Украины, кафедра документоведения и информационной деятельности, доцент, кандидат филологических наук, г. Днепропетровск

90.	Протазанова Инга Виссарионовна	Криворожский технический университет, библиотека, зав. отделом библиографии, г. Кривой Рог
91.	Пряжниковая Наталья Валерьевна	Кировоградский государственный педагогический университет имени В. Винниченко, библиотека, библиотечкарь II категории, г. Кировоград
92.	Пушкарёв Сергей Владимирович	ООО «Центр учебной литературы», г. Киев
93.	Пшинько Александр Николаевич	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени В. Лазаряна, ректор, доктор технических наук, профессор, г. Днепропетровск
94.	Романова Валентина Михайловна	Самарский государственный университет путей сообщения, научно-техническая библиотека, директор, г. Самара, (Российская Федерация)
95.	Савенкова Людмила Васильевна	Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, кандидат педагогических наук, научная библиотека, директор, г. Киев
96.	Савинова Наталья Григорьевна	Национальная металлургическая академия Украины, библиотека, зав. отделом справочно-библиографического обслуживания, г. Днепропетровск
97.	Савчук Татьяна Степановна	Винницкий национальный технический университет, научно-техническая библиотека, директор, г. Винница
98.	Садохина Елена Анатольевна	Криворожский государственный педагогический университет, библиотека, зав. информационно-библиографическим отделом, г. Кривой Рог
99.	Селезнев Игорь Александрович	Институт социально-политических исследований Российской академии наук, зам. руководителя отдела исследований социальных и социально-политических механизмов повышения эффективности государственного и муниципального управления, старший научный сотрудник, кандидат социологических наук, доцент, г. Москва (Российская Федерация)
100.	Семененко Алексей Алексеевич	Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», факультет Информатики и управления, кафедра педагогики и психологии управления социальными системами, студент, г. Харьков
101.	Семененко Лариса Петровна	Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», научно-техническая библиотека, директор, г. Харьков
102.	Ситковская Людмила Михайловна	Национальная металлургическая академия Украины, библиотека, зав. отделом обслуживания, г. Днепропетровск
103.	Скиба Элеонора Константиновна	Национальный горный университет, кафедра менеджмента внешней деятельности, преподаватель, г. Днепропетровск
104.	Собко Елена Ивановна	Центр православной культуры «Лествица», директор, г. Днепропетровск
105.	Соловей Светлана Викторовна	Харьковский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, библиотечный отдел, г. Харьков

106.	Сологуб Светлана Анатольевна	Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, кафедра информационных систем и технологий, аспирант, г. Киев
107.	Степанюк Елена Леонидовна	Центральная городская библиотека, зав. отделом документов на иностранных языках, г. Днепропетровск
108.	Столярчук Юрий Юрьевич	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, кафедра электронных вычислительных машин, магистр, г. Днепропетровск
109.	Тесленко Виктор Николаевич	Дорожный центр научно-технической информации Приднепровской железной дороги, начальник, г. Днепропетровск
110.	Ткаченко Наталья Александровна	Донецкий национальный технический университет, научно-техническая библиотека, младший научный сотрудник, г. Донецк
111.	Ткаченко Татьяна Петровна	Донецкий национальный университет экономики и торговли имени М. Туган-Барановского, научная библиотека, директор, г. Донецк
112.	Фастов Николай Александрович	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, кафедра электронных вычислительных машин, аспирант, г. Днепропетровск
113.	Фахрутдинова Светлана Николаевна	Национальная металлургическая академия Украины, библиотека, директор, г. Днепропетровск
114.	Хмель Владимир Васильевич	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, профессор, доктор философских наук, зав. кафедры философии и социологии, г. Днепропетровск
115.	Хорошилова Надежда Сергеевна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, библиограф I категории, г. Днепропетровск
116.	Хоруженко А. С.	Донецкий национальный технический университет, г. Донецк
117.	Цимбалюк Светлана Ярославовна	Национальный университет государственной налоговой службы Украины, научная библиотека, директор, кандидат экономических наук, г. Ирпень, Киевская область
118.	Черевыщенко Марина Михайловна	Национальный технический университет «Харьковского политехнического института», научно-техническая библиотека, информационно-библиографический отдел, ведущий библиограф, г. Харьков
119.	Черепкова Наталья Афанасьевна	Донецкий национальный университет экономики и торговли имени М. Туган-Барановского, научная библиотека, зав. сектором, г. Донецк
120.	Шах Михаил Эрнестович	Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России, старший научный сотрудник, старший преподаватель, кандидат политических наук, г. Москва (Российская Федерация)
121.	Швыдкая Елена Борисовна	Украинская академия банковского дела, соискатель ХГАК, г. Харьков

122.	Шевченко Валентина Николаевна	Днепропетровский университет экономики и права, старший преподаватель кафедры учета и аудита, г. Днепропетровск
123.	Шикаленко Татьяна Александровна	Харьковская государственная академия культуры, библиотека, директор, г. Харьков
124.	Шилина Ирина Ивановна	Днепропетровская консерватория имени М. Глинки, библиотека, заведующая, г. Днепропетровск
125.	Шитикова Татьяна Николаевна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, зав. отделом обслуживания научно-технической литературой, г. Днепропетровск
126.	Юнаковская Виктория Викторовна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, зав. справочно-библиографическим отделом, г. Днепропетровск
127.	Ярош Марина Олеговна	Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. акад. В. Лазаряна, научно-техническая библиотека, программист-специалист I категории, г. Днепропетровск
128.	Яшанов Сергей Никитович	Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, профессор, зав. кафедры технических средств обучения, директор центра компьютеризации и информационного обеспечения, г. Киев

ОГЛАВЛЕНИЕ

СУЧАСНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТА ЙОГО КОМУНІКАТИВНИЙ ЦЕНТР – БІБЛІОТЕКА

Пшінько О. М. 6
МІСІЯ БІБЛІОТЕКИ В КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОСТІ

Ільганаєва В. О. 10
ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ ДО
НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЧЕРЕЗ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ
БІБЛІОТЕК

Агієнко І. В. 14
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ В
БІБЛІОТЕЦІ ДОННУЕТ

Баліоз В. І. 15
ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРИ,
ТЕХНОЛОГІЇ

Бебик В. М. 17
БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЕ БАЗЫ ДАННЫХ АГЕНТСТВА
«МАТРИКС ПРЕСС»

Березная Т. И., Кислова Е. П. 20
БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО
ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАТИЗАЦИИ СИСТЕМЫ
ОБРАЗОВАНИЯ

Бобакова Т. В. 21
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В РОБОТІ ВІДДІЛУ
КОМПЛЕКТУВАННЯ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Бухало М. М. 22
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО
ПРОЦЕСУ БІБЛІОТЕКОЮ КРИВОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Віняр Г. М. 23
МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ В ДИСКУРСЕ
ПОСТСОВРЕМЕННОСТИ

Власова Т. И. 24
УЧАСТЬ ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ В ПРОЕКТІ ELIVUKR: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ
ОСВІТИ І НАУКИ

Воропаєва А. О. 26
ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В СИСТЕМІ БІБЛІОТЕЧНО-
ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ

Гавриш Н. Б. 27

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРВІСУ ВУЗІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА ОПЕРАТИВНОСТІ	
Головацька І. М.	28
ТВОРЧИСТЬ БІБЛІОТЕКАРЯ ВНЗ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ У СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ УМОВАХ	
Грабар Н. Г.	30
СУЧАСНИЙ ПРАЦІВНИК БІБЛІОТЕКИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ	
Григоренко Т. В.	31
ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА УНИВЕРСИТЕТА НОРМАТИВНЫМИ ДОКУМЕНТАМИ	
Гросова В. В.	32
ОБРАЗОВАНИЕ И ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ НАУЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ МГИМО	
Гусев Л. Ю.	34
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПАРАДОКСИ РОЗВИТКУ	
Демченко В. Д.	36
СОЦІОКУЛЬТУРНА РОБОТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Долматова Н. І.	38
ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАЦИОННО–ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ЕДИНСТВА БИБЛИОТЕК ВУЗОВ В ПРОЦЕССАХ ИНФОРМАТИЗАЦИИ	
Дорофеева Н. А.	39
ЖУРНАЛЬНИЙ ФОНД БІБЛІОТЕКИ ЯК ВАЖЛИВА РЕСУРСНА БАЗА ДЛЯ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ	
Журба І. В.	40
ОБСЛУЖИВАНИЕ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ПЕРИОД ВНЕДРЕНИЯ НОВЕЙШИХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	
Камянская Н. А.	42
БІБЛІОТЕКА ВНЗ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ	
Колесникова Т. О.	43
БІБЛІОТЕКИ ВНЗ: РЕГІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	
Колесникова Т. О.	46
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА НУВГП В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ІННОВАЦІЇ, СТРАТЕГІЇ, ТЕХНОЛОГІЇ	
Кондратюк І. Б.	48

МЕТОДИКА СИСТЕМНОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ КАК НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ ОСНОВА УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТОМ СОЗДАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПОРТАЛА «КОНСОРЦИУМ БИБЛИОТЕК УКРЗАЛИЗНЫЦІ»	
Косолапов А. А.	49
ОРГАНИЗАЦИОННО-ТЕХНИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ПОСТРОЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПОРТАЛА «КОНСОРЦИУМ БИБЛИОТЕК УКРЗАЛИЗНЫЦІ»	
Косолапов А. А., Колесникова Т. А., Мацюк А. А.	50
ОРГАНИЗАЦИЯ АНТИВИРУСНОЙ ЗАЩИТЫ И САМОДИАГНОСТИКИ В РАСПРЕДЕЛЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ	
Косолапов А. А., Лоскутов Д. В., Фастов Н. А.,	51
МНОГОТЕРМИНАЛЬНЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ БЕЗДИСКОВЫХ ПК	
Косолапов А. А., Столярчук Ю. Ю., Мацюк А. А.	52
БІБЛІОТЕЧНА ІМІДЖЕЛОГІЯ ЯК ПРОФЕСІЙНА ІННОВАЦІЯ	
Костирко Т. М.	53
ЭЛЕКТРОННЫЕ РЕСУРСЫ ДОУНБ: ПРИОРИТЕТЫ СОЗДАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ	
Крупий А. Я.	55
КРАЄЗНАВЧІ РЕСУРСИ – ЦІННЕ ДЖЕРЕЛО НАПОВНЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК У СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
Кузнецова М. М.	56
НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ОПРАЦЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ У БІБЛІОТЕКАХ	
Кунанець Н. Е.	57
НАУКОВО–ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ (НДДС) ВНЗ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ	
Лебедюк О. О.	58
ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ КОМУНІКАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ГАЛУЗІ	
Лесюк О. В.	59
НАВЧАЛЬНІ ТЕХНІЧНІ БІБЛІОТЕКИ У КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ТА ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА МИНУЛЕ	
Лучка Л. М.	60
ЭЛЕКТРОННЫЙ КАТАЛОГ БИБЛИОТЕКИ ВУЗА: ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ, ПРЕИМУЩЕСТВА.	
Лысенко А. Н.	62
О РАБОТЕ БИБЛИОТЕК В КИТАЕ	
Лю Фейхун,	63

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК РІЗНОВИД ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СПІВРОБІТНИКІВ БІБЛІОТЕК ВНЗ	
Макеева І. І.....	64
БІБЛІОТЕЧНІ БЛОГИ ЯК КАНАЛИ МІЖБІБЛІОТЕЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Мар'їна О. Ю.	66
ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА ДНУЖТ: НАЧАЛО ПУТИ	
Матвеева Е. В.....	67
ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА В МГИМО	
Мизин В. И.....	68
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК	
Мунтян А. О.....	70
ІНСТИТУЦІЙНІ РЕПОЗИТАРІЇ, ЯК ПОШТОВХ ДО НОВИХ БІБЛІОМЕТРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ	
Назаровець С. А.....	71
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТУ БІБЛІОТЕКИ	
Начарян К. П.	72
МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ БІБЛІОТЕК У СИСТЕМІ НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЙ	
Ніколаєв Д. В.	73
НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ АКАДЕМИИ	
Николаенко Н. Н.	74
РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОКУМЕНТІВ ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТУ КОРИСТУВАЧАМИ БІБЛІОТЕКИ ДОННУЕТ	
Орлова Н. А.....	75
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ МОДЕРНИ БІБЛІОТЕКИ ЮРИДИЧНОГО ВУЗУ	
Пасмор Ю. В.	77
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ІНСТРУКЦІЙ ДО WEB-КАТАЛОГУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	
Пекур О. В.....	78
ОСОБЕННОСТИ ОБСЛУЖИВАНИЯ СТУДЕНТОВ В ГУ ЦГНТБ УКРАИНЫ	
Перепелица И. Г.	80
АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ В БІБЛІОТЕЦІ ДНУЗТ	
Петренко О. А.....	82
РАЗВИТИЕ БИБЛИОТЕЧНОГО ДЕЛА В СТРАНАХ АФРИКИ	
Поль Ви	83

ДОСВІД РОБОТИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДНУЗТ В КОРПОРАТИВНИХ ПРОЕКТАХ	
Попович І. А.	85
ТЕХНОТРОННІ ДОКУМЕНТИ ЯК НАПРЯМ РОБОТИ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ	
Прокоф'єва К. А.	86
ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА "CULONLINE"	
Пушкар'єв С. В.	88
БІБЛІОМЕТРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ ВНЗ	
Савенкова Л. В., Волинець В. М.	89
ОРГАНІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ВНТУ	
Савчук Т. С.	89
БИБЛИОТЕКА КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОЙ РЕВОЛЮЦИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И ВОЗМОЖНОСТИ	
Селезнёв И. А.	90
ПРИЧИНЫ СОПРОТИВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛА НОВОВВЕДЕНИЯМ	
Семененко А. А.	92
ПРОБЛЕМЫ ГЕНДЕРА КАК СФЕРА МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ	
Скиба Э. К.	93
ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ СРЕДСТВАМИ ПРАВОСЛАВНОГО ТЕЛЕВИДЕНИЯ: МАТЕРИАЛЫ ЦЕНТРА ПРАВОСЛАВНОЙ КУЛЬТУРЫ «ЛЕСТВИЦА» Г. ДНЕПРОПЕТРОВСКА	
Собко Е. И.	94
БІБЛІОТЕКИ ФРАНЦІЇ: ДОСВІД ТА ЗДОБУТКИ	
Степанюк О. Л.	96
КОМУНІКАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ДОННТУ	
Ткаченко Н. О., Воропаєва В. Я.	97
РЕАЛІЗАЦІЯ БІБЛІОТЕКОЮ ОСНОВНОГО ПРИНЦИПУ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ: ОРІЄНТАЦІЯ НА КОРИСТУВАЧА	
Ткаченко Т. П.	98
ОБРАЗ БІБЛІОТЕКИ ОЧИМА МИТЦІВ	
Хміль В. В.	100
ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ ПРИ ФОРМУВАННІ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕПОЗИТАРІЮ	
Хорошилова Н. С.	103
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВНЗ	
Цимбалюк С. Я., Дубчак Л. В.	105

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЧИТАЛЬНОГО ЗАЛУ: АНАЛІЗ АНКЕТ КОРИСТУВАЧІВ	
Черепкова Н. О.	106
ПРОЦЕСС ИННОВАЦИИ СОЗДАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ БИБЛИОТЕК В ВУЗАХ РОССИИ	
Шах М. Э.	107
ДО ВИЗНАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ЕВОЛЮЦІЇ БІБЛІОТЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	
Швидка О. Б.	109
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК В СИСТЕМІ БЮДЖЕТУВАННЯ БІБЛІОТЕК	
Шевченко В. М.	110
ТЕХНОЛОГИИ И ДУХОВНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ: ПЕРЕХОД ОТ ФОРМИРОВАНИЯ ЧЕЛОВЕКА РАЗУМНОГО К ЧЕЛОВЕКУ ДУХОВНОМУ	
Шилина И. И.	111
НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ОТДЕЛА ОБСЛУЖИВАНИЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРОЙ	
Шитикова Т. Н.	112
РОЛЬ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ТА НАУКОВО- ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ (НА ПРИКЛАДІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМ. В. ЛАЗАРЯНА)	
Юнаковська В. В.	113
КНИГООБЕСПЕЧЕННОСТЬ КАК ПУТЬ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОБСЛУЖИВАНИЯ ЧИТАТЕЛЕЙ	
Ярош М. О.	114
ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ НАПРЯМУ "ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА"	
Яшанов С. М.	115

У 2010 році на здобуття Державної премії України у галузі науки та техніки висунута робота «РОЗРОБКА, ОСВОЄННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В ЕКСПЛУАТАЦІЮ СУЧАСНОГО ВАНТАЖНОГО РУХОМОГО СКЛАДУ НОВОГО ПОКОЛІННЯ». Робота виконана за участю Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна, Державної адміністрації залізничного транспорту України, Відкритого акціонерного товариства «Крюківський вагонобудівний завод», Інституту електрозварювання імені Є.О. Патона, Державного підприємства «Український науково-дослідний інститут вагонобудування».

